

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง สิ่งแวดล้อมทางสังคม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ กับการสอนแบบปกติ
ชื่อและนามสกุลผู้วิจัย	นางพียดา วันเพ็ญ
แขนงวิชา	หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา	ศึกษาศาสตร์
คณะอาจารย์ที่ปรึกษา	1. รองศาสตราจารย์วุฒิ ภูมิอินทร์ 2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมรรัตน์ ภิญโญนนตพงษ์ 3. อาจารย์ ดร.ศรีสมร พุ่มสะอาด
ปีการศึกษา	2539

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ และเพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนวัดโคกหาด อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน ซึ่งกลุ่มทดลองสอนด้วยการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ส่วนกลุ่มควบคุมสอนด้วยการสอนแบบปกติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ แผนการสอนปกติ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัด

เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ t-test

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนส่วนใหญ่ มีเจตคติที่ดีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

คำสำคัญ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการ 9 ประการ
สิ่งแวดล้อมทางสังคม

Title : A Comparison of Prathomsuksa 6 Students' Achievement on Social Environment in Life Experiences Area by Using Process Skills and Traditional Teaching Method

By : Mrs.Piyada Wunpen

Degree : Master of Education

Major Field : Curriculum and Instruction

School of : Educational Studies

Thesis Advisors: 1. Associate Professor Pusadee Kutintara
: 2. Assistant Professor Amornrut Pinyoanuntapong
: 3. Dr.Srisamorn Pumsa-ard

Academic Year : 1995

Abstract

The objectives of this study were to compare learning achievement between the 9 process skills instruction and the traditional teaching method and to study the students' attitudes toward the 9 process skills instruction.

The samples were 2 groups of Prathomsuksa 6 students in the first semester of the 1995 academic year at Kok-Had School, Chawang District, Nakhon Si Thammarat. The 9 process skills teaching plans were used with the experimental group of 30 students while the control group of 30 students used traditional teaching plans. A learning achievement test and attitude rating scales were

constructed. The data were analyzed by using t-test.

Results of this study were that the students who were taught by the 9 process skills scored significantly higher than those who were taught by the traditional teaching method at the 0.05 level, and most students had good attitudes toward the 9 process skills teaching.

Key words : Learning achievement/ 9 process skills/

Social environment

กิตติกรรมประกาศ.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก
รองศาสตราจารย์วุฒิ ภูมิอินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมรรัตน์ ภิญโญนันตพงษ์
และอาจารย์ ดร.ศรีสมร พุ่มสะอาด ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้กำลังใจและ
แนวคิดต่าง ๆ ที่มีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง และขอ
กราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ อาจารย์ธีรศักดิ์ ส่งทอง อาจารย์วิชาญ สว่างวงศ์ และ
อาจารย์สาธิต ผ่องสมัย ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขเครื่องมือและให้คำแนะนำที่ดียิ่ง
ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านควน
และโรงเรียนวัดสามัคคีนุกูล สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฉวาง
จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย

ขอขอบคุณ ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูและนักเรียนโรงเรียนวัด
โคกหาด ทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือด้าน
ต่าง ๆ ด้วยดีเสมอมา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้หากมีความดีและเป็นประโยชน์แล้ว ขอน้อมระลึกถึง
คุณครู-อาจารย์ และผู้มีพระคุณ

พัสดา วันเพ็ญ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
สมมติฐานของการวิจัย	8
ข้อตกลงเบื้องต้น	8
นิยามศัพท์	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) กลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต	12
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะกระบวนการ 9 ประการ	26
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบปกติ	42
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ	43

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะกระบวนการ 9 ประการ	46
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย	50
ประชากร	50
กลุ่มตัวอย่าง	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
การวิเคราะห์ข้อมูล	61
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	67
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	67
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเจตคติของนักเรียนที่มี	71
ต่อการสอน ที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ	
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	74
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	74
สมมติฐานของการวิจัย	75
วิธีดำเนินการวิจัย	75
การเก็บรวบรวมข้อมูล	76
การวิเคราะห์ข้อมูล	76
สรุปการวิจัย	76

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
อภิปรายผล	77
ข้อเสนอแนะ	81
บรรณานุกรม	84
ภาคผนวก	91
ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	92
ข แผนการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ	94
ค แผนการสอนปกติ	152
ง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	188
จ แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะ กระบวนการ 9 ประการ	203
ฉ การหาคุณภาพเครื่องมือ	206
ประวัติผู้วิจัย	218

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	สมรรถภาพและจุดประสงค์การเรียนรู้กลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	23
2.2	กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ	34
4.1	ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	68
4.2	ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	70
4.3	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับเจตคติของนักเรียน ที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ	72

บัญชีภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
1	แผนภูมิโครงสร้างกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	14
2	ขั้นตอนการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ	40

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ รัฐได้ตระหนักและเห็นความจำเป็นที่จะต้องจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในประเทศอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความเจริญทางด้านเทคโนโลยีซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทุกด้าน ทั้งด้านอนามัย ประชากร การเมือง การปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ หากคนเราไม่ปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ก็ย่อมทำให้เกิดปัญหา สิ่งที่จะช่วยให้คนรู้จักปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้คือ การศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคนตามความเปลี่ยนแปลง และความต้องการของสังคม จากความจำเป็นที่กล่าวมา กรมวิชาการจึงได้ปรับปรุงหลักสูตร เพื่อสนองความต้องการของสังคม โดยได้กำหนดถึงสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของนักเรียน ดังที่ได้ปรากฏในหลักสูตร ดังนี้ (กรมวิชาการ 2537: 24)

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ได้กล่าวถึงคุณสมบัติที่ต้องการเน้นไว้คือให้รู้จักคิด วิचारณ์ อย่างมีเหตุผล มีความรู้และทักษะในวิธีการทางวิทยาศาสตร์และที่สำคัญคือ รู้จักแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี อีกทั้งในด้านการเรียนการสอน ยังเน้นให้ผู้สอนใช้วิธีการสอนที่จะให้ผู้เรียนรู้ปัญหาความต้องการของท้องถิ่น ฝึกให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้จัก

นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาวิธีสอนที่เห็นว่า
เหมาะสมกับจุดประสงค์และลักษณะเนื้อหา

เมื่อพิจารณาแยกย่อยออกไปตามกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งได้จัด
ขึ้นเพื่อสนองหลักสูตรประถมศึกษา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นกลุ่ม
บูรณาการความรู้และเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต โดยเน้นทักษะ
กระบวนการ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพพื้นฐานที่จำเป็นแก่นักเรียน หน่วยศึกษา-
นิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้สรุปไว้ว่า เป็น
มวลประสบการณ์พื้นฐานที่จำเป็นและสามารถเกื้อกูลให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับ
ชีวิตของตนเอง เข้าใจธรรมชาติที่อยู่แวดล้อมตน ทั้งทางสังคม วิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยี มองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตนเองและสรรพสิ่งที่ตน
เป็นส่วนหนึ่งด้วย มีความคิด สติปัญญา ค่านิยม สามารถดำรงชีวิต แก้ปัญหา
พัฒนาปรับปรุงชีวิตของตนเอง ครอบครัวและสิ่งแวดล้อม สู่จุดหมายปลายทางอัน
ชอบธรรม ดังนั้น การกำหนดโครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลุ่มสร้าง
เสริมประสบการณ์ชีวิต จึงคำนึงถึงด้านคุณภาพมากกว่าปริมาณโดยจัดเนื้อหาสาระ
ที่สำคัญและทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นและเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต
สำหรับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ให้
กว้างขวางเพียงพอแก่การพิจารณาชีวิตของตนเอง ครอบครัวและสังคม ทั้งใน
ปัจจุบันและอนาคต (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ 2536: 24-25)

จากการตรวจสอบคุณภาพนักเรียน ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา
ในช่วงปีการศึกษา 2527 จนถึงปีการศึกษา 2533 โกวิท ประวาลพฤษษ์
(2534: 2-3) ได้กล่าวถึงข้อสรุป ดังนี้

นักเรียนมีความจำเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ได้ถึงร้อยละ 80 ขึ้นไป
ส่วนการนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและตัดแปลงความ
รู้เหล่านั้นไปใช้ รวมทั้งการคิดแบบต่าง ๆ อยู่ในระดับร้อยละ 20 ถึง 40

นักเรียนส่วนใหญ่แสดงความสนใจ เน้นการเลือกปฏิบัติในงานที่ส่งผลต่อตนเองได้ประโยชน์ต่อตนเองเป็นส่วนใหญ่ มีความตระหนักในผลที่จะเกิดขึ้นแก่สังคมและสิ่งแวดล้อมน้อยมาก

ข้อสรุปดังกล่าวสอดคล้องกับหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536: 4) ที่พบว่า

การพัฒนาคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หากพิจารณาแนวคิดของบลูม (Bloom) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านความรู้สึก ปรากฏว่านักเรียนยังขาดทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ขาดทักษะการทำงานอย่างเป็นระบบวิธี ซึ่งเป็นจุดที่ยังไม่สามารถทำได้สำเร็จตามเป้าหมาย

จากผลการวิจัยติดตามผลการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมา กรมวิชาการ (2534: 21) พบว่า

ครูยังเน้นเนื้อหาวิชามากกว่าที่จะสอนให้นักเรียนรู้จักคิดแก้ปัญหา โดยเฉพาะปัญหาของชีวิตและสังคม ทำให้นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิต การแก้ปัญหาและการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ ซึ่งก่อให้เกิดความยุ่งยากแก่สังคมและประเทศชาติอย่างยิ่ง

จากการประเมินคุณภาพของนักเรียน ปีการศึกษา 2529 และ 2530 ของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติปรากฏว่ากลุ่มประสบการณ์ที่มีผลการประเมินคุณภาพต่ำที่สุด ได้แก่ กลุ่มทักษะ (คณิตศาสตร์) และกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยในปีการศึกษา 2529 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีผลการประเมินเฉลี่ยร้อยละ 56.27 ปีการศึกษา 2530 มีผลการประเมินเฉลี่ยร้อยละ 55.45 ซึ่งจะเห็นได้ว่า กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีแนวโน้มผลสัมฤทธิ์ต่ำลง (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2536: 2)

จากการประเมินคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของ
จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปีการศึกษา 2536 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
ชีวิตได้วางเป้าหมายค่าเฉลี่ยไว้ร้อยละ 80 แต่จากการประเมินผลการเรียน
ในกลุ่มนี้ของนักเรียน ได้ค่าเฉลี่ยเพียงร้อยละ 67.62 นอกจากนั้นการ
ประเมินผลการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียน สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ค่าเฉลี่ย
ร้อยละ 67.44 (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนคร-
ศรีธรรมราช 2536:82) และนักเรียนโรงเรียนวัดโคกหาด สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาอำเภอฉวาง ได้ค่าเฉลี่ยเพียงร้อยละ 74.62 (หน่วยศึกษา
นิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2536: 18)

เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยและผลการประเมินผลคุณภาพทางการ
ศึกษา ในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จะเห็นได้ว่ามี
ความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแก้ไขปรับปรุง ให้เป็นไปในทางที่สอดคล้องกับการ
เปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ดังนั้น กิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้าง
เสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับประถมศึกษา จึงจำเป็นต้องให้ผู้เรียนได้ทำ
กิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง
ไม่ใช่เพียงแต่การฟังการบรรยายหรืออ่านหนังสือจบเล่มเท่านั้น การให้ผู้เรียนทำ
กิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อฝึกทักษะกระบวนการซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่ง
สำหรับการเรียนรู้ในชั้นต่อ ๆ ไป ทั้งในแง่ของการศึกษาเพื่อชีวิต เข้าใจธรรม-
ชาติที่แวดล้อมอยู่ ทั้งทางด้านสังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความ-
สัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตนเองกับสิ่งต่าง ๆ มีความคิด สติปัญญา และค่านิยม
เพื่อการแก้ปัญหาและปรับปรุงชีวิตของตนเอง ครอบครัวและสิ่งแวดล้อม อันจะนำ
ไปสู่จุดหมายปลายทางที่เหมาะสม เพื่อที่ผู้เรียนจะได้นำความรู้ไปใช้ในการดำรง
ชีวิตในปัจจุบัน (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่ง

ชาติ กระทรวงศึกษาธิการ 2536: 67)

ดังนั้น ในการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) จึงต้องฝึกฝนให้ผู้เรียนมีความสามารถพื้นฐานที่จำเป็น ซึ่งกำหนดเป็น 3 ประการ คือ

1. ความสามารถในการคิดอย่างรอบคอบ นำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน อย่างมีวิจารณญาณ รู้ถึงความสำคัญของข้อมูลนั้น ๆ การที่บุคคลจะนำความรู้ไปใช้สร้างสรรค์พัฒนาในเรื่องใด เขาจะต้องนำข้อมูลพื้นฐานมาจัดให้เป็นระบบเสียก่อน แล้วจึงใช้ระบบนี้ไปสร้างวิธีการทำงานต่อไป

2. ความสามารถในการวางแผนที่ดี สร้างและเลือกทางที่ประกันว่าจะพบกับความสำเร็จ มีแผนหลักมีแผนรองในการดำเนินการ โดยใช้ระบบที่วิเคราะห์ไว้แล้ว เลือกทางเลือกซึ่งจะนำมาซึ่งประโยชน์สุขของคนหมู่มาก การพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้นิยมนถาวรเพื่ออนาคตของคนรุ่นหลัง มิใช่การทำเพื่อตนเองเพื่อรุ่นตนเองเท่านั้น

3. ความสามารถในการฝึกให้มีการปรับเปลี่ยนได้อย่างเหมาะสม และทันต่อการเปลี่ยนแปลง เมื่อเห็นว่าการดำเนินงานใด ๆ อาจจะไม่ประสบผลสำเร็จ ก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ให้ได้ความสำเร็จที่เป็นประโยชน์ตามความเปลี่ยนแปลง

สมรรถภาพทั้ง 3 ประการนี้ เมื่อปลูกฝังให้แก่ผู้เรียนแล้ว เมื่อพ้นจากโรงเรียน ก็ยังนำไปใช้ได้เสมอ ยุทธวิธีในการฝึกให้บุคคลเกิดสมรรถภาพต่าง ๆ นั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ทั้งด้านความคิด ความรู้สึก และการลงมือปฏิบัติ ลักษณะนิสัยที่ดี ประกอบด้วย การลงมือทำเป็นประจำด้วยความชื่นชมและด้วยเหตุผลที่ถูกต้อง ดังนั้น คุณภาพทั้ง 3 ประการ จึงต้องได้รับการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดนิสัยต่าง ๆ ในการพัฒนาขั้นตอนเหล่านี้ สามารถกำหนดมาเป็นกระบวนการ เพื่อฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติจนเป็นนิสัยเรียกว่า "ทักษะกระบวนการ" ซึ่งจัดแบ่งเป็น 9 ประการ ดังนี้ (กรมวิชาการ 2534: 16)

- ประการที่ 1 ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น
 ประการที่ 2 คิด วิเคราะห์ วิจาร์ณ์
 ประการที่ 3 สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย
 ประการที่ 4 ประเมินและเลือกทางเลือกที่เหมาะสม
 ประการที่ 5 กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ
 ประการที่ 6 ปฏิบัติด้วยความชื่นชม
 ประการที่ 7 ประเมินระหว่างปฏิบัติ
 ประการที่ 8 ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
 ประการที่ 9 ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ

ทักษะกระบวนการดังกล่าว เป็นแนวทางหนึ่งในการเพิ่มคุณภาพของ
 ผู้เรียน เน้นทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต เอาตัวรอด มีความสามารถ
 ในการ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีคุณภาพในการดำเนินงานต่าง ๆ ทั้ง
 ด้านส่วนตัว ครอบครัว งานอาชีพ สังคม และส่งเสริมการใช้วิถีชีวิตประชา-
 ธิปไตย (กระทรวงศึกษาธิการ 2534: 30-31) จากรายงานผลการวิจัยได้
 ยืนยันว่า การสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ สามารถส่งผลต่อผล
 สัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตให้สูงขึ้นกว่าการสอนปกติ
 (ประธานพร แจ่มเจริญทรัพย์ 2535 และโสภา สันทัตพร้อม 2535) และจาก
 การสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า งานวิจัยที่มีขั้นตอนการสอน โดยให้นักเรียนได้ฝึก
 การแก้ปัญหาโดยวิธีระดมพลังสมองและกระบวนการกลุ่ม ในการปฏิบัติงานของ
 นักเรียน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สอดคล้องกับทักษะกระบวนการ 9 ประการ สามารถ
 สรุปได้ว่า ช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนแบบปกติ
 (พงศ์ทอง คำแท้ 2531, คิวพร เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา 2529, ดวงจิตรา
 สุขสุเมฆ 2528, วรณดี วรณศิลป์ 2522, หอมหวล ใจชื่อ 2529)

เนื่องจากเนื้อหาวิชาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง สิ่ง
 แวดล้อมทางสังคม มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนและความรับผิดชอบร่วมกัน

ของทุกคนในสังคม จึงน่าจะเป็นเนื้อหาที่ใช้การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ 9 ประการ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจใคร่ศึกษาว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 3 เรื่องสิ่งแวดล้อมทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ กับการสอนแบบปกติ
2. เพื่อทราบเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ศึกษาอยู่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 2530 คน จาก 63 โรงเรียน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดโคกหาด สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 60 คน
3. ตัวแปรที่ใช้ในการทดลอง
 - 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9

ประการ กักับการสอนแบบปกติ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติ
ของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 ใช้เวลาใน
การทดลองทั้งสองกลุ่ม กลุ่มละ 14 ชั่วโมง (42 คาบ) เป็นเวลา 5 สัปดาห์

5. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือ เนื้อหากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยที่ 3 เรื่อง สิ่งแวดล้อมทางสังคม

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วย
ที่ 3 เรื่อง สิ่งแวดล้อมทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วย
การสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอน
แบบปกติ

2. นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
ไม่เคยเรียนเนื้อหาเรื่อง สิ่งแวดล้อมทางสังคม กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาก่อน

2. ช่วงเวลาทำการทดลองสอน ไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาครั้งนี้

นิยามศัพท์

1. การสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ หมายถึง แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ครบขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบ และช่วยทำให้การดำเนินการสอนบรรลุตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งมีขั้นตอนของกระบวนการ ดังนี้

ประการที่ 1	ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น
ประการที่ 2	คิด วิเคราะห์ วิจาร์ณ
ประการที่ 3	สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย
ประการที่ 4	ประเมินและเลือกทางที่เหมาะสม
ประการที่ 5	กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ
ประการที่ 6	ปฏิบัติด้วยความชื่นชม
ประการที่ 7	ประเมินระหว่างปฏิบัติ
ประการที่ 8	ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
ประการที่ 9	ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ

2. การสอนแบบปกติ หมายถึง การสอนที่มีขั้นตอนตามแผนการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2521

3. กลุ่มทดลอง หมายถึง นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

4. กลุ่มควบคุม หมายถึง นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องสิ่งแวดล้อมทางสังคม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของกระทรวงศึกษาธิการ

6. เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ หมายถึง ความคิด ความรู้สึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ครูได้แนวทางในการจัดทำแผนการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ
2. นำความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ไปปรับปรุงการเรียนการสอนของครู
3. เป็นแนวทางสำหรับครู ในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับประถมศึกษา ตามแนวการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง สิ่งแวดล้อมทางสังคม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ กับการสอนแบบปกติ ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
 - 1.1 โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
 - 1.2 การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะกระบวนการ 9 ประการ
 - 2.1 ความหมายของทักษะกระบวนการ
 - 2.2 ทฤษฎีพื้นฐานของทักษะกระบวนการ
 - 2.3 การสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้วยทักษะกระบวนการ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบปกติ
 - ความหมายของการสอนแบบปกติ
 - การจัดการเรียนการสอนแบบปกติ ตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะกระบวนการ 9 ประการ

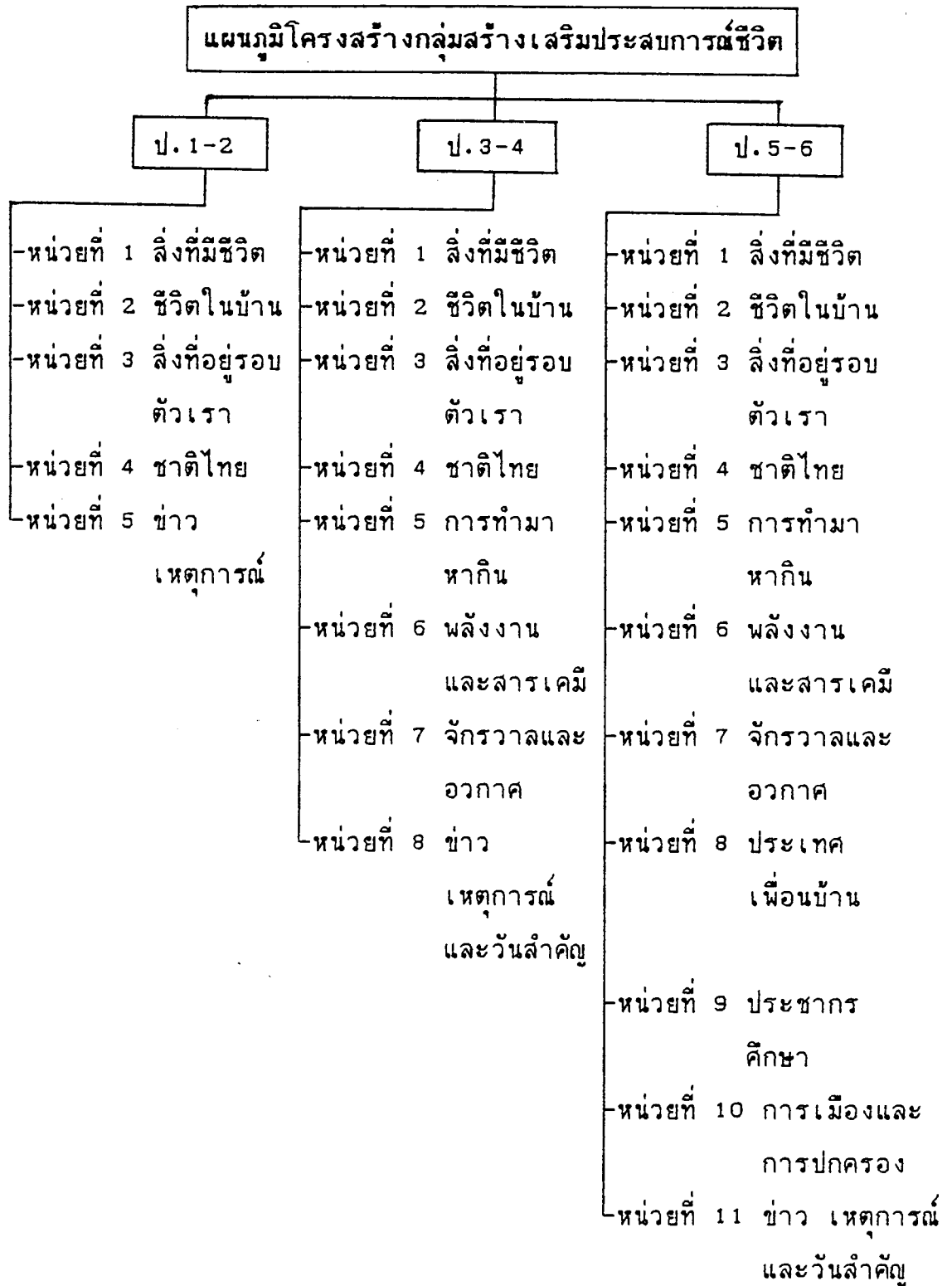
1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

1.1 โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นกลุ่มประสบการณ์หนึ่งใน 5 กลุ่ม ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เป็นกลุ่มที่บูรณาการความรู้และเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต โดยเน้นทักษะกระบวนการเพื่อพัฒนาสมรรถภาพพื้นฐานที่จำเป็นแก่นักเรียน เป็นมวลประสบการณ์พื้นฐานที่จำเป็นและสามารถเกื้อกูลให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตของตนเอง เข้าใจธรรมชาติที่อยู่แวดล้อมตนทั้งทางสังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตนเอง และสรรพสิ่งที่ตนเป็นส่วนหนึ่งด้วย มีความคิด สติปัญญา ค่านิยม สามารถดำรงชีวิต แก้ปัญหา พัฒนาปรับปรุงชีวิตของตนเอง ครอบครัวและสิ่งแวดล้อมสู่จุดหมายปลายทางอันชอบธรรม การกำหนดโครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จึงคำนึงด้านคุณภาพมากกว่าปริมาณ โดยจัดเนื้อหาสาระที่สำคัญและทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นและเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตสำหรับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ และเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กว้างขวางเพียงพอแก่การพัฒนาชีวิตของตนเอง ครอบครัว สังคม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2537: 24-25)

ดังนั้น หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้พัฒนาขึ้นตามแนวคิดและแนวทางดังกล่าว โดยจัดทำเป็นหน่วย เริ่มต้นจากตนเองและขยายขอบเขตกว้างขวางขึ้นตามวัยและระดับชั้น เวลาเรียนของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กำหนดไว้จากน้อยไปหามากตามระดับชั้นต่าง ๆ คือ ประถมศึกษาปีที่ 1-2 ชั้นละ 450 คาบ หรือ 150 ชั่วโมง ประถมศึกษาปีที่ 3-4 ชั้นละ 600 คาบ หรือ 200 ชั่วโมง ประถมศึกษาปีที่ 5-6 ชั้นละ 750 คาบ

หรือ 250 ชั่วโมง ดัชนีภูมิโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
ชีวิต ดังนี้

ที่มา: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กรุงเทพมหานคร
 โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2537 หน้า 22

ในการที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในด้าน
อนามัย ประชากร การเมือง การปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงสภาพ
ปัญหา กระบวนการแก้ปัญหา และสามารถนำประสบการณ์เหล่านี้ไปใช้ให้เป็น
ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต จึงต้องปลูกฝังให้มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความเข้าใจพื้นฐานและปฏิบัติตนได้ถูกต้องในด้านสุขภาพอนามัย
ทางร่างกายและจิตใจ ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม
2. มีความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับสังคมและธรรมชาติ มีนิสัยใฝ่
หาความรู้อยู่เสมอ
3. สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง
4. มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำความรู้ทาง
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
5. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับ
สิ่งแวดล้อม
6. มีความเข้าใจเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
7. เข้าใจหลักของการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยตระหนักในหน้าที่
ความรับผิดชอบ ปฏิบัติในขอบเขตแห่งสิทธิเสรีภาพ
8. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และความเป็นเอกราชของ
ชาติ เทอดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (กรมวิชาการ, กระทรวง
ศึกษาธิการ 2537: 25)

รูปแบบของหลักสูตร กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต พุทธศักราช
2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มีลักษณะเป็นคำอธิบายสั้น ๆ ของแต่ละเรื่อง
หรือแต่ละหน่วย ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ เนื้อหา กระบวนการ จุดประสงค์ โดย
ย่อหน้าแรกจะเป็นคำอธิบายที่ผสมกลมกลืนระหว่างเนื้อหา(เรื่อง) และกระบวนการ

การ ส่วนย่อหน้าสุดท้ายของแต่ละหน่วยย่อยคือจุดประสงค์ของหน่วยย่อยนั้น ๆ ยกตัวอย่างเช่น หน่วยที่ 3 หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 (กระทรวงศึกษาธิการ 2537: 41) ดังนี้

ศึกษา สังเกต รวบรวมข้อมูลสภาพความเป็นอยู่ทั่วไปในชุมชนที่อาศัยอยู่ ในเรื่องอาชีพ รายได้ เศรษฐกิจ สังคม ปัญหาต่าง ๆ อภิปราย วิเคราะห์หาเหตุผล จัดหมวดหมู่เป็นสังคมที่ดีมีความสุข และสังคมที่ยังขาดแคลนขาดความผาสุก เหตุปัจจัยที่จะนำมาซึ่งความผาสุกความเจริญของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ สรุปเป็นหลักการปฏิบัติที่ดีนำความเจริญมาสู่สังคมชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ศึกษาติดตามโครงการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนที่อาศัยอยู่ และความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองที่มีต่อหมู่บ้านและการพัฒนาชุมชนของตนเอง ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนตามบทบาทของตนเอง เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนในโอกาสอันควร

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น มีทักษะในการศึกษาวิเคราะห์เหตุปัจจัยที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนของตน สรุปเป็นหลักการพัฒนาท้องถิ่น มีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาชุมชนเพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และป้องกันการอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่ตัวเมือง รักและมีความคิดในการพัฒนาชุมชนของตน ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของชุมชน ร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในโอกาสอันควร

การกำหนดรูปแบบหลักสูตรลักษณะนี้ เพื่อต้องการให้ผู้ที่น่าหลักสูตรไปใช้จะได้เห็นภาพพจน์ที่ชัดเจน ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการต่าง ๆ

1.2 การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

การจัดการเรียนการสอน เป็นการจัดสภาพการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้กระทำกิจกรรมที่เป็นกระบวนการ ให้เด็กได้ใช้ความคิด การปฏิบัติด้วยตนเอง และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน อันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

สุมน อมรวิวัฒน์ ได้เสนอหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ไว้ดังนี้ (สุมน อมรวิวัฒน์ 2525: 249-255)

1. กิจกรรมที่สร้างความสนใจของผู้เรียน ซึ่งอาจเลือกกิจกรรมโดย
 - 1.1 นำสนทนาเกี่ยวกับปัญหา โยงให้เรื่องที่จะสอนมีความหมายต่อนักเรียนมากขึ้น
 - 1.2 ใช้ข่าวหรือเหตุการณ์ประจำวันที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเรียน
 - 1.3 ใช้ภาพ แผนภาพ หรือการจัดแสดงบนป้ายนิเทศ เช่น ภาพเกี่ยวกับการทำมาหากิน งานอาชีพต่าง ๆ ภาพโบราณสถานที่สำคัญ บุคคลสำคัญ แผนผังการจัดบ้านให้น่าอยู่ เป็นต้น
 - 1.4 ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ของตนเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่ครูกำหนด
 - 1.5 มีการแสดงบทบาทสมมติ
2. จัดกิจกรรมที่เน้นการคิด และแสวงหาคำตอบด้วยการค้นคว้าทดลองมากกว่าการสอนท่องจำอย่างเดียว และทำกิจกรรมถามตอบเพียงอย่างเดียว
3. จัดกิจกรรมโดยใช้สื่อการสอนเข้าช่วย แทนที่จะใช้หนังสือแบบเรียนเพียงอย่างเดียว การใช้ของจริง วัสดุจำลอง และเครื่องมือต่าง ๆ ประกอบ จะทำให้สามารถจัดกิจกรรมได้หลายประเภท นักเรียนได้ฝึกฝนทดลองด้วยตนเอง การใช้ภาพยนตร์ สไลด์ ช่วยสร้างแนวคิดที่สำคัญ และช่วยให้นักเรียนได้รู้เรื่องราวชีวิตจริงและสิ่งแวดล้อมได้ดี
4. จัดกิจกรรมที่เลียนแบบสถานการณ์ในชีวิตจริง อาจจัดในแบบของการแสดงบทบาทสมมติ การจัดเกม สถานการณ์จำลอง ซึ่งเป็นการช่วยผู้เรียนสร้างความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง

5. กิจกรรมที่มีการวัดผลทุกชั้นตอน และนักเรียนมีโอกาสประเมินผลตนเอง

นอกจากนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ควรให้มีการยืดหยุ่นได้บ้างตามสภาพของท้องถิ่น คาบเวลาเรียนแต่ละเรื่องควรเหมาะสมกับเนื้อหา ทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่มุ่งฝึกให้สอดคล้องวัย และระดับชั้น ความสนใจของผู้เรียน และควรใช้เวลาให้คุ้มค่าตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ 2537: 24)

การจัดการเรียนการสอนจะได้ผลเต็มที่ก็ต่อเมื่อครูปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้เหมาะสม และจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี กระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนได้ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนทั้งส่วนตนและส่วนรวมในฐานะสมาชิกของกลุ่ม ด้วยเหตุผลดังกล่าว ครูจึงควรมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้ (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ 2537: 28)

1. ครูจะต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ ปรับเนื้อหากระบวนการและทฤษฎีการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
2. มีการเตรียมการหรือวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่ดีล่วงหน้าก่อนการดำเนินการเรียนการสอน
3. ครูจะต้องกำหนดกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติอย่างหลากหลายเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น
4. ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมและฝึกฝนให้ตนเองเป็นตัวของตัวเอง สามารถทำงานเองได้ โดยฝึกให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบ ทั้งทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสังคม ตามความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ผ่านขั้นตอน

ต่าง ๆ ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เริ่มตั้งแต่การวางแผน การเลือก การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำเองรู้เอง

5. ลดบทบาทของตนเองโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูเป็นเพียงผู้ดำเนินการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด และคอยให้คำปรึกษาเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้แต่ละขั้นตอน

6. มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน

7. มีการปรับปรุงการปฏิบัติงาน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ทั้งครูและนักเรียนจะเกิดความรู้สึกชื่นชมในตนเองและความสำเร็จของงาน

เพื่อให้การเรียนการสอนสามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ ผู้เรียนจึงควรมีลักษณะ ดังนี้ (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ 2537: 27)

1. ผู้เรียนได้ออกไปสัมผัสเรื่องจริง ชีวิตจริง
2. ได้ฝึกหัดวางแผนด้วยตนเอง
3. ได้ศึกษา วิเคราะห์ หาข้อสรุปหรือแนวทางต่าง ๆ
4. ได้ลงมือปฏิบัติงาน จัดทำรายงาน เสนอผลงานพร้อมความรู้ ความคิดที่ได้ลงมือปฏิบัติงานนั้นจริง ๆ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
5. ได้ใคร่ครวญปัญหาต่าง ๆ ทางจริยธรรม วิเคราะห์เหตุผลและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม
6. ทบทวนเกี่ยวกับตนเอง การปฏิบัติงานเพื่อค้นหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ไม่เข้าข้างหรือตำหนิตนเองมากเกินไป

การจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ได้กำหนดแนวทางการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหน่วยการเรียนรู้ของโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยให้วัดผลและประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ใน ป.02 ซึ่งเป็นจุดประสงค์เชิงสมรรถภาพ ทำการวัดผลระหว่างเรียนและปลายภาค ดังนั้นครูผู้สอนต้องสร้างเครื่องมือวัดผลตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ในแผนการสอนของครูเอง จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในแผนการสอนจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ใน ป.02 จะเห็นว่าครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดแผนการสอนและการประเมินผลในชั้นเรียน ดังนั้น เมื่อจะทำการประเมินผลนักเรียนจึงต้องใช้เครื่องมือวัดผล ซึ่งสร้างจากจุดประสงค์การเรียนรู้ในแผนการสอน โดยได้วิเคราะห์ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ใน ป.02 เมื่อหลักสูตรกำหนดให้ครูต้องสร้างแผนการสอนเอง ในการจัดการเรียนการสอนครูจึงต้องวางแผนการล่วงหน้า โดยจัดทำกำหนดการสอน แผนการสอน แล้วจึงจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การวัดและประเมินผลกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สมรรถภาพ และพฤติกรรมที่สำคัญที่ควรทำการวัดให้ครอบคลุม สรุปได้ดังนี้

1. สมรรถภาพด้านความรู้ ความสามารถและการปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยความรู้ความสามารถและการปฏิบัติเกี่ยวกับ
 - 1.1 เนื้อหาสาระตามโครงสร้าง และเนื้อหาสาระของทุกบทในกลุ่มประสบการณ์ รวมทั้งสิ่งสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระ
 - 1.2 ความรู้ความสามารถ และทักษะในการใช้กระบวนการแก้ปัญหา รวมทั้งกระบวนการอื่น ๆ ที่จะพัฒนาให้เกิดขึ้นด้วยกิจกรรมและประสบการณ์ที่จัดให้ตามลักษณะของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
2. สมรรถภาพด้านกระบวนการ ซึ่งจะพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ต่าง ๆ

การมีคุณสมบัติของการเป็นผู้ใช้กระบวนดาร ในสถานการณ์ต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ

การมีคุณสมบัติของการเป็นทำงานอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีการวางแผนและติดตามงาน

2.3 เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น เป็นผู้ที่มีใจกว้าง มองโลกในแง่ดี มีเหตุผล พึงพอใจในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย มุ่งมั่นที่จะปรับปรุงงานที่ทำให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

จากสมรรถภาพการเรียนรู้ของกลุ่มประสบการณ์นี้ จึงต้องดำเนินการวัดพฤติกรรมและคุณลักษณะดังนี้

1. การวัดด้านความรู้ความสามารถ

เป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียนและพฤติกรรมความสามารถของนักเรียนที่เรียนตามเนื้อหาทุกบทเรียน ว่าเมื่อผ่านการเรียนมาแล้ว จะมีความสามารถในด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าอยู่ในระดับใด โดยใช้เครื่องมือวัดเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ การซักถาม ซึ่งเป็นการสอบปากเปล่าและแบบทดสอบ

2. การวัดด้านการปฏิบัติและด้านคุณลักษณะ

เป็นการวัดความสามารถในการปฏิบัติทั้งในด้านวิธีการ หรือ กระบวนการปฏิบัติ และผลงานที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ ด้วยการสังเกตจากการปฏิบัติจริง โดยใช้แบบสอบถามภาคปฏิบัติ การวัดด้านวิธีการหรือกระบวนการ เป็นการวัดวิธีการปฏิบัติงานของผู้เรียนว่าเป็นไปตามลำดับขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด รวมทั้งคุณลักษณะและเจตคติในการทำงาน

3. การวัดด้านผลงาน

เป็นการวัดผลที่เกิดจากการปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนด เพื่อพิจารณาว่ามีคุณภาพและปริมาณตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงใด ถ้าจะวัด

ผลงานจึงควรให้ครอบคลุมประเด็นดังนี้

- 3.1 ความตรงตามจุดประสงค์
- 3.2 ความถูกต้องตามแบบแผนที่ต้องการ
- 3.3 ความคิดริเริ่มที่ปรากฏในผลงาน
- 3.4 ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ประณีต สวยงาม

เครื่องมือวัดด้านปฏิบัติจะอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น มาตรฐานค่าแบบตรวจสอบรายการ แบบบันทึกต่าง ๆ โดยใช้การสังเกตเป็นวิธีการสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือใช้แบบสอบถาม (กองวิชาการ, สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ 2537: 24-28)

จุดประสงค์การเรียนรู้กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จะครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย เจตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการ รวมทั้งสิ้น 21 ข้อ เท่ากันทุกระดับชั้นเรียน โดยกำหนดไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้ ป.02 เพื่อเป็นเป้าหมายสำคัญในการเรียนการสอน และมุ่งหวังให้ผู้เรียนผ่านกระบวนการครบถ้วน เพื่อให้ผู้เรียนผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ จึงต้องมีเครื่องมือวัดผลทุกครั้ง ฉะนั้น ผู้สร้างเครื่องมือวัดผลควรวิเคราะห์จุดประสงค์เสียก่อนว่าจะวัดพฤติกรรมด้านใดบ้าง เพื่อให้การวัดครอบคลุมจุดประสงค์ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 สมรรถภาพและจุดประสงค์การเรียนรู้กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สมรรถภาพและจุดประสงค์	พุทธิพิสัย เจตพิสัย ทักษะพิสัย	
กระบวนการแก้ปัญหา		
1. วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และผลกระทบ ที่เกิดจากปัญหา	/	
2. เสนอแนวทางแก้ปัญหาตามข้อมูลและสภาพปัญหา	/	
3. เลือกแนวทางและวิธีการปฏิบัติในการแก้ ปัญหาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด	/	
4. แก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ	/	
5. ปรับปรุงการแก้ไขปัญหาให้เกิดผลทางบวก อย่างมีประสิทธิภาพ	/	
ความรู้ความสามารถและการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน		
6. นำความรู้และวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	/	/
7. เห็นความสำคัญของวิทยาศาสตร์	/.	
8. ยอมรับและเห็นความจำเป็นในการเสริม สร้างสุขภาพกายและจิต	/	
9. ปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพอย่าง สม่ำเสมอทุกวัน		/

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

สมรรถภาพและจุดประสงค์	บุคลิกนิสัย เจตณีนิสัย ทักษะนิสัย
10. วางแนวทางในการทำงานกลุ่ม	/
11. นำกระบวนการทำงานกลุ่มไปใช้ในการทำงานกลุ่มเป็นประจำ	/
12. มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ และปรับปรุงงานอยู่เสมอ	/
13. วิเคราะห์ผลดีของการปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ บำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ	/
14. ปฏิบัติและแนะนำชักชวนผู้อื่นให้ปฏิบัติในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ	/
15. เสนอแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์จากความรู้ ข่าวสารและข้อมูล	/
16. นำความรู้ ข่าวสาร ข้อมูล ไปใช้ประโยชน์ในการทำงานและดำเนินชีวิตประจำวันที่เหมาะสม	/
17. อธิบายแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกันในครอบครัวและสังคม	/

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

สมรรถภาพและจุดประสงค์	พุทธิพิสัย เจตพิสัย ทักษะพิสัย
18. ปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ที่มีต่อครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ อย่างเหมาะสม และปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ เป็นประจำ	/
19. เสนอแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักธรรมทาง ศาสนา	/
20. ปฏิบัติตนและแนะนำชักชวนผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม หลักธรรมทางศาสนาอยู่เสมอ	/
21. ปฏิบัติตนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพ การเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อม	/

ที่มา: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว 2537 หน้า 22

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะกระบวนการ 9 ประการ

2.1 ความหมายของทักษะกระบวนการ

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้เสนอทักษะกระบวนการ 9 ประการ (กระทรวงศึกษาธิการ 2537: 3) เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ทักษะกระบวนการที่เป็นจุดเน้นของหลักสูตร ซึ่งมีผู้กล่าวไว้ดังนี้

สงบ ลักษณะ (2531: 1) ได้กล่าวถึงทักษะกระบวนการไว้ว่า ทักษะกระบวนการ เป็นความมุ่งหวังของหลักสูตร ซึ่งนำมาเป็นภาคปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูจะต้องใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ทั้งความรู้ ความคิด การปฏิบัติ เจตคติ คุณธรรมจริยธรรม และครูจะต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสนำไปปฏิบัติกิจกรรม หาความรู้และพัฒนาความสามารถต่าง ๆ จนเป็นหลักการว่า การสอนที่ดีคือ การสอนที่ครูไม่เป็นผู้บอกความรู้หรือให้ความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง

วัลลภ กัณฑ์พันธ์ (2534: 15-16) ได้กล่าวถึง ทักษะกระบวนการไว้ว่า เกิดจากการนำกระบวนการต่าง ๆ ที่มีอยู่มาหาตัวร่วม และถือว่าทักษะกระบวนการเป็นข้อสรุปที่ครบวงจรของกระบวนการ ซึ่งกระบวนการส่วนใหญ่จะเน้นด้านความรู้ความคิดอย่างเดียว แต่ทักษะกระบวนการจะมีทั้ง ความรู้ ความคิด เจตคติ และการลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญทั้ง 3 ด้านคือ พุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย ความรู้ ความคิด จริยธรรมคุณธรรมและค่านิยม ความคล่องแคล่วทางกาย

โกวิท ประวาลพฤกษ์ ได้กล่าวถึง ทักษะกระบวนการไว้ว่าเป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนานิสัยเพื่อให้ติดตัวผู้เรียนเมื่อพ้นจากโรงเรียน แม้พ้นจากยุคสมัย

ปัจจุบัน ก็ยังนำไปใช้ได้เสมอ ซึ่งเป็นคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ จึงกำหนดเป็น 3 ประการ คือ

1. คิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ อย่างมีระบบ
2. วางแผนอย่างมียุทธศาสตร์
3. ปรับได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

คุณภาพทั้ง 3 ประการนี้ ต้องได้รับการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิด นิสัยต่าง ๆ ในการพัฒนาขั้นตอนนี้ สามารถกำหนดมาเป็นกระบวนการ เพื่อฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติจนเป็นนิสัย เรียกว่า ทักษะกระบวนการ (โกวิท ประวาลพฤษ์ 2535: 9-12)

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึง ความหมายของทักษะกระบวนการไว้ว่า ทักษะกระบวนการ หมายถึง กระบวนการปฏิบัติหรือกระบวนการทำงานที่ครบขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มจนจบ เป็นขั้นตอนที่ต้องทำงานจึงจะเห็นได้ เพราะเป็นการทำงานที่ครบวงจร โดยไม่จำเป็นต้องครบ 9 ประการ แต่ครบวงจรของการทำงานตั้งแต่เริ่มต้นจนแล้วเสร็จ เรียบร้อยตามจุดประสงค์ ประสิทธิภาพและคุณภาพน่าพอใจและเป็นสิ่งที่คาดหวังว่า จะติดอยู่ในตัวผู้เรียน อันเป็นผลมาจากการกระทำบ่อย ๆ จนเป็นนิสัยในการทำงานของผู้เรียนต่อไป (2536: 67-75)

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จึงพอสรุปได้ว่า ทักษะกระบวนการ 9 ประการ หมายถึง แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ครบขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบ และช่วยทำให้การดำเนินการสอนบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต มีความสามารถในการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีคุณภาพในการดำเนินการต่าง ๆ ทั้งทางส่วนตัว ครอบครัว งานอาชีพ งานสังคม และส่งเสริมการใช้วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

2.2 ทฤษฎีพื้นฐานของทักษะกระบวนการ

วัลลภ กันททรัพย์ ได้กล่าวว่า ทักษะกระบวนการ 9 ประการ เป็นผลจากการสังเคราะห์กระบวนการต่าง ๆ หลายกระบวนการที่ใช้ในวง การศึกษาอย่างแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า สามารถทำให้ผู้เรียนมี คุณลักษณะและความสามารถระดับสูงสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะการทำงาน อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ มีค่านิยมที่ดีในการ- ทำงาน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ ซึ่งแต่ละกระบวนการมีขั้นตอนคล้ายกันเป็น ส่วนมาก แต่การเรียงลำดับ การจัดกลุ่มและการใช้ถ้อยคำเรียบเรียง แต่ละ ขั้นตอนจะแตกต่างกัน เมื่อนำกระบวนการเหล่านี้มาใช้ในการเรียนการสอน จะนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะและความรู้ของผู้เรียนได้ (วัลลภ กันททรัพย์ 2534: 13-14) กระบวนการที่กล่าวถึงนี้ ได้แก่

1. กระบวนการคิด
2. กระบวนการแก้ปัญหา
3. กระบวนการสร้างความตระหนัก
4. กระบวนการปฏิบัติ
5. กระบวนการกลุ่ม
6. กระบวนการสร้างเจตคติ
7. กระบวนการสร้างค่านิยม
8. กระบวนการความรู้ความเข้าใจ
9. กระบวนการจัดการ

ซึ่งแต่ละกระบวนการมีขั้นตอน ดังนี้

1. กระบวนการคิด
 - 1.1 การสังเกต
 - 1.2 การสงสัย
 - 1.3 การอยากรู้คำตอบในเรื่องที่สงสัย

- 1.4 การแสวงหาคำตอบในเรื่องที่สงสัย
- 1.5 การทดสอบคำตอบ
- 1.6 การสรุปคำตอบ
2. กระบวนการแก้ปัญหา
 - 2.1 การสังเกต
 - 2.2 การวิเคราะห์
 - 2.3 สร้างทางเลือก
 - 2.4 ประเมินทางเลือก
3. กระบวนการสร้างความตระหนัก
 - 3.1 สังเกต
 - 3.2 วิเคราะห์
 - 3.3 สรุป
4. กระบวนการปฏิบัติ
 - 4.1 สังเกตรับรู้
 - 4.2 ทำตามแบบ
 - 4.3 ทำเองโดยไม่มีแบบ
 - 4.4 ฝึกให้ชำนาญ
5. กระบวนการกลุ่ม
 - 5.1 แนะนำขั้นตอนต่าง ๆ
 - 5.2 ชี้ให้นักเรียนยึดหลักสำคัญในการทำงานกลุ่ม
6. กระบวนการสร้างเจตคติ
 - 6.1 สังเกต
 - 6.2 วิเคราะห์
 - 6.3 สรุป

7. กระบวนการสร้างค่านิยม

7.1 สังเกต

7.2 ประเมินเชิงเหตุผล

7.3 กำหนดค่านิยม

7.4 วางแผนปฏิบัติ

7.5 ปฏิบัติด้วยความชื่นชม

8. กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเข้าใจ

8.1 สังเกต

8.2 วางแผนปฏิบัติ

8.3 ลงมือปฏิบัติ

8.4 พัฒนาความรู้ความเข้าใจ

8.5 สรุป

9. กระบวนการจัดการ มีหลักการดังนี้

9.1 ไม่ว่าจะสอนในวิชาใดก็ตาม ต้องสอนให้ถึงขั้นนำไป

ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

9.2 ต้องสอนให้เรียนรู้กระบวนการและรู้วิธีที่จะนำไปใช้จริง

9.3 ต้องสอนให้ผู้เรียนเห็นช่องทาง ในการนำสิ่งที่เรียนไปใช้

ในการประกอบอาชีพหรือหารายได้

เมื่อนำกระบวนการเหล่านี้มาใช้ในการเรียนการสอน นักการศึกษาทั่วไปเชื่อว่า จะนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะและความสามารถที่ต้องการคือ ความคล่องแคล่ว และความยืดหยุ่นทางปัญญา ประสิทธิภาพการปรับตัวและความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ประธานพร แจ่มเจริญทรัพย์ 2535: 3) ทั้ง 3 ประการ เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นมากในปัจจุบัน เพราะเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านภาวะทางเศรษฐกิจ การเมืองและ

เทคโนโลยี การตัดสินใจต้องกระทำอย่างรวดเร็ว โดยอาศัยข้อมูลที่แม่นยำและทันเหตุการณ์ บุคคลที่จะอยู่รอดและดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา ต้องมองการณ์ไกล และมีการปรับตัวอย่างเหมาะสม

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ทักษะกระบวนการในทุกระดับชั้น ซึ่งหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีความมุ่งหวังที่จะให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการต่าง ๆ และใช้วิธีสอนอย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนมีนิสัยในการใช้ทักษะกระบวนการในการแสดงออกในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ การปฏิบัติ ค่านิยมและจริยธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ 2536: 3)

นอกจากนั้น สงบ ลักษณะ ยังได้เสนอแนะการนำทักษะกระบวนการ 9 ประการ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่า ครูสามารถนำทักษะกระบวนการ โดยเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระและจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สอน โดยไม่จำเป็นว่าการสอนแต่ละเรื่องจะต้องครบทั้ง 9 ประการ เพราะจุดเน้นของแต่ละเรื่อง มีจุดประสงค์และเนื้อหาแตกต่างกัน (สงบ ลักษณะ 2533: 4)

ดังนั้น การใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในชั้นใดก็ขึ้นอยู่กับ การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายในการเรียนและเนื้อหาในเรื่องนั้น ๆ แล้วจึงลำดับชั้นการเรียนรู้ให้เหมาะสม

2.3 การสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้วยทักษะกระบวนการ

หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นกลุ่มที่บูรณาการความรู้และเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต โดยเน้นทักษะกระบวนการ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพพื้นฐานที่จำเป็นให้นักเรียน เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาต่าง ๆ และรู้จักปรับปรุงตัวเองให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้น การเรียนการสอนจึงต้องเปลี่ยนจากการเรียน โดยการท่องจำเนื้อหาความรู้ มาเป็นการฝึกฝนให้นักเรียนมีนิสัยในการใช้ทักษะกระบวนการ ในการแสวงหาความรู้ การทำงาน การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม สามารถนำทักษะกระบวนการไปใช้ได้อย่างคล่องแคล่วในทุกสถานการณ์

ครูจึงต้องเปลี่ยนพฤติกรรมมาเป็นผู้วางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด ครูจะต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ ปรับเนื้อหากระบวนการและทฤษฎีการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ครูจะต้องกำหนดกิจกรรมที่จะให้นักเรียนปฏิบัติอย่างหลากหลาย และเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น เมื่อดำเนินการสอนไปตามแผนแล้ว ครูจะต้องประเมินผลการปฏิบัติว่ามีข้อดีข้อเสียอย่างไร แล้วปรับปรุงให้ดีขึ้นจนเกิดความชื่นชมในการปฏิบัติงานของตนเอง ที่ได้พยายามทำอย่างดีที่สุด นักเรียนก็จะได้ผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เริ่มตั้งแต่การวางแผน การเลือก การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา การนำทักษะกระบวนการเข้าสู่สถานการณ์การเรียนการสอนในห้องเรียนทำได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ครูผู้สอนใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาพฤติกรรมของตนในการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนในห้องเรียนในการสอนอย่างเป็นทางการ หรือการพูดคุยซักถามอื่น ๆ พฤติกรรมของครูที่มีส่วนสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทักษะกระบวนการมีหลายอย่าง เช่น

- 1.1 การตั้งคำถามที่นักเรียนต้องใช้ความคิดและเหตุผลในการตอบ
- 1.2 การนำเสนอข้อมูลและประสบการณ์ให้นักเรียนสังเกตสภาพที่เป็นปัญหา
- 1.3 สนับสนุนให้นักเรียนประมาณการ คาดการณ์ สร้างข้อมูลสมมติฐานและทางเลือกที่สมเหตุสมผลอย่างหลากหลาย
- 1.4 กระตุ้นให้นักเรียนแสวงหาข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานหรือการคาดการณ์ของตน
- 1.5 ให้โอกาสนักเรียนในการวางแผนและดำเนินการอย่างมีอิสระภายใต้การดูแลและสนับสนุนของครูตามสมควร
- 1.6 ให้นักเรียนทำการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองเป็นระยะ ๆ
- 1.7 ให้โอกาสนักเรียนได้นำเสนอผลงานและผู้อื่นได้แสดงความคิดเห็นในเชิงสร้างสรรค์

2. การใช้ทักษะกระบวนการเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอน สงบ ลักษณะ ได้กล่าวไว้ว่า ครูจะต้องพิจารณาถ่วงถ่วงทักษะกระบวนการ 9 ประการ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์ของรายวิชาที่สอนเพื่อสร้างขั้นตอนทักษะกระบวนการที่เหมาะสมกับรายวิชา แล้วนำขั้นตอนเหล่านั้นมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้โอกาสแก่นักเรียนในการฝึกทักษะหรือฝึกปฏิบัติขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการที่เหมาะสมกับเนื้อหาและจุดประสงค์ของรายวิชา (สงบ ลักษณะ 2534: 30)

นอกจากนั้น โกวิท ประวาลพฤษ์ ยังได้เสนอกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของทักษะกระบวนการ 9 ประการ ไว้ชัดเจน ดังตารางดังนี้

ตารางที่ 2.2 กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

ลักษณะสำคัญในกิจกรรม/วิธีสอน	ทักษะ	การแสดงออก/พฤติกรรมบ่งชี้
การนำเสนอความแตกต่างระหว่าง สิ่งที่ดีควรจะเป็นและสิ่งที่เป็นอยู่ รวมทั้งการชี้ให้เห็นผลที่จะได้จาก การปฏิบัติต่าง ๆ ทั้งทางบวกและ ลบ โดยการนำเสนอด้วยคำพูด รูปภาพ และการลงมือปฏิบัติตาม คำแนะนำ ให้เห็นการปฏิบัติ	1. ตระหนัก ในปัญหา และ ความ จำเป็น	แสวงหาติดตามข้อมูลเพิ่มเติม อธิบายถึงสิ่งที่แตกต่างกัน เสนอผลอันเกิดจากการ กระทำที่ต่างกัน วางจุดหมาย กำหนดเป้าหมาย ในการกระทำ คาดเดาผลที่จะ เกิดจากการกระทำ
การซักถามด้วยคำถามที่ให้นักเรียนวิเคราะห์ ถามหาคำประกอบ ถามหาความ สำคัญขององค์ประกอบ ถามให้จัด หมวดหมู่ ถามหาความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบ สาเหตุ ถามถึงผล ลำดับเหตุการณ์ ถามให้สรุปถึง หลักการ	2. คิด วิเคราะห์ วิจารณ์	นำเสนอระบบเป็นแผนภูมิ ตาราง นำเสนอเป็นกระบวนการ การลำดับขั้นตอน นำเสนอความคิดรวบยอด และหลักการ

ตารางที่ -2.2 (ต่อ)

ลักษณะสำคัญในกิจกรรม/วิธีสอน	ทักษะ	การแสดงออก/พฤติกรรมบ่งชี้
การกระตุ้น ยั่วเย้าให้คิดหาแนวทาง อื่น ปฏิบัติแนวทางอื่น ๆ ด้วยวิธี การระดมสมอง เปลี่ยนแปลงเงื่อนไข ไข ถ้าไม่อย่างนี้จะทำอย่างไร ความคิดแปลก ๆ สิ่งใหม่วันละ อย่าง ครูชี้แนะ ยั่วเย้า เปลี่ยน เงื่อนไข เสนอแนวอื่น ๆ	3. สร้างทาง เลือก อย่าง หลากหลาย	นำเสนอได้หลายแนวทาง จำนวนมาก นำเสนอแนวคิดใหม่ ไม่ซ้ำเดิม
การนำเสนอผลของการปฏิบัติในแต่ ละแนวทาง ว่ามีผลดีต่อใครอย่างไร ใครได้ ใครเสีย ใครยินดี ใครไม่ ยินดี จำนวนผู้ได้รับผลดี จำนวนผู้ได้ รับผลเสีย ทั้งด้านกายภาพ ความ รู้สึก และผลต่อสิ่งแวดล้อม	4. การ ประเมิน และเลือก ทางที่ เหมาะสม	เลือกทางปฏิบัติที่ตรงจุดเด่น เลือกทางปฏิบัติที่มีผลดีต่อคน หมู่มาก
การนำเสนอภาพของงานตามระยะ เวลาเป็นภาพความสำเร็จของงาน ด้วยวาจา ด้วยภาพ ด้วยการแสดง รู้การกระทำที่ถูกตามขั้นตอนและให้	5. กำหนด และเลือก ทางที่ เหมาะสม	นำเสนอภาพชัดเจน ถูกต้อง ตามงาน อธิบายเงื่อนไขที่ ถูกผิด เสนอเกณฑ์การกระทำ ที่ถูก

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ลักษณะสำคัญในกิจกรรม/วิธีสอน	ทักษะ	การแสดงผล/พฤติกรรมบ่งชี้
เรียงลำดับได้ตามกระบวนการของงาน นำเสนอกกระบวนการของงาน		
การฝึกลงมือทำตามแผนที่วางไว้ เริ่มจากทำตามแบบ ให้ทำเอง และให้ฝึกจนคล่อง โดยครูให้กำลังใจกระตุ้นให้ทำ กระตุ้นให้ระวังคุณภาพ เสนอแนะเมื่อจำเป็น	6. ปฏิบัติด้วย ความชื่นชม	ทำงานได้ตามขั้นตอน ทำงานเสร็จตามเวลา ทำงานมีคุณภาพ (อย่างปลอดภัย ประหยัด)
การตรวจสอบผลงานเป็นระยะ สม่่าเสมอ ไม่เชื่อว่าถูกต้องหมดแล้ว ครูกระตุ้นชี้ให้เห็นเกิดผลงานระหว่างปฏิบัติ เตือนให้ระวังอยู่เสมอ ตื่นตัวอยู่เสมอ	7. ประเมินระหว่างปฏิบัติ	ไม่หยุดดูผลงาน รู้ได้ทันทีเมื่อผิด แก้ไขทันทีที่ผิด แสดงภาพที่ถูกต้องได้ตรงระยะของงาน
การค้นหาวิธีการใหม่ ๆ ที่จะทำ ให้ผลงานดีขึ้นกว่าเดิม การศึกษาเทคนิคใหม่ ๆ เพิ่มพูนคุณภาพของงานขึ้นได้เรื่อย ๆ วิเคราะห์หา	8. ปรับปรุงให้ดีขึ้น อยู่เสมอ	เสนอจุดที่จะปรับปรุงต่อไป ยินดีเมื่อมีผู้บอกจุดปรับปรุง ยินดีรับคำติชม แสวงหาแนวทางใหม่ ๆ เสมอ

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ลักษณะสำคัญในกิจกรรม/วิธีสอน	ทักษะ	การแสดงออก/พฤติกรรมบ่งชี้
ความยินดีและนำไปทดลอง		
การนำเสนอผลงานรวม ทบทวนการทำงาน บุคคลฯ นำไปแสดงให้ผู้อื่นชมการแสดงจริง ที่มีผู้ชมจากภายนอก	9. ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ	เสนองานอย่างสง่างาม แสดงด้วยความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่อง ยินดีร่วมในการเล่นผลงาน อาสางานต่าง ๆ ยึดมั่นในคุณภาพของงาน

ที่มา: โกวิท ประวาลพฤษ์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำหรับอนาคต กรุงเทพมหานคร กรมการศาสนา 2535 หน้า 28-35

ดังนั้น สรุปเป็นขั้นตอนการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น เป็นขั้นที่ครูทำให้นักเรียนมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นและมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหานั้น โดยการที่นักเรียนได้เห็นปัญหาจากการได้เห็น การอ่านหนังสือพิมพ์ จากวิทยุหรือโทรทัศน์ ในเรื่องของสภาพสังคมที่มีปัญหาในด้านต่าง ๆ ผลที่ตามมาของการที่สภาพสังคมมีปัญหา สรุปความจำเป็นที่ต้องแก้ปัญห

ประการที่ 2 คิด วิเคราะห์ วิจาร์ณ จากขั้นที่ 1 ให้นักเรียนแยกแยะประเด็นสิ่งที่เป็นสาเหตุของปัญหา สรุปเป็นวัตถุประสงค์ที่ต้องหาความรู้และหาแนวปฏิบัติ

ประการที่ 3 สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย จากวัตถุประสงค์ในขั้นที่ 2 นักเรียนคิดหาแนวทางหลากหลาย โดยระดมกำลังสมองและไม่ต้องกังวลว่าจะดีหรือไม่ เพื่อให้ได้ทางเลือกที่จะแก้ปัญห

ประการที่ 4 ประเมินและเลือกทางที่เหมาะสม ใช้กระบวนการกลุ่มสร้างเกณฑ์ประเมินทางเลือกว่า ทางเลือกใดสมควรจะใช้ปฏิบัติจริงและตรงปัญหา

ประการที่ 5 กำหนดและเลือกทางเลือกที่เหมาะสม นักเรียนร่วมวางแผนหาความรู้จริงตามแนวทางเลือก ซึ่งอาจจะปฏิบัติโดยการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ก่อนที่จะลงมือแก้ปัญหาดังกล่าว

ประการที่ 6 ปฏิบัติด้วยความชื่นชม ให้นักเรียนมีอิสระในการปฏิบัติกิจกรรมในขั้นนี้ มีปัจจัยอำนวยความสะดวก ให้รับผิดชอบตนเอง ให้ทำได้อย่างราบรื่น มีครูเป็นที่ปรึกษาเมื่อมีอุปสรรค และประกาศให้ทราบถึงผลงานของนักเรียน

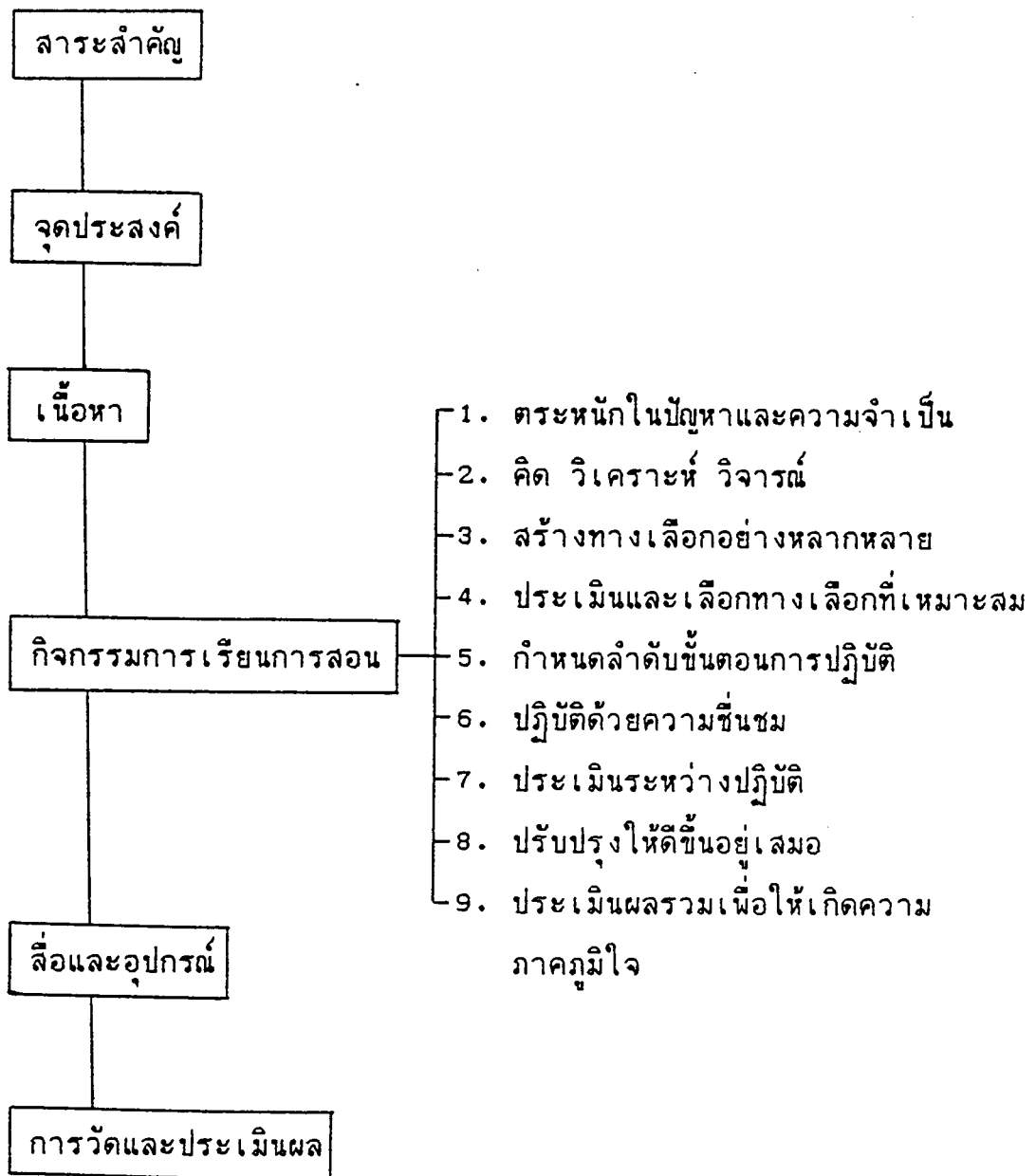
ประการที่ 7 ประเมินระหว่างปฏิบัติ ให้นักเรียนประเมินตนเอง

ในระหว่างปฏิบัติ โดยยึดแผนการในชั้นที่ 5 เพื่อตรวจสอบสิ่งที่ทำได้และหาข้อมูลที่เป็นเหตุให้ทำตามแผนไม่ได้

ประการที่ 8 ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ใช้ข้อมูลในชั้นที่ 7 ในกรณีที่มีอุปสรรคควรให้กลุ่มคิดหาทางแก้ไขปัญหาทันทีตามแนวในชั้นที่ 5

ประการที่ 9 ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจให้นักเรียนทุกคนประเมินผลรวมของวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นมติของกลุ่ม แล้วสรุปเป็นเจตนารมณ์และกิจกรรมสืบเนื่องที่ควรถือปฏิบัติ แล้วให้ครูเสริมแรงในการยกย่องยอมรับผู้เรียนให้เกิดความภาคภูมิใจ

จากขั้นตอนการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ นำมาเขียนแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

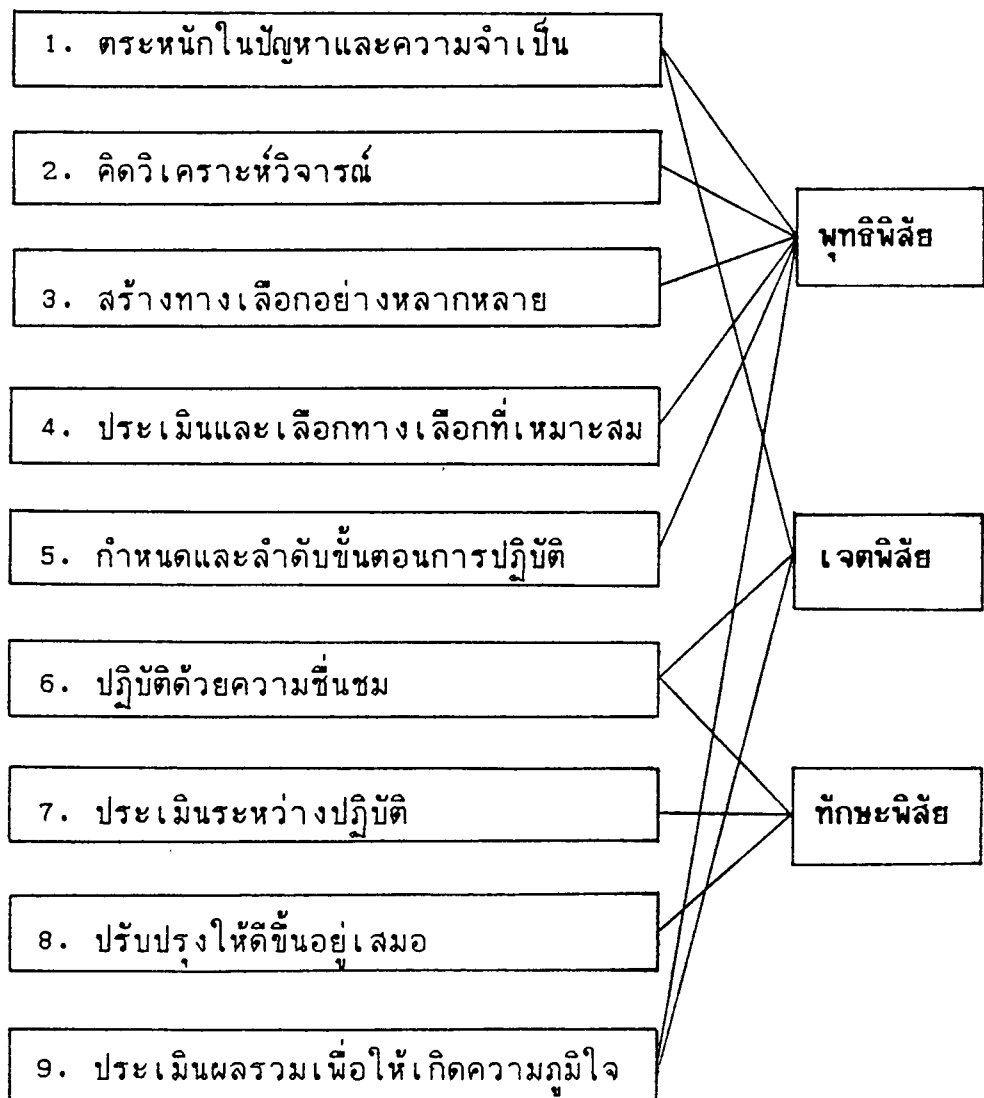
ภาพที่ 2 ขั้นตอนการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

ที่มา: ประธานพร แจ่มเจริญทรัพย์ "การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องข่าวและเหตุการณ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ กับการสอนแบบปกติ" ปรินญาณินพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2535

ในการวัดและประเมินผลทักษะกระบวนการ การจัดการเรียนการสอน
ทุกวิชานั้น มุ่งหมายที่จะพัฒนาผู้เรียน 3 ด้าน คือ

1. ด้านพุทธิพิสัย เน้นพัฒนาการทางด้านความรู้ ความเข้าใจ
2. ด้านเจตพิสัย เน้นพัฒนาการทางด้านความรู้สึก
3. ด้านทักษะพิสัย เน้นพัฒนาการทางด้านปฏิบัติ

ถ้านำความหมายของพัฒนาการทั้ง 3 ด้าน มาวิเคราะห์จะเห็นว่าพัฒนาการทั้ง 3 ด้านนี้ ได้เข้ามาผสมผสานอยู่ในทักษะกระบวนการ 9 ประการ
ดังนี้

การวัดผลในหลักสูตรฉบับปรับปรุง ซึ่งเน้นทักษะกระบวนการ ครูจะ
ต้องวัดทั้ง 3 พัลัยเช่นเดิม เพียงแต่เน้นกระบวนการด้วย โดยครูไม่จำเป็นต้อง
แยกการวัดทักษะกระบวนการออกมาเป็นแบบทดสอบอีกฉบับหนึ่งต่างหาก

การวัด 3 พัลัย ที่เน้นทักษะกระบวนการจึงทำได้ ดังนี้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ใด เป็นจุดประสงค์ด้านพุทธิพิสัย ก็ให้วัด
ทางด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัยก็ให้วัดทางด้านทักษะพิสัย และด้านเจตพิสัยก็ให้
วัดทางด้านเจตพิสัย เช่นเดิมดังที่ได้เคยปฏิบัติมา

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ที่สามารถจัดการเรียนการสอน โดยเน้น
ทักษะกระบวนการ ก็ให้พิจารณาว่า จุดประสงค์ในขั้นตอนใดเป็นจุดประสงค์ทาง
ด้านใด ก็ให้ใช้เครื่องมือและเทคนิควัดให้ตรงกันกับทางด้านนั้น ๆ

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบปกติ

การสอนแบบปกติ หมายถึง การสอนที่มีขั้นตอนการสอนตามแผนการ
สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2521 โดยใช้เนื้อหาของหน่วยที่ 3 เรื่อง
สิ่งแวดล้อมทางสังคม

รูปแบบของแผนการสอน แผนการสอนแต่ละแผนประกอบด้วยส่วน
ต่าง ๆ ดังนี้

1. สาระสำคัญ
2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. เนื้อหา
4. กิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งแบ่งออกเป็น ขั้นนำ ขั้นสอน และ
ขั้นสรุป โดยใช้กิจกรรมอย่างหลากหลาย เช่น การอภิปราย การศึกษานอก-
สถานที่ การศึกษาค้นคว้าและรายงาน การแสดงบทบาทสมมติ ฯลฯ
5. สื่อและอุปกรณ์

6. การวัดและประเมินผล

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ

ความหมายของเจตคติ

สำหรับความหมายของเจตคติ (Attitude) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

ล.วาสนา ประवालพฤษ์ (2524: 1) ให้ความหมายว่า เจตคติหมายถึง ความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะแสดงปฏิกิริยาออกมาต่อสิ่งเร้าหนึ่ง ๆ อย่างค่อนข้างจะคงที่ และการแสดงออกนั้นจะไม่ปรากฏให้เห็นถ้าไม่มีสิ่งเร้าเกิดขึ้น เจตคติดังกล่าวจะถูกกระตุ้นด้วยความเชื่อถือหรืออารมณ์ที่อาจจะมีเหตุผลเลยก็ได้ โดยเจตคติจะแสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมเฉพาะตัว เจตคติจะปรากฏอยู่ทั่ว ๆ ไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตของมนุษย์ขึ้นอยู่กับเจตคติส่วนบุคคลทั้งสิ้น

สวนา พรพัฒน์กุล (2522: 213) ให้ความหมายว่า เจตคติเป็นนามธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับความคิดและความเชื่อ ซึ่งอยู่ในลักษณะของความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เจตคตินี้เป็นลักษณะแฝงอยู่ภายในตัวบุคคล จะอยู่ในสภาพแห่งการพร้อมที่จะโต้ตอบต่อสิ่งเร้า โดยอาจแสดงออกมาในรูปของความคิดเห็นหรือพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง แนวทางในการแสดงเจตคติเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า อาจออกมาในทิศทางที่เป็นบวกหรือลบก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่สถานการณ์ สิ่งแวดล้อมความเชื่อและประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคล

เฉลียว บุรีภักดี (2517: 18) ให้ความหมายว่า เจตคติเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของพฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมมีหลายอย่าง เช่น กายกรรม

วจิกรรม ค่านิยม ความเชื่อ และความรู้ ฯลฯ เจตคติจึงเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่ผูกพันอยู่กับพฤติกรรมอย่างอื่น ๆ

กูด (Good 1959: 48) ให้ความหมายว่า เจตคติ คือความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่งที่อาจเป็นการเข้าหาหรือต่อต้านสถานการณ์บางอย่าง บุคคลหรือสิ่งใด ๆ เช่น รัก เกลียด กล้า หรือไม่พอใจมากน้อยเพียงใดต่อสิ่งนั้น

เคลาเมียร์ และริฟเฟิล (Klausmeir and Ripple 1971: 518-528) อธิบายว่า เจตคติเป็นตัวกำหนดให้บุคคลประพฤติปฏิบัติหรือตอบสนองในการที่จะชอบหรือไม่ชอบต่อบุคคลอื่น ๆ วัตถุ สถานการณ์ หรือต่อความคิดเห็นต่าง ๆ เจตคติไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถอ้างอิงจากพฤติกรรมหรือการตอบสนองของบุคคลนั้น ๆ

นิวคอมบ์ (Newcomb 1961: 128) กล่าวว่า การแสดงออกของเจตคติ โดยอาศัยพฤติกรรม แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ การแสดงออกในลักษณะพึงพอใจ เห็นด้วยหรือชอบ อยากเข้าไปใกล้ชิดสิ่งนั้น ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า เจตคติเชิงนิมาน (positive attitude) อีกลักษณะหนึ่งคือ การแสดงออกในลักษณะไม่พึงพอใจ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย เกิดความเบื่อหน่าย ซิงซังอยากหนีให้ห่างสิ่งนั้น เรียกว่า เจตคติเชิงนิเสธ (negative attitude)

จากทฤษฎี ความคิดและความหมายต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนั้น พอสรุปความหมายของเจตคติ ได้ดังนี้

เจตคติ หมายถึง ความคิด ความรู้สึก ของบุคคลที่มีต่อสถานการณ์หนึ่ง ๆ ภายหลังจากที่บุคคลได้มีประสบการณ์ต่อสิ่งนั้น โดยแสดงออกมาในลักษณะของ

ความเชื่อ ความรู้ ความนึกคิด ท่าทาง ฯลฯ การแสดงออกของเจตคติที่มาใน ลักษณะพฤติกรรมนี้ ย่อมมีระดับความแตกต่าง ซึ่งสามารถแยกได้ 3 ลักษณะ คือ

1. เจตคติเชิงนิมาน ได้แก่ เจตคติที่แสดงออกมาในลักษณะพึงพอใจ เห็นชอบด้วย ครัทธา ยอมรับ สนับสนุน เต็มใจ ฯลฯ

2. เจตคติเชิงนิเสธ ได้แก่ เจตคติที่แสดงออกมาในลักษณะไม่พึงพอใจ ไม่เห็นชอบ ไม่ครัทธา ไม่ยอมรับ ต่อต้าน ไม่เต็มใจ ฯลฯ

3. เจตคติเชิงมัชฌิมา ได้แก่ เจตคติที่แสดงออกมาในลักษณะกลาง ๆ เฉย ๆ ระหว่างความพอใจกับความไม่พอใจ การยอมรับกับการไม่ยอมรับ เห็นชอบและไม่เห็นชอบ ซึ่งมีลักษณะก้ำกึ่งกัน

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตติดังกล่าว จะเห็นได้ว่าบุคคลย่อมมีเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแตกต่างกัน นอกจากนั้น เจตคติของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ ซึ่ง เรมเมอร์ (Remmer) ได้ศึกษาความคงที่ของเจตคติ แล้วกล่าวว่า เจตคติอาจเปลี่ยนแปลงได้ แต่ในบางครั้งก็มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก เจตคติเป็นสภาพจิตใจที่มีต่อความมั่นคงพอใช้ การเปลี่ยนแปลงเจตคติเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก แต่ก็มิใช่จะทำไม่ได้ (Remmer 1954: 397)

ได้มีผู้พยายามศึกษาเจตคติโดยใช้วิธีการหลายวิธี เช่น การสังเกต การให้แสดงความรู้สึก โดยใช้แบบวัดเจตคติแบบต่าง ๆ ในการถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ผู้วิจัยเลือกใช้มาตรฐานประมาณค่าของลิเคิร์ท โดยแบ่งออกเป็น 5 อันดับ ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2531: 114-115)

เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เห็นด้วย

ไม่แน่ใจ

ไม่เห็นด้วย

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะกระบวนการ 9 ประการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะกระบวนการ 9 ประการ ในกลุ่มสร้าง-เสริมประสบการณ์ชีวิต มีพอสรุปได้ดังนี้

ประธานพร แจ่มเจริญทรัพย์ (2535: 62) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องข่าวและเหตุการณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ กับการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยข่าวและเหตุการณ์ ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ

โสภา สันทัศน์พร้อม (2535: 51) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ กับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยชีวิตในบ้าน ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ

มานะ บุญแทน (2536: 8-14) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนที่เน้นทักษะกระบวนการ เรื่องศิลปวัฒนธรรม กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และความก้าวหน้าของผล-

สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนครูประชาอุทิศ (วันครู 2504) หลังจากการใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนที่เน้นทักษะกระบวนการสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนที่เน้นทักษะกระบวนการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พันธราวุธ ศรีแก้ว (2534: 8-16) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า พฤติกรรมการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ 9 ประการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละพฤติกรรม ปรากฏว่าอยู่ในระดับมากเพียงหนึ่งพฤติกรรม คือ ขั้นลงมือปฏิบัติอย่างชื่นชม นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

งานวิจัยที่พบว่ามีขั้นตอนการสอนที่สอดคล้องกับทักษะกระบวนการ 9 ประการ เช่น การสอนโดยให้นักเรียนได้ฝึกการแก้ปัญหา การระดมพลังสมอง การใช้กระบวนการกลุ่ม การสอนแบบโครงการ มีผู้ทำการวิจัยไว้ ดังนี้

พงศ์ทอง คำแท่ง (2531: 68-70) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้เทคนิคคิวชีกับกลุ่มที่เรียนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งการสอนโดยใช้เทคนิคคิวชีมีขั้นตอนให้ผู้เรียนศึกษาปัญหาจากเรื่องที่เรียน มีการเลือกปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุ กำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา โดยใช้การระดมพลังสมองในการแก้ปัญหาและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ในขั้นดำเนินการนักเรียนจะดำเนินการด้วยตนเอง ครูเป็นเพียงที่ปรึกษา ขั้นตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของตน ครูจะเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ทั้งในด้านปัญหาและผลการปฏิบัติงาน สรุปผลการวิจัยว่า กลุ่มที่สอนโดยใช้เทคนิคคิวชีมีผลสัมฤทธิ์ทางการ-

เรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนตามคู่มือการสอนของหน่วย

คิวนร เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา (2529: 66) ได้ศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจสี่ ซึ่งเป็นการคิดแก้ปัญหาตามขั้นตอน 4 ขั้นคือ ตั้งปัญหาวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา เสนอวิธีการแก้ปัญหา และตรวจสอบผลลัพธ์ กับการสอนตามคู่มือครู ผลการทดลองพบว่า กลุ่มที่ใช้วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจสี่ มีความสามารถในการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดวงจิตร สุขสุเมฆ (2528 อ้างถึงใน โสภา สันตพัฒน์ 2535: 30-31) ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบโครงการ และเรียนตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และความสนใจทางวิทยาศาสตร์ภายหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

วรรณดี วรรณศิลป์ (2522 อ้างถึงใน โสภา สันตพัฒน์ 2535: 54) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 310 คน พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหามีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลการทดสอบค่าคงที่ พบว่าคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แตกต่างกัน

หอมหวล ใจชื่อ (2529 อ้างถึงใน โสภกา สันทัศน์พร้อม 2535: 34) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ โดยใช้เทคนิคการอภิปรายระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ โดยใช้เทคนิคการอภิปรายระหว่างครูกับนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการอภิปรายระหว่างนักเรียนกับนักเรียน มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ โดยใช้เทคนิคการอภิปรายระหว่างครูกับนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ และการสอนที่มีขั้นตอนสอดคล้องกับการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ช่วยให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เนื่องจากนักเรียนต้องการเรียนรู้และได้รับการฝึกฝนที่เป็นระบบ

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยที่ 3 เรื่อง สิ่งแวดล้อมทางสังคม ที่สอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ กับการสอนแบบปกติ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. รูปแบบการทดลอง
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ศึกษาอยู่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 63 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ศึกษาอยู่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนวัดโคกหาด สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งมีสภาพแวดล้อมคล้ายคลึงกัน และจัดห้องเรียนแบบคละกัน ห้องละ 30 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 60 คน
2. ใช้วิธีจับฉลากห้องเรียน เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังนี้
 - กลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน สอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ
 - กลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน สอนแบบปกติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
 - 1.1 แผนการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ
 - 1.2 แผนการสอนแบบปกติ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 2.2 แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. แผนการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

1.1 การสร้างแผนการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ ผู้วิจัยได้

ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1.1.1 ศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และแนวทางการวิเคราะห์หลักสูตร

1.1.2 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการเพิ่มคุณภาพการจัดการ

เรียนการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

1.1.3 ศึกษาเนื้อหาที่นำมาใช้ในการสร้างแผนการสอน

ซึ่งได้แก่ เนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 3 เรื่อง สิ่งแวดล้อมทางสังคม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.1.4 วิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม จากคำ

อธิบายรายวิชา ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง

พ.ศ.2533) โดยให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์ใน ป.02 และจุดประสงค์ของ

หลักสูตร

1.1.5 เขียนแผนการสอนและสร้างสื่อการสอนตามแผน

การสอน โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 10 แผนการสอน ดังนี้

แผนการสอนที่ 1 เรื่อง สภาพความเป็นอยู่ทั่วไปในชุมชน

แผนการสอนที่ 2 เรื่อง ความสำคัญของอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน

แผนการสอนที่ 3 เรื่อง การพัฒนาอาชีพของบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน

แผนการสอนที่ 4 เรื่อง บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกที่มีต่อชุมชน

- แผนการสอนที่ 5 เรื่อง สาเหตุการย้ายถิ่นที่อยู่
 แผนการสอนที่ 6 เรื่อง ความรักถิ่นที่อยู่
 แผนการสอนที่ 7 เรื่อง สภาพแวดล้อมในชุมชนในด้านต่าง ๆ
 แผนการสอนที่ 8 เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน
 แผนการสอนที่ 9 เรื่อง การพัฒนาชุมชน
 แผนการสอนที่ 10 เรื่อง การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน(โรงเรียน)

1.2 การหาคุณภาพของแผนการสอน ที่ใช้ทักษะกระบวนการ
 9 ประการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 นำแผนการสอนที่สร้างขึ้น เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ
 ตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข
 เพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2.2 นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองสอนกับ
 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านควน อำเภอดงหลวง จังหวัด
 นครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีสภาพทั่วไปของโรงเรียนและนักเรียน
 ที่คล้ายคลึงกัน จำนวน 10 คน ปรากฏว่าเนื้อหาเหมาะสม แต่ต้องปรับปรุง
 กิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเวลา

1.3 การนำแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปใช้จริง

นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้จริงกับนักเรียน
 กลุ่มทดลอง คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดโคกหาด อำเภอดง
 หลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. แผนการสอนปกติ

2.1 การสร้างแผนการสอนแบบปกติ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง
 ตามขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 ศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

2.1.2 ศึกษาแผนการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

2.1.3 เขียนแผนการสอนและสร้างสื่อการสอนตามแผนการสอน โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 10 แผนการสอน ดังนี้

แผนการสอนที่ 1 เรื่อง สภาพความเป็นอยู่ทั่วไปในชุมชน

แผนการสอนที่ 2 เรื่อง ความสำคัญของอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน

แผนการสอนที่ 3 เรื่อง การพัฒนาอาชีพของบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน

แผนการสอนที่ 4 เรื่อง บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกที่มีต่อชุมชน

แผนการสอนที่ 5 เรื่อง สาเหตุการย้ายถิ่นที่อยู่

แผนการสอนที่ 6 เรื่อง ความรักถิ่นที่อยู่

แผนการสอนที่ 7 เรื่อง สภาพแวดล้อมในชุมชนในด้านต่าง ๆ

แผนการสอนที่ 8 เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

แผนการสอนที่ 9 เรื่อง การพัฒนาชุมชน

แผนการสอนที่ 10 เรื่อง การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน(โรงเรียน)

2.2 การหาคุณภาพของแผนการสอนแบบปกติ

2.2.1 นำแผนการสอนที่สร้างขึ้น เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2.2 นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสามัคคีคุณกุล อำเภอฉวาง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีสภาพทั่วไปของโรงเรียนและนักเรียนคล้ายคลึงกัน จำนวน 10 คน ปรากฏว่าเนื้อหาเหมาะสม แต่ต้องปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเวลา

2.3 การนำแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปใช้จริง

นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปใช้จริงกับนักเรียน

กลุ่มควบคุม คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดโคกหาด อำเภอ
ฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.1 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้
ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1.1.1 ศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.1.2 ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวัดประเมิน
ผลคือ การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ การวัดผลประเมินผลทักษะกระบวนการ
การวัดผลประเมินผลในชั้นเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เทคนิคการ
วัดผล แนวการปรับปรุงการสร้างข้อสอบ การวิเคราะห์หลักสูตรโดยยึดพฤติกรรม
ของบลูม

1.1.3 สร้างข้อสอบตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร แบบ
ปรนัยเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ โดยพิจารณาให้ครอบคลุม
เนื้อหา และจุดประสงค์ตามแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
หน่วยที่ 3 เรื่อง สิ่งแวดล้อมทางสังคม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.2 การหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.2.1 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้น เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของการใช้ภาษา

1.2.2 นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจแก้ไข และปรับปรุง
แล้ว จำนวน 60 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน

ฉวาง อำเภอฉวาง จัหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 100 คน

1.2.3 นำผลการตอบข้อสอบที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย(p) และค่าอำนาจจำแนก(r) ของแบบทดสอบเป็นรายข้อ ซึ่งใช้เทคนิค 27 % แล้วคัดเลือกเอาข้อสอบที่มีระดับความยากง่ายระหว่าง .20 ถึง .80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.2.4 นำแบบทดสอบที่ได้ไปทดสอบหาความเที่ยง โดยใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR-20) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.73

1.3 การนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงแล้วไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดโคกหาด อำเภอฉวาง จัหวัดนครศรีธรรมราช

2. แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

2.1 การสร้างแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

2.1.1 ศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

2.1.2 ศึกษาหลักการและแนวคิดในการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ จากเอกสารต่าง ๆ เช่น การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ การวัดผลประเมินผลทักษะกระบวนการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต

2.1.3 สร้างแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ เป็นแบบวัดความรู้ลึกของนักเรียน โดยมีมาตรฐานค่าให้นักเรียนเลือก 5 ข้อ จำนวน 12 ข้อ

2.2 การหาคุณภาพของแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ที่สร้างขึ้นได้ เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อแนะนำ

ปรับปรุงพิจารณาแก้ไข แล้วนำแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ไปทดลองใช้โดยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านควน อำเภอดงยาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 10 คน ตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปหาความเที่ยง โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.60

2.3 นำแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ที่ปรับปรุงแล้วจำนวน 12 ข้อ ไปใช้จริงกับนักเรียนกลุ่มทดลองคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดโคกหาด อำเภอดงยาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เกณฑ์การให้คะแนน

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน
เห็นด้วย	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน

รูปแบบการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ในรูปแบบของการหาผลต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังและก่อนการทดลองของทั้งสองกลุ่ม แล้วเปรียบเทียบผลต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังและก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งมีลักษณะแบบแผนการทดลอง ดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528: 216)

แบบแผนการทดลอง

กลุ่มทดลอง R	O_1	O_2
		X
กลุ่มควบคุม R	O_3	O_4

R แทน การเข้ากลุ่มโดยการสุ่ม

X แทน การสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

O_1 แทน การสอบก่อนการทดลองในกลุ่มทดลอง

O_2 แทน การสอบหลังการทดลองในกลุ่มทดลอง

O_3 แทน การสอบก่อนการทดลองในกลุ่มควบคุม

O_4 แทน การสอบหลังการทดลองในกลุ่มควบคุม

เปรียบเทียบผล ($O_2 - O_1$) กับ ($O_4 - O_3$)

$O_2 - O_1$ แทน ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังและก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง

$O_4 - O_3$ แทน ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังและก่อนการทดลองของกลุ่มควบคุม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน กับนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. ทดสอบหลังเรียน กับนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกัน
3. ให้นักเรียนกลุ่มทดลอง ตอบแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ โดยมีแผนงานของระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง 14 ชั่วโมง (42 คาบ) ดังนี้

แผนการสอนที่	วันที่ทำการสอน	เวลาที่ทำการสอน	
		กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
ทดสอบก่อนเรียน	จันทร์	9:30-10:30	13:30-14:30
1	อังคาร	10:30-11:30	14:30-15:30
2	พุธ	9:30-10:30	14:30-15:30
3	จันทร์	9:30-10:30	13:30-14:30
(ทดสอบระหว่างเรียน)	อังคาร	10:30-11:30	14:30-15:30
4	พุธ	9:30-10:30	14:30-15:30
5	จันทร์	9:30-10:30	13:30-14:30
6	อังคาร	10:30-11:30	14:30-15:30
(ทดสอบระหว่างเรียน)	พุธ	9:30-10:30	14:30-15:30
7	จันทร์	9:30-10:30	13:30-14:30
8	อังคาร	10:30-11:30	14:30-15:30
9	จันทร์	9:30-10:30	13:30-14:30
10	อังคาร	10:30-11:30	14:30-15:30
ทดสอบหลังเรียนและ วัดเจตคติ	พุธ	9:30-10:30	14:30-15:30

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

1.1 หาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร ดังนี้ (สงครี ชมภูวงศ์ และ เกศริน มนูญผล 2535: 113-114)

$$\text{สูตร} \quad \mu = \frac{H + L}{N_h + N_l}$$

เมื่อ	μ	แทน	ค่าความยากง่ายของข้อสอบ
	H	แทน	จำนวนผู้ตอบในกลุ่มสูงที่เลือกตัวเลือกนั้น
	L	แทน	จำนวนผู้ตอบในกลุ่มต่ำที่เลือกตัวเลือกนั้น
	N_h	แทน	จำนวนผู้ตอบในกลุ่มสูงทั้งหมด
	N_l	แทน	จำนวนผู้ตอบในกลุ่มต่ำทั้งหมด

1.2 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร ดังนี้ (สงครี ชมภูวงศ์ และ เกศริน มนูญผล 2535: 115-119)

อำนาจจำแนกของตัวเลือกที่เป็นตัวถูก

$$r = \frac{H - L}{N_h}$$

อำนาจจำแนกของตัวเลือกที่เป็นตัวลวง

$$r = \frac{L - H}{N_h}$$

เมื่อ	r	แทน	ค่าอำนาจจำแนก
	H	แทน	จำนวนผู้ตอบในกลุ่มสูงที่เลือกตัวเลือกนั้น
	L	แทน	จำนวนผู้ตอบในกลุ่มต่ำที่เลือกตัวเลือกนั้น
	N_h	แทน	จำนวนผู้ตอบในกลุ่มสูงทั้งหมด
	N_l	แทน	จำนวนผู้ตอบในกลุ่มต่ำทั้งหมด

1.3 หาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน ดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528: 168)

$$\text{สูตร} \quad r_{cc} = \frac{N}{N - 1} \left[\frac{1 - \sum pq}{s^2} \right]$$

เมื่อ	r_{cc}	แทน	ความเที่ยงของแบบทดสอบ
	N	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	s^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือวัด ทั้งฉบับ
	p	แทน	สัดส่วนของผู้สอบที่ตอบแต่ละข้อคำถามถูก
	q	แทน	สัดส่วนของผู้สอบที่ตอบแต่ละข้อคำถาม ไม่ถูก ซึ่งมีค่าเท่ากับ $1-p$

1.4 หาค่าความเที่ยงของแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ โดยใช้สูตร การหาลัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528: 171)

$$\text{สูตร} \quad \alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{\sum S^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ความเที่ยงของแบบทดสอบ
 K แทน จำนวนข้อคำถามในแบบทดสอบ
 S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนในข้อคำถามข้อที่ i
 S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

$$\text{โดยที่} \quad S^2 = \frac{N\sum x^2 - (\sum x_i)^2}{N-(N-1)}$$

เมื่อ N แทน จำนวนผู้สอบ
 x_i แทน คะแนนของผู้สอบแต่ละคนจากการตอบคำถามข้อที่ i

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำคะแนนทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน และแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

2.1 หาค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ

2528: 59)

$$\bar{X} = \frac{\Sigma X}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	ΣX	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2.2 หาค่าความแปรปรวน โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา

สายยศ 2528: 63)

$$s^2 = \frac{N\Sigma x^2 - (\Sigma x)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ	s^2	แทน	ค่าความแปรปรวน
	ΣX	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	ΣX^2	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2.3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุม โดยใช้สูตร t-test (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528:

84-86)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}$$

เมื่อ	X_1	แทน	คะแนนเฉลี่ยของผลต่างหลังการทดลอง- ก่อนการทดลอง ของกลุ่มทดลอง
	X_2	แทน	คะแนนเฉลี่ยของผลต่างหลังการทดลอง- ก่อนการทดลอง ของกลุ่มควบคุม
	n_1	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	n_2	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	S_1^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

2.4 เกณฑ์การให้คะแนนของแบบวัดเจตคติที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ โดยใช้มาตรประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert's Scaling) แบ่งออกเป็น 5 อันดับ ดังนี้ (พิตร ทองชั้น 2536:232-233)

เกณฑ์การให้คะแนน

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน
เห็นด้วย	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน

เกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินระดับเจตคติของคะแนนเฉลี่ยในแบบวัด
เจตคติ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

- คะแนนเฉลี่ย 3.34 - 5.00 หมายถึง เจตคติที่ดีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ
การ 9 ประการ อยู่ในระดับ สูง
- คะแนนเฉลี่ย 1.67 - 3.33 หมายถึง เจตคติที่ดีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ
การ 9 ประการ อยู่ในระดับ ปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.66 หมายถึง เจตคติที่ดีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ
การ 9 ประการ อยู่ในระดับ ต่ำ

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนการทดลอง
ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลอง
ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอน
ที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

2.1 หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบวัดเจตคติ
ของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลองระหว่าง
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยได้ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลองของ
กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ค่าความแปรปรวน แล้วนำมาเปรียบเทียบกันโดยใช้ t-test แบบ Independent ได้ผลดังแสดงไว้ในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	S.D.	S^2	t
กลุ่มทดลอง	30	17.733	4.630	21.443	0.211
กลุ่มควบคุม	30	17.500	3.839	14.741	

$P < .01$ และ $.05$

จากตารางที่ 4.1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลองของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนที่ใช้ทักษะ กระบวนการ 9 ประการ กับนักเรียนที่เรียนแบบปกติ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $.01$ และ $.05$

1.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการทดลองระหว่าง
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยได้ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลอง
ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยนำค่าผลต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความ
แปรปรวน แล้วนำมาเปรียบเทียบกัน โดยใช้ t -test แบบ Independent ได้
ผลดังแสดงไว้ในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	S.D.	S^2	t
กลุ่มทดลอง	30	3.366	5.115	26.171	
กลุ่มควบคุม	30	0.633	2.684	7.205	2.236 ^a

^a P < .05

จากตารางที่ 4.2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการทดลองของนักเรียน ที่เรียนด้วยการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ สูงกว่านักเรียนที่เรียน ด้วยการสอนแบบปกติ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะ
กระบวนการ 9 ประการ

ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนตอบแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้
ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ในกลุ่มทดลอง แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับเจตคติ ได้ผลดังแสดงไว้ในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับเจตคติของนักเรียนที่มี
ต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

ข้อที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ระดับเจตคติ
1	นักเรียนได้รับการฝึกการวางแผนการ ตัดสินใจ และการแก้ปัญหาต่าง ๆ	4.77	0.43	สูง
2	นักเรียนกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดง ความคิดเห็น	4.87	0.34	สูง
3	นักเรียนได้ฝึกการยอมรับฟังความคิด เห็นของคนอื่น	4.83	0.38	สูง
4	นักเรียนสามารถเข้าใจบทเรียนจาก การเรียนการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ การ 9 ประการ	4.47	0.68	สูง
5	นักเรียนและเพื่อน ๆ มีส่วนช่วยเหลือ กันในการเรียน	4.47	0.68	สูง
6	นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ด้วย ตนเอง	4.50	0.73	สูง
7	นักเรียนมีความรู้สึกกระตือรือร้นที่จะ ติดตามบทเรียน	4.67	0.71	สูง
8	นักเรียนรู้จักสรุปความคิดเห็นจาก บทเรียน	4.60	0.56	สูง

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ระดับเจตคติ
9	นักเรียนชอบบรรยากาศที่มีครูเป็นที่ปรึกษา	4.67	0.71	สูง
10	นักเรียนคิดว่าเป็นการสอนที่ให้วิธีใหม่แก่นักเรียน	4.77	0.43	สูง
11	นักเรียนคิดว่าเป็นวิธีการที่น่าสนใจ	4.53	0.73	สูง
12	นักเรียนสนใจและพอใจที่จะเรียนด้วยการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ	4.73	0.58	สูง
	รวม	55.70		

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ อยู่ในระดับสูง

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยที่ 3 เรื่อง สิ่งแวดล้อมทางสังคม ที่สอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ กับการสอนแบบปกติ

สรุปการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 3 เรื่อง สิ่งแวดล้อมทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ กับการสอนแบบปกติ
2. เพื่อทราบเจตคติของนักเรียน ที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 3 เรื่อง สิ่งแวดล้อมทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ สูงกว่าการสอนแบบปกติ
2. นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ศึกษาอยู่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฉวาง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 63 โรงเรียน จำนวน 2530 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ศึกษาอยู่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนวัดโคกหาด อำเภอฉวาง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน แล้วสุ่มเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 แผนการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ
 - 2.2 แผนการสอนปกติ
 - 2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 2.4 แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสอนและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้ง 2 กลุ่ม โดยทดสอบก่อนเรียน ดำเนินการสอน ทดสอบหลังเรียน และให้นักเรียนตอบแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สูตร t -test แบบ Independent
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สูตร t -test แบบ Independent
3. หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนแบบวัดเจตคติที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

สรุปการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ สูงกว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนส่วนใหญ่มีเจตคติที่ดีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

อภิปรายผล

จากการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง สิ่งแวดล้อมทางสังคม ระหว่างการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ กับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้คือ นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจาก

1. การสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ เป็นลักษณะกิจกรรมที่ใช้วิธีสอนอย่างหลากหลาย ที่ฝึกให้นักเรียนได้เริ่มศึกษาปัญหา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา หาแนวทางแก้ไขปัญหา วางแผนกำหนดขั้นตอนการแก้ไขปัญหาลงมือปฏิบัติและประเมินผล เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติก็แก้ไขปัญหาลงมือปฏิบัติที่เกิดขึ้น โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นชี้แนะด้วยคำถาม เสนอแนะแหล่งข้อมูลให้นักเรียนหาข้อมูลเหล่านั้นด้วยตนเอง ครูเป็นเพียงที่ปรึกษา และให้การเสริมแรงชมเชยเพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจกับผลงาน และมีกำลังใจที่จะปฏิบัติงานให้ดีขึ้นต่อไป กิจกรรมดังกล่าวเหล่านี้ เมื่อนักเรียนได้ฝึกบ่อย ๆ จะทำให้เกิดทักษะขึ้นในตัวเอง ซึ่งเป็นการเรียนรู้วิธีเรียนไม่ใช้การท่องจำเนื้อหา นักเรียนสามารถนำวิธีการเหล่านี้ไปใช้ในการหาความรู้ และแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

2. เมื่อครูได้เตรียมการสอนที่ทำให้ให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย นักเรียนได้ฝึกการคิด การทำงาน การแก้ปัญหา อย่างเป็นระบบ โดยมีครูคอยกระตุ้นและให้กำลังใจแก่นักเรียน อีกทั้งให้คำปรึกษาหากนักเรียนพบอุปสรรคในการทำงาน ทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจ กล้าแสดงความคิดเห็น

อีกทั้งกล้าเสนอแนวคิดของตน ด้วยเหตุนี้การสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ จึงเป็นการฝึกให้นักเรียนได้คิด และปฏิบัติในทักษะที่จำเป็น ซึ่งสามารถช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประธานพร แจ่มเจริญทรัพย์ (2535: 62) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง ข้าวและเหตุการณ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ กับการสอนแบบปกติ ซึ่งพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยข้าวและเหตุการณ์ ของนักเรียนกลุ่มที่สอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ สูงกว่ากลุ่มที่สอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โสภา สันต์คพพร้อม (2535: 51) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยชีวิตในบ้าน ด้วยการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ กับการสอนแบบปกติ ซึ่งพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยชีวิตในบ้าน ของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จึงสามารถกล่าวได้ว่า การสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ เป็นการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้คิด ได้ฝึกปฏิบัติทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและสามารถส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นได้

ในด้านเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ผลของการวิจัยพบว่า นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ

การ 9 ประการ ทั้งนี้ น่าจะเป็นผลเนื่องมาจาก

1. การสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ มีกิจกรรมที่น่าสนใจ เช่น การระดมพลังสมอง ซึ่งมีเงื่อนไขคือ การไม่วิพากษ์วิจารณ์ในการแสดงความคิดเห็นของแต่ละคน ในขณะที่ระดมพลังสมอง ทำให้นักเรียนกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงความคิดเห็น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นการสอนให้ผู้เรียนคิดถึงส่วนรวม เห็นแก่ตัวน้อยลง นักเรียนทุกคนจึงมีความรู้สึกว่าได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน ไม่มีใครมีจุดเด่นและจุดด้อย ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนาน และได้รับความรู้ไปพร้อม ๆ กัน

2. การใช้สื่อการเรียนการสอนที่แปลกใหม่ ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนอยาก رؤอยากเห็น อยากศึกษาค้นคว้าต่อไป เมื่อนักเรียนคิดได้ ทำได้ ทำารู้สึก รักที่จะเรียน การเรียนการสอนจึงมีความหมายกับนักเรียน ซึ่งไม่ใช่การฝึกแบบท่องจำ แต่เป็นการฝึกอย่างเป็นประโยชน์ สามารถนำขั้นตอนไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจในบทเรียน ทำให้สามารถเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น และนักเรียนเกิดความรู้สึกว่าประสบความสำเร็จในการเรียน

3. การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนเกิดความอบอุ่นและเป็นกันเอง ทำให้นักเรียนกล้าที่จะซักถามข้อข้องใจและพูดคุยด้วย ครูสนับสนุนให้นักเรียนที่ไม่ค่อยประสบความสำเร็จในการเรียน ได้มีโอกาสแสดงความสามารถ ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตน และมีความรู้สึกว่าได้รับการยอมรับจากครูและเพื่อน ซึ่งบรรยากาศดังกล่าวจะส่งผลให้นักเรียนรักในตัวครู มีเจตคติที่ดีต่อครูและต่อวิชาที่ครูสอน

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า การสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ สามารถทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจบทเรียนและทำให้ผล

สัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น รวมทั้งสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ โสภณ สันตพัฒน์ (2535: 56) ที่กล่าวว่า การที่หลักสูตรเสนอแนะให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะกระบวนการ ก็เพื่อมุ่งหวังให้ครูเปลี่ยนพฤติกรรมที่เน้นด้านความรู้ความจำเนื้อหา ซึ่งทำให้นักเรียนไม่ได้ฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และเป็นผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนในกลุ่มยังไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าคิด ไม่กล้าทำ แต่จะคอยทำตามคำสั่งของครูเป็นส่วนใหญ่

ด้วยเหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าว จึงทำให้นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติที่ดีต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ

อนึ่ง จากการสอน มีข้อสังเกตในขณะทดลองสอนที่ควรสนใจ และพึงระวัง คือ

1. ครูจะต้องศึกษาแผนการสอนให้เข้าใจ เตรียมการสอน จัดหาสื่ออุปกรณ์การสอน และจัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็น และควรให้การเสริมแรงในระหว่างที่นักเรียนทำกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกภาคภูมิใจ อีกทั้งให้คำปรึกษา หากนักเรียนพบอุปสรรคในการทำงานจะเกิดความอบอุ่นใจ

2. ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ เพราะจะทำให้ผู้เรียน กล้าเสนอความคิดแปลก ๆ กล้าแสดงออก กล้าทำ ทำให้นักเรียนที่เรียนอ่อน ไม่มีความรู้สึกว่ามีปมด้อย เพราะทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นโดยทั่วถึงกัน

3. ครูควรจะดูแลนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมแต่ละครั้งให้ทั่วถึง

เพราะจากการสังเกตในการทำกิจกรรมพบว่า ถ้ามีการแบ่งกลุ่มโดยที่มีนักเรียนผู้ชายในกลุ่มทั้งหมด หรือนักเรียนผู้หญิงในกลุ่มทั้งหมด ความรับผิดชอบจะมีสูงพอสมควร แต่บางครั้งมีการแบ่งกลุ่มโดยในแต่ละกลุ่มจะคละกันทั้งนักเรียนผู้หญิงและผู้ชาย จะสังเกตเห็นว่า นักเรียนผู้หญิงจะเป็นผู้ที่รับผิดชอบมากกว่านักเรียนผู้ชาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยครั้งนั้นพบว่า การสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการสอนของครู ดังนั้น จึงสามารถนำการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ไปใช้ต่อไป โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะกระบวนการ 9 ประการ ให้เกิดในตัวนักเรียน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนโดยตรง

2. การสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ในบางเนื้อหาไม่จำเป็นต้องสอนให้ครบทั้ง 9 ประการ แต่จะสอนให้นักเรียนเกิดกระบวนการต่าง ๆ ตามขั้นตอนเมื่อนักเรียนจบการเรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ แล้วก็ได้ เพราะจุดประสงค์ในการสอนให้เกิดทักษะกระบวนการนั้น คือการสอนให้นักเรียนรู้จักคิดให้เป็นลำดับขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นและให้นักเรียนคิดว่า จะแก้ปัญหาอย่างไร จะทำได้ด้วยวิธีใด มีการหาวิธีการแก้ปัญหาและลงมือปฏิบัติ

3. ครูควรให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ควรกระตุ้นและให้กำลังใจแก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ ถ้าแสดงความคิดเห็น ถ้าเสนอแนวคิดของตน แต่ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย

4. การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ในการระดมพลังสมอง ครูผู้สอนจะต้อง

ให้การเสริมแรง และกระตุ้นให้เด็กได้แสดงออกอย่างทั่วถึงกัน เพราะในการคิดระดมพลังสมองในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การแบ่งกลุ่มบางครั้งในกลุ่มจะมีแต่ผู้หญิงหรือผู้ชายทั้งหมด ทุกคนกล้าแสดงออก เพราะเคารพกติกาที่วางไว้ในการระดมพลังสมองคือ ทุกคนจะไม่ตำหนิการแสดงความคิดเห็นของคนอื่น ๆ แต่ในบางครั้งที่มีการแบ่งกลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่มมีทั้งผู้หญิงและผู้ชาย จากการสังเกตพบว่า ไม่ว่าจะเป็นประธานกลุ่ม หรือการแสดงความคิดเห็น ผู้ชายจะไม่ค่อยแสดงออก เป็นที่สังเกตว่าผู้หญิงจะเป็นผู้นำและแสดงออกมากกว่าผู้ชาย ซึ่งครูผู้สอนต้องเอาใจใส่ สอดส่องสังเกตนักเรียนแต่ละคนแต่ละกลุ่มว่า ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวหรือไม่

5. ในการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนทำกิจกรรมในชั้นที่ 6, 7, 8 ซึ่งเป็นชั้นที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ประเมินผลระหว่างปฏิบัติ และมีการปรับปรุงให้ดีขึ้น ในชั้นต่าง ๆ ดังกล่าว ควรให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และหากต้องมีการปฏิบัติเพื่อเป็นการปรับปรุงให้งานดีขึ้น นักเรียนยิ่งสมควรทำอย่างยิ่ง นั่นคือ มีการย้อนกลับไปปรับปรุงการทำงานใหม่ เพื่อให้ผลงานดีขึ้น ซึ่งถ้าเวลาไม่พอ ก็อาจจะใช้เวลาในช่วงพักกลางวัน หรือชั่วโมงสอนซ่อมเสริมก็ได้ เพื่อให้ผลงานดีขึ้น

6. ผู้บริหารโรงเรียน ควรให้ความสนใจและสนับสนุนให้ครูได้จัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ 9 ประการ เพราะทักษะกระบวนการเป็นกระบวนการที่หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เสนอแนะและส่งเสริมให้ใช้ในการเรียนการสอน (วัลลภ กันทรวิทย์ 2534: 7) โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนประถมศึกษา สามารถนำแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาใช้ในโรงเรียน ตลอดจนเป็นแนวทางที่จะนำไปใช้สอนในเนื้อหาวิชาอื่น ๆ และระดับอื่น ๆ ได้

7. ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรสนับสนุนให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอน โดยเน้นทักษะกระบวนการ

การ ๑ ประการ โดยเน้นในกลุ่มวิชาต่าง ๆ และติดตามผลเป็นระยะ ๆ

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในวิชาอื่น ๆ ด้วยการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ ๑ ประการ เพื่อดูว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จะเป็นอย่างไร

2. ควรมีการศึกษาผลที่เกิดจากการเรียนการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ ๑ ประการ กับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความรับผิดชอบของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ความคงทนในการเรียนรู้ เพื่อดูผลว่าเป็นอย่างไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เกตุแก้ว ลาวัญญุณี "การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนข่าวและเหตุการณ์ด้วยวิธีสอนปกติกับวิธีสอนที่มีการเสริมแรงบวก โดยการวางเงื่อนไขเป็นกลุ่ม" วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2534
- กองวิจัยทางการศึกษา, กรมวิชาการ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2534
- โกวิท ประวาลพฤษ์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำหรับอนาคต กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์การศาสนา 2534
- รายงานสรุปการประชุมสัมมนาสรุปผลการประเมินและนำผลไปใช้เพื่อการศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์การศาสนา 2534 (เอกสารอัดสำเนา)
- กมล ภู่งประเสริฐ และสงบ ลักษณะ การพัฒนาผลงานทางวิชาการ กรุงเทพมหานคร มปป.
- คณิง เขาวงศ์ "หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 กับกระบวนการสอนของครู" ประชากรศึกษา 41(เมษายน 2534) หน้า 9
- เฉลียว ขุนภักดี ทัศนคติกับการพัฒนาสังคมในการศึกษากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ศึกษาสัมพันธ์ 2517
- ชวาล แพร่ตกุล เทคนิคการเขียนข้อสอบ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ทักษ์อักษร 2520
- เทคนิคการวัดผล กรุงเทพมหานคร วัฒนาพานิช 2518
- ดวงจิตร์ ลุขลุมเมฆ "การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบโครงการ และวิธีสอน

- ตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ" วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2528
- ถวัลย์ มาศจรัส "ประเด็นน่าสนใจในหลักสูตรพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.
 2533)" ประชากรศึกษา 41 (กันยายน 2534) หน้า 32
- ทีศนา ขมมณี "การพัฒนาระบวนการคิด" ครุศาสตร์ 20 (ตุลาคม-ธันวาคม 2534)
 หน้า 19-28
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ "การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อวิธีสอน
 และความวิตกกังวลในการเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบเรียนเป็นคู่ (Learning
 cell) ที่มีการสอนย่อยกับวิธีสอนแบบบรรยาย" วิจัยสนเทศ 12 (พฤศจิกายน
 2534) หน้า 5-9
- ประธานพร แจ่มเจริญทรัพย์ "การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิด
 สร้างสรรค์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องข่าวและเหตุการณ์ ของ
 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9
 ประการ กับการสอนแบบปกติ" วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2535
- พันธราวุธ ศรีแก้ว "การศึกษานวัตกรรมการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการในกลุ่มสร้างเสริม
 ประสบการณ์ชีวิต ของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถม
 ศึกษาจังหวัดนราธิวาส" วิจัยสนเทศ 14 (ธันวาคม 2536) หน้า 8-16
- นิชญา ชาติสุวรรณ "การศึกษากระบวนการสอนและปัญหาการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสพ-
 การณ์ชีวิต ของครูในโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
 การประถมศึกษา จังหวัดระยอง" วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน 2528
- เพชรพรรณ โกมลมาลย์ "หลักการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ฉบับปรับปรุง
 พ.ศ.2533" ใน เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง สารที่เปลี่ยนแปลงของ
หลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 กรุงเทพมหานคร มปป.

หน้า 26-27

พงศ์ทอง คำแท่ง "การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้เทคนิคควีซี และเรียนตาม
คู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา" ปรินญาพนธ์การศึกษา
มหาชนิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2531

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์เจริญผล 2531

มนัส รัตนดิถ ฅ กุเก็ต "การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
ชีวิต" ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
เล่มที่ 1 หน่วยที่ 1-7 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย-
ธรรมมาธิราช 2526

มาลินี จุฑารณ จิตวิทยาการเรียนการสอน กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ทินวิสุตธี 2537

มานะ บุญแทน "การพัฒนาชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนที่เน้นทักษะกระบวนการ เรื่องศิลปะ-
วัฒนธรรม กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6" วิจัยส่นเทศ
14 (กันยายน 2537) หน้า 8-14

เยาวดี รางชัยกุล และศิริชัย กาญจนวาลี "การสร้างแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู" รายงาน
ผลการวิจัย กองวิชาการ ทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ทบวง-
มหาวิทยาลัย 2523

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ หลักการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพ-
มหานคร บริษัทศึกษาพร จำกัด 2528

วิจัยทางการศึกษา, กอง กรมวิชาการ การใช้แผนการสอนที่เน้นกระบวนการ เรื่อง สิ่ง
แวดล้อมศึกษา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โรงเรียนบ้านนาหยา พัทลุง
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง 2536

วิชาการ, กอง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
การวัดและประเมินผลในชั้นเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตาม

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2537

วิไลวรรณ ตรีศรีชนะมา "การเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต" สารพัฒนาหลักสูตร 12 (มกราคม-มีนาคม 2536) หน้า 64

วัลลภ กันทรันธ์ "ทักษะกระบวนการกับการสอน" สารพัฒนาหลักสูตร 10 (กรกฎาคม-กันยายน 2537) หน้า 85-91

การสอนและการสอบที่เน้นกระบวนการ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2534

วรรณดี วรรณศิลป์ "ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2" วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522

วรรณวิมล ปรีชาสุชาติ "ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดปัตตานี" วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2533

ศิวพร เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา "การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการสอนตามขั้นตอนทั้งสี่ของอริยสังข์กับการสอนตามคู่มือครู" วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2529

ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมวิชาการ แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2524

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กองวิชาการ การวัดและประเมินผลในชั้นเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2537

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2537

สารที่เปลี่ยนแปลงของหลักสูตรประถมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2533

คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2537

แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.

2533) กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2536

ศึกษานิเทศก์, หน่วย กรมสามัญศึกษา คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้น

กระบวนการ วิชาสังคมศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

2534

คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ วิชาชั้น(ศิลปกรรม)

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอน

ปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) นครศรีธรรมราช

โรงพิมพ์วัฒนาปลือกและตราช่าง 2535

ล.วาสนา ประมวลพฤษ์ "ทัศนคติในแง่ของจิตวิทยา" วารสารทดสอบทางการศึกษา

3 (กันยายน-ธันวาคม 2524) หน้า 1-6

สงศรี ชมภูวงศ์ และเกศริน มนูญผล การประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ (พิมพ์ครั้งที่

ที่ 4) นครศรีธรรมราช สำนักส่งเสริมวิชาการวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช

2535

สงข ลักษณะ จากหลักสูตร.....สู่แผนการสอน กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา

ลาดพร้าว 2534

"แนวคิดบางประการในการจัดการเรียนการสอนเชิงกระบวนการ"

สารพัฒนาหลักสูตร 10 (มกราคม-มีนาคม 2534) หน้า 4-11

การเพิ่มคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน ในหลักสูตรฉบับปรับปรุง

2533 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2534

ลวณา นรพันธ์กุล จิตวิทยาทั่วไป กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์แสงรุ่งการพิมพ์ 2522
 สมณ อมรวิวัฒน์ และศิศนา แชมมณี "ระบบการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
 ชีวิต" ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
เล่มที่ 1 หน่วยที่ 1-7 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย-
 ธรรมมาธิราช 2525

โสภา สันทัศน์พร้อม "การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการ
 การแก้ปัญหา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วย
 การสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ กับการสอนแบบปกติ"

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2535

หอมหวล ใจชื่อ "การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์
 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4
 ที่เรียนด้วยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ โดยใช้เทคนิคการอภิปรายระหว่าง
 นักเรียนกับนักเรียน และระหว่างครูกับนักเรียน" ปริญญานิพนธ์การศึกษา
 มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2529

Good, Carter V. Dictionary of Education (Prepared under the
Auspice of Phi Delta Kappa). 2nd ed., New York:
 McGraw Hill Book Co. Inc., 1959.

Newcomb, Theodore M. Social Psychology. New York: Holt
 Rinehart and Winston, 1961.

Remmer, H. Introduction to Opinion and Attitude Measurement.
 New York: Harper and Brothers, 1954.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. อาจารย์วิชาญ สว่างหงส์
หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ ฝ่ายพัฒนาวิชาการ
สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. อาจารย์ธีรศักดิ์ ส่งทอง
หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ ฝ่ายวิจัยและประเมินผล
สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. อาจารย์सानนท์ วัฒนา
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฉวาง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาคผนวก ข

แผนการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

แผนการสอนที่ 1

เรื่อง สภาพความเป็นอยู่ในชุมชนในด้านต่าง ๆ

วิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เวลา 3 คาบ

1. สาระสำคัญ

สภาพความเป็นอยู่ทั่วไปในชุมชนแต่ละชุมชนย่อมมีความแตกต่างกันไป เมื่อบุคคลมาอยู่รวมกันมาก ๆ จำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านอาชีพ รายได้ เศรษฐกิจ สังคม และปัญหาต่าง ๆ

2. จุดประสงค์ปลายทาง

รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนได้

3. จุดประสงค์นำทาง

1. สังเกตสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้
2. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้
3. สรุปสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้

4. เนื้อหา

ชุมชนเป็นกลุ่มคนที่อาศัยอยู่บริเวณเดียวกัน โดยตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกันในอาณาเขตที่แน่นอน มีรายได้เลี้ยงตัวเองได้ มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ซึ่งในชุมชนจะมีอาชีพต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะเศรษฐกิจมีความสำคัญและสัมพันธ์กับความเจริญในด้านอื่น ๆ เช่น การเมือง สังคม วัฒนธรรม ในชุมชนจะมีอาชีพที่แตกต่างกันไปโดยเฉพาะ ในประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ รับราชการ ค้าขาย ประมง ฯลฯ

ปัญหาในแต่ละชุมชนย่อมมีปัญหาต่าง ๆ เช่น

- ลักขโมย
- โจรผู้ร้าย
- ขยะมูลฝอย
- อาชญากรรม ฯลฯ

5. กิจกรรมการเรียนการสอน

(ขั้นตระหนักในปัญหาและความจำเป็น)

1. ครูขออาสาสมัคร 2 คน ซึ่งคนแรกสมมติเป็นนักท่องเที่ยวน มาเที่ยวในชุมชนของนักเรียน คนที่สองเป็นคนที่อาศัยอยู่ในชุมชน ซึ่งจะต้องอธิบายสิ่งที่นักท่องเที่ยวนซักถาม เช่น

- ในชุมชนของนักเรียนมีสิ่งใดที่น่าสนใจบ้าง
- ในชุมชนของนักเรียนมีสถานที่น่าท่องเที่ยวที่ไหนบ้าง
- ในชุมชนของนักเรียนมีอะไรที่มีชื่อเสียงบ้าง
- ในชุมชนของนักเรียนส่วนมากมีรายได้จากการประกอบอาชีพอะไร
- ในชุมชนมีปัญหาของสังคมบ้างหรือไม่ เช่น ปล้น ชก ลักขโมย ยาเสพติด ฯลฯ

(ขั้นคิดวิเคราะห์วิจารณ์)

2. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม โดยให้นับเลขเท่ากับจำนวนกลุ่มนักเรียนที่นับเลขเหมือนกันให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน แต่ละกลุ่มทำการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปในชุมชนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 เรื่อง ที่ตั้ง อาณาเขต ประชากร
- กลุ่มที่ 2 เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติ
- กลุ่มที่ 3 เรื่อง อาชีพ รายได้ของคนในชุมชน
- กลุ่มที่ 4 เรื่อง ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม สังคม
- กลุ่มที่ 5 เรื่อง ปัญหาในชุมชน

แล้วให้แต่ละกลุ่มสรุปข้อมูลลงในแบบสำรวจชุมชน (ภาคผนวก)

3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้นเรียน พร้อมทั้งติดแผ่นป้ายสรุปบนกระดานดำ

6. สื่อและอุปกรณ์

- นักเรียนแสดงบทบาทสมมติจำนวน 2 คน
- แบบบันทึกแบบสำรวจชุมชน
- กระดาษชาร์ต
- สีเมจิก

7. การวัดและประเมินผล

1. สังเกต

- พฤติกรรมของนักเรียนในการทำงานกลุ่ม (ภาคผนวก)

2. ตรวจสอบผลงานภาคปฏิบัติ

- ตรวจสอบผลการบันทึกข้อมูลในแบบสำรวจชุมชน

ภาคผนวก

ให้ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการทำงานกลุ่มและจัดอันดับคุณภาพ
ดังต่อไปนี้

รายการที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	2	1	0
1. ความเต็มใจในการทำงานกลุ่ม			
2. การวางแผนงานของกลุ่ม			
3. การแสดงความคิดเห็นของกลุ่ม			
4. การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น			
5. การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม			
6. การให้ความร่วมมือต่อกลุ่ม			
7. การใช้แหล่งข้อมูล			
8. การเลือกและเก็บรวบรวมข้อมูล			
9. การสรุปข้อมูล			
10. การนำเสนอข้อมูล			

สรุปผลการประเมิน

--	--	--

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ระดับคุณภาพ

2 ดีมาก

1 พอใช้

0 ต้องปรับปรุง

แบบสำรวจชุมชน

ให้นักเรียนสรุปผลการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปในชุมชน

กลุ่มที่.....

สมาชิกในกลุ่ม

-
-
-
-
-

ศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนในด้าน

-
-
-

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษารวบรวม

-
-
-
-
-
-

สรุปผลการประเมิน

--	--	--

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

แผนการสอนที่ 2

เรื่อง ความสำคัญของอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน

วิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คาบ

1. สาระสำคัญ

ในชุมชนใด ๆ ก็ตาม การประกอบอาชีพย่อมมีความสำคัญมาก ในชุมชนจะขาดอาชีพใดอาชีพหนึ่งไม่ได้ อาชีพทุกอาชีพมีความสำคัญเท่าเทียมกัน แตกต่างกันที่ความรับผิดชอบในแต่ละสาขาอาชีพ และเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งรายได้ต่อตนเองและครอบครัว สามารถทำให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ดังนั้นผู้ประกอบอาชีพจึงควรรักงานขยันขันแข็งทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เห็นอกเห็นใจกัน และเห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ

2. จุดประสงค์ปลายทาง

อธิบายความสำคัญของอาชีพต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจในชุมชนได้

3. จุดประสงค์นำทาง

1. บอกชื่ออาชีพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนได้
2. สรุปลงถึงความสำคัญของอาชีพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนได้

4. เนื้อหา

ความสำคัญของอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน

- อาชีพในชุมชน เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ ประมง ช่างไม้ ช่างปูน รับจ้าง รับราชการ ฯลฯ
- ความสำคัญของอาชีพต่าง ๆ
 - อาชีพเป็นพื้นฐานที่จะสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ
 - อาชีพต่าง ๆ มีความสำคัญต่อชุมชน เพราะทุกคนต้องพึ่งพาอาศัยกัน
 - อาชีพสามารถทำให้ทุกคนอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข

5. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

(ขั้นตระหนักในปัญหาและความจำเป็น)

1. ขออาสาสมัคร 1 คนมาอ่านข่าวเกี่ยวกับการสมัครงาน ซึ่งมีคนมาสมัครเป็นจำนวนมาก ทั้งที่มีตำแหน่งน้อยมาก

- ให้นักเรียนดูภาพคนที่มาสมัครงานในวัน "นัดพบแรงงาน" อย่างล้นหลาม
- ให้นักเรียนดูภาพการปล้น จี้ ลักขโมย
- ให้นักเรียน 1-2 คน ออกมาเล่าปัญหาความไม่สงบสุขที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การลักขโมย ข่า ปล้น ฯลฯ

(ขั้นคิดวิเคราะห์วิจารณ์)

2. จากการที่นักเรียนได้ดูข่าว การปล้น จี้ ข่า ลักขโมย และที่นักเรียนออกมาเล่าปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นในชุมชนของนักเรียน ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

- นักเรียนคิดว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เกิดมาจากสาเหตุอะไร (ปัญหาว่างงาน ปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด ฯลฯ)
- นักเรียนคิดว่าวิธีการที่จะแก้ไขปัญหานั้น จะต้องทำอย่างไร (คนต้องมึ่งงานทำ คนต้องไม่ติดยาเสพติด ฯลฯ)

(ขั้นสร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย)

3. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ตามความสมัครใจ แล้วให้แต่ละกลุ่มหาแนวทางที่จะช่วยแก้ปัญหามาจากเรื่องในกิจกรรมที่ 2

ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมา เขียนสิ่งที่กลุ่มของตนเสนอบนกระดานดำ (ยกตัวอย่างเช่น ทุกคนต้องมึ่งงานทำ)

(ขั้นประเมินและเลือกทางเลือกอย่างหลากหลาย)

4. จากแนวทางที่แต่ละกลุ่มเสนอในข้อที่ 3 ให้นักเรียนช่วยกันบอกผลดีที่จะได้รับของแต่ละแนว

5. นักเรียนร่วมกันสรุปแนวทางที่เหมาะสมที่สุดที่จะทำให้คนในชุมชนสามารถสร้างฐานะทางเศรษฐกิจได้

6. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้
 - ในชุมชนมีอาชีพอะไรบ้าง
 - อาชีพต่าง ๆ นั้นมีความสำคัญต่อผู้ประกอบอาชีพอย่างไร
 - อาชีพนั้น ๆ มีความสำคัญต่อชุมชนอย่างไร
7. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกไปรายงานหน้าชั้น พร้อมทั้งติดแผ่นป้ายสรุปบน

กระดานดำ

6. สื่อและอุปกรณ์

- ข่าวการสมัครงาน
- ภาพการสมัครงาน ในวันนัดพบแรงงาน
- นักเรียนออกมาเล่าเหตุการณ์ปัญหาในชุมชน 2 คน
- กระดาษชาร์ต
- สีเมจิก
- ภาพการปล้น ฆ่า

7. การวัดและประเมินผล

1. สังเกต

- พฤติกรรมของนักเรียนในการทำงานกลุ่ม (ภาคผนวก)

2. ตรวจสอบผลงานภาคปฏิบัติ

- ตรวจสอบแบบฝึกหัด (ภาคผนวก)

แบบฝึกหัด

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ชุมชนของนักเรียนมีอาชีพที่สำคัญคืออาชีพอะไรบ้าง
.....
.....
.....
.....

2. อาชีพสำคัญที่มีผลต่อเศรษฐกิจที่นักเรียนอาศัยอยู่คืออาชีพอะไร
.....
.....
.....
.....

3. ทำไมอาชีพนั้นจึงมีผลต่อเศรษฐกิจของชุมชน (อาชีพที่นักเรียนตอบในข้อ 2)
.....
.....
.....
.....

แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

ให้ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ตามแบบจัดอันดับคุณภาพ ดังต่อไปนี้

รายการที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	2	1	0
1. เต็มใจในการทำงานกลุ่ม 2. เป็นผู้นำผู้ตามแล้วแต่โอกาส 3. วางแผนอย่างเป็นระบบ 4. แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล 5. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 6. ปฏิบัติตามมติ/ ข้อตกลงของกลุ่ม			

สรุปผลการประเมิน

--	--	--

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ระดับคุณภาพ

2 ดีมาก

1 พอใช้

0 ต้องปรับปรุง

แผนการสอนที่ 3

เรื่อง การพัฒนาอาชีพของบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน

วิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คาบ

1. สาระสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของสังคม สมาชิกของสังคมจำเป็นต้องพัฒนาความเป็นอยู่ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม การประกอบอาชีพมีความสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งรายได้ต่อตนเองและครอบครัว เมื่อเทคโนโลยีในการประกอบอาชีพเปลี่ยนไป ทุกคนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอาชีพให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ

2. จุดประสงค์ปลายทาง

เสนอแนะแนวทางที่ช่วยพัฒนาอาชีพในชุมชนได้

3. จุดประสงค์นำทาง

1. ระบุถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับอาชีพต่าง ๆ ได้
2. เสนอวิธีการที่จะช่วยพัฒนาอาชีพต่าง ๆ ได้

4. เนื้อหา

การพัฒนาอาชีพต่าง ๆ ของบุคคลในชุมชน

- ปัญหาที่เกิดขึ้นกับอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน
 - ราคาผลผลิตตกต่ำ
 - หนี้สิน
 - พันธุ์พืชไม่มีคุณภาพ
 - ขาดน้ำ
 - ไม่รู้จักวิธีการบำรุงรักษา ฯลฯ
- วิธีการพัฒนาอาชีพของบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน
 - การแนะนำอาชีพเสริมหรืออาชีพใหม่ ๆ

- การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อให้ผลผลิตสูงขึ้น
- ความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการอาชีพ
- การให้ความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น เกษตรอำเภอ
พัฒนากร ข้าราชการในท้องถิ่น ฯลฯ

5. กิจกรรมการเรียนการสอน

(ขั้นตระหนักในปัญหาและความจำเป็น)

1. ให้นักเรียนดูภาพ

- พืชไร่ที่ขาดคุณภาพ เช่น แคระแกร็น ฯลฯ
- สินค้าส่งออกที่ถูกกักไม่ให้เข้าในต่างประเทศ

2. ให้นักเรียนอ่านข่าว

- คนอพยพเข้าทำงานในเมืองใหญ่
- ปัญหาหนี้สินของชาวนา
- ชาวสวนยางพาราประท้วงราคายางและขอประกันราคาพืชไร่

(ขั้นคิดวิเคราะห์วิจารณ์)

3. จากเหตุการณ์ดังกล่าวในข้อที่ 1 และ 2 ให้นักเรียนช่วยกันอภิปราย
ในประเด็นต่อไปนี้

- ทำไมราคาสินค้า เช่น ยางพารา ข้าว พืชไร่ จึงมีราคาตกต่ำ
(ยกตัวอย่าง ขาดคุณภาพ)
- ทำไมสินค้าบางอย่างของไทย เช่น มันสำปะหลัง ถั่วเขียว สัตว์น้ำ
เช่น กุ้งกุลาดำ ต่างประเทศจึงไม่ยอมให้นำเข้า (ยกตัวอย่าง ขาด
คุณภาพ มีสารเคมีมากกว่าปกติ)
- ทำไมผู้คนจึงอพยพเข้าไปทำงานในเมืองใหญ่
- จะต้องทำอย่างไรจึงจะทำให้ชาวชนบท สามารถประกอบอาชีพเลี้ยง
ตัวเองได้ ไม่มีหนี้สินมากนัก

(สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย)

4. แบ่งกลุ่มของนักเรียนออกเป็น 7 กลุ่ม คิดหาวิธีที่จะทำให้พัฒนาอาชีพ
ต่าง ๆ ให้มีความเจริญก้าวหน้า กลุ่มละ 1 อย่าง (ภาคผนวก)

(ชั้นประเมินและเลือกทางเลือกที่เหมาะสม)

5. จากกิจกรรมในข้อ 4 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกหาแนวทางที่คิดว่าสามารถแก้ไขปัญหา และพัฒนาอาชีพนั้น ๆ

6. จากกิจกรรมในข้อ 5 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาอภิปรายหน้าชั้นเรียน ในหัวข้อที่กำหนด (ภาคผนวก)

6. สื่อและอุปกรณ์

ข้าว

- ปัญหาหนี้สินของชาวนา
- ราคาพืชไร่ตกต่ำ
- การประท้วงขอประกันราคาพืช
- พืชไร่ที่ขาดคุณภาพ
- สินค้าที่ถูกกักไม่ให้นำเข้าในต่างประเทศ

7. การวัดและประเมินผล

1. สังเกต

- พฤติกรรมกิจกรรมกลุ่ม

2. ตรวจสอบผลงานภาคปฏิบัติ

- ผลงานของกิจกรรมกลุ่ม
- ตรวจสอบแบบฝึกหัด

ภาคผนวก

แบบกรอกข้อมูล

อาชีพ.....

ปัญหาของอาชีพ.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

แนวทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาอาชีพ.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

แบบฝึกหัด

ให้นักเรียนสำรวจอาชีพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน แล้วสัมภาษณ์บุคคลที่ประกอบอาชีพนั้น ๆ ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ลักษณะของอาชีพ.....
2. วิธีการทำงาน.....
3. อุปกรณ์หรือเครื่องมือที่เคยใช้เป็นประจำ.....
4. เครื่องมือสมัยใหม่ที่นำมาช่วยในการทำงาน.....
.....
5. ประสิทธิภาพของเครื่องมือชนิดใหม่เมื่อเปรียบเทียบกับชนิดเดิม.....
.....
.....
6. ข้อดี-ข้อเสีย ของเครื่องมือชนิดใหม่ที่นำมาแทนชนิดเดิม.....
.....
.....
7. ราคาเปรียบเทียบระหว่างเครื่องมือชนิดใหม่กับชนิดเดิม.....
.....
8. ผลงานของการทำงานด้วยเครื่องมือชนิดใหม่กับชนิดเดิม.....
.....
9. ความคิดเห็นอื่น ๆ.....
.....
.....

แบบฟอร์ม

ให้ครูสังเกตพฤติกรรมในการอภิปรายแสดงความคิดเห็น ตามแบบจัดอันดับ
คุณภาพ ดังต่อไปนี้

รายการที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	2	1	0
1. สนใจร่วมกิจกรรม 2. กล้าแสดงความคิดเห็น 3. มีเหตุผล 4. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 5. ยอมรับมติข้อตกลงของกลุ่ม			

สรุปผลการประเมิน

--	--	--

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ระดับคุณภาพ

2 ดีมาก

1 พอใช้

0 ต้องปรับปรุง

แผนการสอนที่ 4

เรื่อง บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกที่มีต่อชุมชน

วิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คาบ

1. สาระสำคัญ

ชุมชนเป็นกลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งเดียวกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของตนเอง สมาชิกทุกคนในชุมชนต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ดังนั้นเพื่อความสงบสุขในชุมชนทุกคนจึงต้องมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อชุมชนของตนเอง

2. จุดประสงค์ปลายทาง

ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนได้

3. จุดประสงค์นำทาง

1. บอกบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกที่มีต่อชุมชนได้
2. ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนตามบทบาทหน้าที่ของตนเองได้
3. เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนในโอกาสอันควรได้

4. เนื้อหา

บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกที่มีต่อชุมชน

1. เคารพและปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนนั้น ๆ
2. รักและภูมิใจในชุมชนของตนเอง
3. เมื่อมีรายได้ควรเสียภาษีให้ครบถ้วนเพื่อให้ชุมชนของตนเองมีเงินที่หมุนเวียนมาพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้า
4. ช่วยกันดูแลรักษาสาธารณสมบัติ ตลอดจนรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน
5. สร้างสรรค์ความสามัคคีและช่วยกันดูแลรักษาความปลอดภัยของชุมชน
6. อุทิศแรงงานอย่างเต็มที่เพื่อพัฒนาชุมชน

7. ช่วยกันสร้างสรรคและพัฒนาชุมชนให้มีความสะอาดและน่าอยู่ยิ่งขึ้น ตามกำลังความสามารถ เช่น เสียสละแรงกาย ทรัพย์สิน ปัญญา ฯลฯ

8. สนับสนุนนโยบายของรัฐบาล

5. กิจกรรมการเรียนการสอน

(ขั้นตระหนักในปัญหาและความจำเป็น)

1. ให้นักเรียนดูภาพ

- พระพุทธรูปที่ถูกตัดเศียร
- การขีดเขียนฝาผนัง
- น้ำท่วมบ้านเรือน ไร่นา เสียหาย
- การลักขโมย ปล้นฆ่า
- ชุมชนที่สะอาดสวยงามน่าอยู่

(ขั้นคิดวิเคราะห์วิจารณ์)

2. จากเหตุการณ์ในข้อ 1 ขอบาสาสสมัคร 1 คน มาเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนของนักเรียน เช่น มีโจรลักขโมยขางพารา ขโมยรถ ฯลฯ แล้วให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

- นักเรียนอยากให้ชุมชนของนักเรียนมีสภาพอย่างไร
- ถ้านักเรียนอยากจะทำให้ชุมชนของนักเรียนมีความสุขและความเจริญก้าวหน้าทุกคนในชุมชนควรปฏิบัติตนอย่างไร

(ขั้นสร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย)

3. แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม แล้วให้แต่ละกลุ่มแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

- สิ่งที่ต้องแก้ไขในชุมชนของนักเรียนมีอะไรบ้าง ควรแก้ไขอย่างไร
- สมาชิกทุกคนในชุมชนควรปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้ชุมชนสงบสุขและมี ความเจริญก้าวหน้า

ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนอภิปรายหน้าชั้น พร้อมทั้งสรุปลงแผ่นป้ายติดบน

(ประเมินและเลือกทางเลือกที่เหมาะสม)

4. จากผลงานในข้อที่ 3 ให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันเลือกแนวทางปฏิบัติที่สามารถปฏิบัติได้ เช่น

- ช่วยกันรักษาความสะอาดและรักษาสาธารณสุขสมบัติในชุมชน
- ช่วยพัฒนาชุมชนตามกำลังความสามารถ
- ช่วยกันสอดส่องดูแล รักษาความปลอดภัยของชุมชน

(ขึ้นกำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ)

5. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผน เพื่อปฏิบัติงานที่นักเรียนสามารถทำได้ตามกำลังความสามารถของนักเรียนลงในแบบกรอก (ภาคผนวก)

(ขึ้นปฏิบัติด้วยความชื่นชม)

6. ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้ (20 นาที) เมื่อมีอุปสรรคให้ปรึกษาครู

(ขึ้นประเมินระหว่างปฏิบัติ)

7. จากการที่นักเรียนได้ปฏิบัติตามแผนงาน ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ว่ามีปัญหาอะไรบ้างระหว่างปฏิบัติและปฏิบัติบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่วางไว้หรือไม่

(ขึ้นปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ)

8. จากการวิเคราะห์ผลหรือปัญหาที่เกิดขึ้น ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันพิจารณาว่าถูกต้องหรือไม่ เพียงไร และจะมีการปรับปรุงอย่างไร เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ตามที่วางแผนไว้

(ขึ้นประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ)

9. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกที่ดีต่อชุมชน ตามที่แต่ละกลุ่มเสนอมาน

6. สื่อและอุปกรณ์

ภาพ

- พระพุทธรูปที่ถูกตัดเศียร
- การปล้นฆ่า
- สิ่งสาธารณสมบัติที่ถูกทำลาย
- ชุมชนที่ละอาดลวยงามน่าอยู่

7. การวัดและประเมินผล

1. สังเกต

- ความมีเหตุผลในการตอบคำถามและการอภิปราย
- การทำกิจกรรมกลุ่ม (ภาคผนวก)

2. ตรวจผลงานภาคปฏิบัติ

- แผนงานที่วางไว้บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ (ภาคผนวก)

ภาคผนวก

แบบกรอกข้อมูล

กลุ่มที่.....

สมาชิกในกลุ่ม

-
-
-
-
-

งานที่เลือกปฏิบัติเพื่อชุมชน.....

.....

วัตถุประสงค์.....

.....

.....

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน.....

.....

ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติ.....

.....

แนวทางการแก้ปัญหา.....

.....

ผลงานบรรลุวัตถุประสงค์ หรือไม่.....

.....

.....

แบบฟอร์มสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

ให้ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ตามแบบจัดอันดับคุณภาพ ดังต่อไปนี้

รายการที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	2	1	0
1. มีความกระตือรือร้นในงานที่ได้รับมอบหมาย			
2. มีการวางแผนอย่างเป็นระบบและทำตามแผน			
3. เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี			
4. รับผิดชอบงานทำเสร็จตามกำหนด			
5. แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล			
6. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น			
7. ปฏิบัติตามมติของกลุ่ม			
8. ความเรียบร้อยและสมบูรณ์ของงาน			
9. เทคนิคการนำเสนอหน้าชั้นเรียน			
10. การติดตามผลและประเมินผล			

สรุปผลการประเมิน

--	--	--

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ระดับคุณภาพ

2 ดีมาก

1 พอใช้

0 ต้องปรับปรุง

แผนการสอนที่ 5

เรื่อง สาเหตุการย้ายถิ่นที่อยู่

วิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คาบ

1. สาระสำคัญ

การย้ายถิ่นที่อยู่ ย่อมเกิดจากปัญหาในถิ่นฐานซึ่งมีหลายสาเหตุ การศึกษาถึงสาเหตุของการย้ายถิ่นที่อยู่และการหาวิธีป้องกัน ย่อมทำให้การย้ายถิ่นที่อยู่ลดน้อยลงหรือหยุดยั้งการย้ายถิ่นได้ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อชุมชนและประเทศชาติ

2. จุดประสงค์ปลายทาง

วิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่ทำให้คนย้ายถิ่นที่อยู่ได้

3. จุดประสงค์นำทาง

1. บอกสาเหตุที่ทำให้คนย้ายถิ่นที่อยู่ได้
2. สรุปปัญหาที่เกิดจากการย้ายถิ่นที่อยู่ได้
3. เสนอแนะวิธีการป้องกันการย้ายถิ่นที่อยู่ได้

4. เนื้อหา

- สาเหตุการย้ายถิ่นที่อยู่
 - เพื่อการประกอบอาชีพ
 - ผลผลิตตกต่ำ
 - การขาดแคลนทรัพยากร
 - การขาดแคลนแรงงาน
 - ปัญหาด้านอนามัยบุคคลและชุมชน
 - ปัญหาด้านการบริการสาธารณูปโภค
 - ปัญหาด้านอาชญากรรม
 - การศึกษา

- การเมือง
- ศาสนา ฯลฯ
- ปัญหาที่เกิดจากการย้ายถิ่นที่อยู่
 - ปัญหาสังคม
 - ปัญหาไร้รากกึ่ง
 - ปัญหาเด็กและคนชรา
 - ปัญหาผู้หญิงที่อยู่ในชนบท ฯลฯ
- วิธีการป้องกันการย้ายถิ่นที่อยู่
 - ประชาชนทุกคนในชุมชนต้องร่วมมือกันแก้ปัญหาต่าง ๆ
 - ร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น
 - การสร้างสะพาน
 - การขุดลอกคูคลอง
 - การรักษาความสะอาดของชุมชน
 - ประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำแก่ชาวชนบทให้ได้รับข่าวสารข้อมูล ที่ถูกต้องทันสมัย
 - พัฒนาและฝึกอาชีพเพิ่มเติม
 - ขยายแหล่งอุตสาหกรรมไปยังภูมิภาค
 - สนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดเล็กหรืออุตสาหกรรมพื้นบ้านของท้องถิ่น
 - กำหนดแนวทางที่จะให้หลักประกันสังคมแก่ผู้ใช้แรงงาน ฯลฯ

5. กิจกรรมการเรียนการสอน

(ขั้นตระหนักในปัญหาและความจำเป็น)

1. ขอลาสามัคคี 3 คน ให้ออกมาปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
 - คนที่ 1 เล่าถึงเหตุการณ์ในท้องถิ่นว่า มีใครย้ายเข้าและย้ายออกจากท้องถิ่นบ้าง เพราะเหตุใดจึงย้ายเข้าและย้ายออก
 - คนที่ 2 ให้อ่านข่าวโศกณิเด็ก (หิวเจียงคิตตัวอย่างที่หาผู้รับผิดชอบไม่ได้)
 - คนที่ 3 ให้เล่าเหตุการณ์ที่เป็นข่าวในหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์ เช่น เด็กปิดเทอมแล้วมาขอทาน ผลผลิตเสียหายจากความแห้งแล้ง

(ขั้นคิดวิเคราะห์วิจารณ์)

2. จากเหตุการณ์ดังที่กล่าวในข้อ 1 ให้นักเรียนร่วมมือกันอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

- ทำไมคนถึงต้องย้ายออกและย้ายเข้าในท้องถิ่นต่าง ๆ
- ทำไมหลิวเจียงจึงต้องมาเป็นโสเภณี
- ทำไมเด็กนักเรียนจึงต้องมาเป็นขอทาน
- ผลผลิตตกต่ำเนื่องจากสาเหตุอะไร

(ขั้นสร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย)

3. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม โดยนับเลขเท่ากับจำนวนกลุ่มนักเรียนที่นับเลขเหมือนกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน แต่ละกลุ่มศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

- กลุ่มที่ 1 สาเหตุที่ทำให้คนย้ายถิ่นที่อยู่ เช่น เพื่อประกอบอาชีพ เพื่อศึกษาสภาพสังคม การเมือง ฯลฯ
- กลุ่มที่ 2 ปัญหาที่เกิดจากการย้ายถิ่นที่อยู่ เช่น ปัญหาเด็กและคนชราที่ต้องเฝ้าบ้าน ปัญหาสังคม ปัญหาไร่นาถูกละทิ้ง ฯลฯ
- กลุ่มที่ 3 วิธีป้องกันการย้ายถิ่นที่อยู่ เช่น ส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่น ให้ความรู้เรื่องปัญหาที่เกิดจากการย้ายถิ่นที่อยู่ ฯลฯ

(ขั้นประเมินและเลือกทางเลือกที่เหมาะสม)

4. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงสาเหตุที่นักเรียนคิดว่าสำคัญที่สุดที่เกิดการย้ายถิ่น (ยกตัวอย่าง ย้ายถิ่นเพื่อประกอบอาชีพ) แล้วกรอกข้อมูลลงในแบบกรอกข้อมูล (ภาคผนวก)

5. หลังจากอภิปรายในกลุ่มแล้ว ให้นักเรียนในกลุ่มส่งตัวแทนออกไปเสนอรายงานหน้าชั้น พร้อมทั้งติดแผ่นป้ายสรุปลงบนกระดานดำ

6. สื่อและอุปกรณ์

ภาพ

- เด็กนักเรียนเป็นขอทาน
- ไร่นาแห้งแล้งเสียหาย
- กระดาษชาร์ต

- ลิเมจิก
- แบบกรอกข้อมูล

7. การวัดและประเมินผล

1. สังเกต

- ความมีเหตุผลในการอภิปราย
- การทำกิจกรรมกลุ่ม

2. ตรวจสอบผลงานภาคปฏิบัติ

- ตรวจสอบแบบกรอกข้อมูล
- ตรวจสอบแบบฝึกหัด

ภาคผนวก

แบบกรอกข้อมูล

ปัญหา.....

.....
.....

สาเหตุของปัญหา.....

.....
.....
.....
.....
.....

วิธีป้องกัน.....

.....
.....
.....
.....
.....

แบบฝึกหัด

ให้นักเรียนวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การย้ายถิ่นที่อยู่ของคนในชุมชนของนักเรียน และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา

1. เมื่อสำรวจปัญหาการย้ายถิ่น นักเรียนพบว่าในชุมชนของนักเรียนมีปัญหาการย้ายถิ่นคือ.....

2. แนวทางแก้ไขปัญหาการย้ายถิ่นที่อยู่ของบุคคลในชุมชน

3. แนวทางปฏิบัติที่นักเรียนคิดว่าปฏิบัติได้

แผนการสอนที่ 6

เรื่อง ความรักถิ่นที่อยู่

วิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คาบ

1. สาระสำคัญ

การดำรงชีวิตของมนุษย์ที่อยู่รวมกันมาก ๆ จำเป็นต้องมีความรับผิดชอบและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน รวมทั้งต้องมีการร่วมมือกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันพัฒนาชุมชน เพื่อป้องกันการละทิ้งที่อยู่ จะให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและรักถิ่นที่อยู่

2. จุดประสงค์ปลายทาง

เสนอแนะแนวทางที่ทำให้คนรักถิ่นที่อยู่ได้

3. จุดประสงค์นำทาง

1. เสนอกิจกรรมที่ทำให้คนรักถิ่นที่อยู่ได้
2. ปฏิบัติกิจกรรมที่ส่งเสริมให้คนรักถิ่นที่อยู่ได้

4. เนื้อหา

ความรักถิ่นที่อยู่

- กิจกรรมที่ส่งเสริมให้คนรักถิ่นที่อยู่
 - การรักษาความสะอาดของชุมชน
 - การสร้างสะพาน
 - การสร้างถนน
 - การขุดลอกคูคลอง
 - การลงแขกเกี่ยวข้าว
 - การแนะนำอาชีพเสริม
 - การร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา
 - การให้ความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ฯลฯ

- แนวทางที่ส่งเสริมให้คนรักถิ่นที่อยู่
 - พัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ในทุก ๆ ด้าน
 - ฝึกฝนอาชีพเสริมหรืออาชีพใหม่
 - มีผู้นำที่มีความสามารถใฝ่มน้าวจิตใจให้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน

5. กิจกรรมการเรียนการสอน

(ขั้นตระหนักในปัญหาและความจำเป็น)

1. ขออาสาสมัคร 4 คน ออกมาเล่าถึงสภาพในชุมชนของนักเรียนว่านักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรในประเด็นต่อไปนี้

- ความสะอาดของชุมชน ถ้าไม่สะอาด จุดไหนที่ไม่สะอาด
- ในกิจกรรมวันสำคัญ เช่น วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา ฯลฯ

นักเรียนเห็นบุคคลในชุมชนปฏิบัติตนอย่างไรบ้าง

- ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน เช่น ซ่อมแซมถนน การสร้างศาลา

นักเรียน ขุดลอกคูคลอง ฯลฯ

- เมื่อมีหน่วยงานของทางราชการ เช่น หน่วยงานฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่มานำอาชีพใหม่ ๆ บุคคลในชุมชนให้ความสนใจและร่วมมือหรือไม่

(ขั้นคิดวิเคราะห์วิจารณ์)

2. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย โดยนักเรียนที่ต้องการอภิปรายต้องยกมือในประเด็นคำถามที่ใช้ในการอภิปราย ดังนี้

- นักเรียนคิดว่าทุกคนในชุมชนให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนดีแล้วหรือไม่ นักเรียนพอใจในการปฏิบัติของบุคคลเหล่านั้นหรือไม่

- นักเรียนคิดว่าควรจะทำอย่างไรจึงจะทำให้ชุมชนมีความเจริญและน่าอยู่

- นักเรียนคิดว่าจะทำอย่างไรจึงจะทำให้ทุกคนรักถิ่นที่อยู่ ไม่ละทิ้งถิ่นที่อยู่

- นักเรียนคิดว่าจะมีบุคคลใดบ้างที่จะเป็นผู้นำ ในการที่จะขอความร่วมมือจากทุกคนในชุมชนได้ (ยกตัวอย่าง พระ ครู ผู้อาวุโสที่ทุกคนนับถือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน)

(ขั้นสร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย)

3. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม ตามความสมัครใจ อภิปรายถึงกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาชุมชน เช่น

- สร้างคาลาพักร้อน
- สร้างสะพาน
- ขุดลอกคูคลอง
- การรักษาความสะอาดของชุมชน
- การร่วมกิจกรรมในวันสำคัญ
- การลงแขกเกี่ยวข้าว
- การให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ

และให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย ดังนี้

- กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้ท้องถิ่นน่าอยู่อย่างไร
- นักเรียนควรให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่นอย่างไร
- นักเรียนจะเสนอแนะแนวทางที่ทำให้คนรักถิ่นที่อยู่อย่างไร

หลังจากอภิปรายในกลุ่มแล้ว ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนไปเสนอผลงานหน้าชั้น พร้อมทั้งติดแผ่นป้ายสรุปบนกระดานดำ

(ขั้นประเมินและเลือกทางเลือก)

4. นักเรียนร่วมกันสรุปถึงกิจกรรมที่สำคัญและสามารถกระทำได้ในชุมชน ดังนี้

- นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมใดได้บ้าง
- แนวทางที่จะใช้ในการปฏิบัติควรจะทำอย่างไร
- ประโยชน์ที่นักเรียนคิดว่าจะได้รับ

5. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนปฏิบัติกิจกรรมที่นักเรียนสามารถกระทำได้โดยกรอกลงในแบบฟอร์ม (ภาคผนวก)

6. ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่ได้รับการวางแผนไว้ในกลุ่ม (ใช้เวลา 20 นาที) โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา

(ขั้นประเมินระหว่างปฏิบัติ)

7. จากการปฏิบัติงานนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ว่า ถูกต้องครอบคลุมวัตถุประสงค์

ประสงค์หรือไม่

(ขั้นปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ)

8. จากการวิเคราะห์ผลหรือปัญหาที่เกิดขึ้น ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ร่วมกันพิจารณาว่าถูกต้องหรือไม่ และจะปรับปรุงอย่างไร เพื่อให้ครอบคลุมตรงตามวัตถุประสงค์

(ขั้นประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ)

9. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงกิจกรรมที่ควรปฏิบัติ เพื่อชุมชนและพัฒนาชุมชน ให้นำอยู่คือ "มีทั้งความสงบสุขและความอุดมสมบูรณ์"

6. สื่อและอุปกรณ์

ภาพถ่ายและภาพจากหนังสือพิมพ์

- การทำความสะอาดวัด โรงเรียน
- การสร้างศาลาพักผ่อน
- กิจกรรมในวันสำคัญ เช่น วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา ฯลฯ
- กระดาษชาร์ต
- แบบกรอกข้อมูล
- สีเมจิก

7. การวัดและประเมินผล

1. สังเกต

- ความรับผิดชอบและความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม (ภาคผนวก)

2. ตรวจผลงานภาคปฏิบัติ

- การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม (ภาคผนวก)

ภาคผนวก

1. ชื่อกิจกรรม.....
2. วัตถุประสงค์.....
.....
.....
3. วิธีดำเนินการ.....
 1.
 2.
 3.
4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ
 1.
 2.
 3.
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับชุมชน
 1.
 2.
 3.

แบบฟอร์มประเมินความรับผิดชอบและการทำงานกลุ่ม

รายการที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	2	1	0
1. เต็มใจในการทำงานกลุ่ม 2. เป็นผู้นำและผู้ตามแล้วแต่โอกาส 3. วางแผนงานอย่างมีระบบ 4. ทำงานตามแผนที่กำหนด 5. รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย 6. ทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด 7. แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล 8. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 9. ปฏิบัติตามมติ/ข้อตกลงของกลุ่ม 10. ติดตามผลและประเมินผล			

สรุปผลการประเมิน

--	--	--

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ระดับคุณภาพ

2 ดีมาก

1 พอใช้

0 ต้องปรับปรุง

แผนการสอนที่ 7

เรื่อง สภาพแวดล้อมในชุมชนในด้านต่าง ๆ

วิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คาบ

1. สาระสำคัญ

สภาพโดยทั่วไปของท้องถิ่นแต่ละแห่ง นอกจากจะมีสภาพภูมิศาสตร์แตกต่างกันแล้วยังมีปัจจัยอื่น ๆ แตกต่างกันด้วย เช่น สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม การทำมาหากิน ประชากร ความเป็นอยู่ การสาธารณสุขและอนามัยชุมชน ฯลฯ การศึกษาถึงสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ จะทำให้ทุกคนตระหนักถึงคุณค่าของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ จะทำให้สังคมอยู่กันอย่างสงบสุข

2. จุดประสงค์ปลายทาง

วิเคราะห์ถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมในชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้

3. จุดประสงค์นำทาง

1. จำแนกสภาพแวดล้อมในชุมชนได้
2. สรุปลงข้อมูลของสภาพแวดล้อมในชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้

4. เนื้อหา

- สภาพแวดล้อมในชุมชนในด้านต่าง ๆ
 - สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ
 - สังคม
 - การทำมาหากิน
 - ความเป็นอยู่ของบุคคลในชุมชน
 - ประชากร
 - การสาธารณสุขและอนามัยชุมชน ฯลฯ

- ความสำคัญของสภาพแวดล้อมในชุมชน
 - เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ
 - เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน
 - การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมในชุมชนทำให้บุคคลในชุมชนอยู่กันอย่างสงบสุข ฯลฯ

5. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

(ขั้นตระหนักในปัญหาและความจำเป็น)

1. ครูนำภาพถ่ายของสภาพแวดล้อมในชุมชนให้นักเรียนดู เช่น
 - ภาพอาชีพ เช่น การทำสวนยาง สวนผลไม้ ท่งนา ฯลฯ
 - การตั้งบ้านเรือน
 - สถานีอนามัย
 - ที่อ่านหนังสือพิมพ์
 - ป่าที่ถูกทำลาย
 - การแต่งกาย
 - ลักษณะครอบครัว
 - แหล่งน้ำ ฯลฯ

(ขั้นคิดวิเคราะห์วิจารณ์)

2. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและอภิปรายในประเด็น ต่อไปนี้
 - สภาพแวดล้อมในชุมชนมีความสำคัญต่อทุกคนในชุมชนอย่างไร
 - สภาพแวดล้อมในชุมชน จำแนกได้เป็นประเภทอะไรบ้าง
 - ทำไมทุกคนในชุมชนจึงต้องศึกษาถึงเรื่องสภาพแวดล้อมในชุมชน
 - ในเรื่องสภาพแวดล้อมแต่ละประเภทมีจุดเด่น-จุดด้อย อย่างไร
 แล้วให้นักเรียนส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้น พร้อมทั้งสรุปลงแผ่นป้าย

บนกระดานดำ

6. สื่อและอุปกรณ์

- ภาพถ่าย
- ตลาค

- ทุงนา
- สวนยาง
- สถานีอนามัย
- แหล่งน้ำ ฯลฯ
- กระจาดชาาร์ท
- สีเมจิก

7. การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกต

- การร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น
- การทำกิจกรรมกลุ่ม

2. ตรวจสอบผลงานภาคปฏิบัติ

- ตรวจสอบแบบฝึกหัด

ภาคผนวก

ให้นักเรียนเขียนวิจารณ์ภาพถ่าย ลงในตารางต่อไปนี้

ลักษณะเด่นของชุมชน	ลักษณะด้อยที่ควรปรับปรุงแก้ไข
1. สภาพแวดล้อมด้านสังคมและวัฒนธรรม
2. สภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ
3. สภาพแวดล้อมด้านประชากร
4. สภาพแวดล้อมด้านมลภาวะ
5. สภาพแวดล้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติ

แบบฟอร์มการร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น

รายการที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	2	1	0
1. การแสดงความคิดเห็น 2. การใช้เหตุผล 3. ความคิดสร้างสรรค์			

สรุปผลการประเมิน

--	--	--

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ระดับคุณภาพ

2 ดีมาก

1 พอใช้

0 ต้องปรับปรุง

แผนการสอนที่ 8

เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

วิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คาบ

1. สาระสำคัญ

ทุก ๆ ชีวิตจะได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกันการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมขึ้นเช่นกัน การตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมและการหาวิธีการปฏิบัติตนต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมเท่านั้น ที่จะช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้

2. จุดประสงค์ปลายทาง

ระบุปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชนได้

3. จุดประสงค์นำทาง

1. วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมได้
2. บอกผลกระทบที่เกิดจากปัญหาสิ่งแวดล้อมได้
3. เสนอวิธีการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้

4. เนื้อหา

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

- การตัดไม้ทำลายป่า
- ขยะมูลฝอย
- บ้านเรือนที่ไม่ถูกสุขลักษณะ
- น้ำเน่า
- มลพิษในอากาศ
- เสียงรบกวน
- มีแหล่งอบายมุข ฯลฯ

สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

- คนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ของสิ่งแวดล้อม
- ความเจริญด้านอุตสาหกรรมซึ่งทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น
 - เกิดวันพิษ
 - น้ำเน่า
 - เสียงรบกวน ฯลฯ
- เกษตรแผนใหม่ ทำให้บุกรุกทำลายสิ่งแวดล้อมเพื่อการเกษตร

ผลกระทบที่เกิดจากปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

- แห้งแล้ง
- น้ำท่วม
- เกิดโรคต่าง ๆ
- เกิดความไม่สงบสุข เช่น ลักขโมย
- ทำให้เกิดการย้ายถิ่น

วิธีการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

- ให้ความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ของสิ่งแวดล้อม
- ควบคุมมาตรฐานของโรงงานอุตสาหกรรม
- ทุกคนในชุมชนต้องตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และร่วมมือกันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม

5. กิจกรรมการเรียนการสอน

(ขั้นตระหนักในปัญหาและความจำเป็น)

1. ให้นักเรียนดูภาพ

- น้ำเน่า
- ป่าไม้ที่ถูกทำลาย
- พื้นที่ทำกินที่อุดมสมบูรณ์
- พื้นที่ทำกินที่แห้งแล้ง
- ชยะที่ทิ้งไม่เป็นที่
- ชายหาดที่สวยงาม
- ชายหาดที่เต็มไปด้วยขยะมูลฝอย
- บ้านเรือนที่สะอาดเรียบร้อยสวยงาม ฯลฯ

(ขั้นคิดวิเคราะห์วิจารณ์)

2. จากภาพในข้อที่ 1 ให้นักเรียนช่วยกันแยกประเภทออกเป็น 2 ประเภท

คือ

ภาพสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลาย

ภาพสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม

3. เมื่อนักเรียนแยกภาพออกเป็น 2 ประเภทแล้ว ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและพิจารณา ในประเด็นต่อไปนี้

- นักเรียนคิดว่าภาพทั้งสองมีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร
- นักเรียนคิดว่าจะเกิดปัญหาอะไรขึ้นกับภาพที่ 1 (ภาพสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลาย)

(ขั้นสร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย)

4. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม โดยให้นับเลขเท่ากับจำนวนกลุ่ม คนที่นับเลขเหมือนกันจะอยู่กลุ่มเดียวกัน จากนั้นให้แต่ละกลุ่มอภิปรายจากประเด็นต่อไปนี้

- ชุมชนของนักเรียนมีปัญหาที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมอย่างไร
- นักเรียนคิดว่าถ้าชุมชนของนักเรียนประสบปัญหาที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลาย นักเรียนคิดว่าจะมีผลกระทบต่อชุมชนของนักเรียนอย่างไร
- นักเรียนคิดว่าจะหาวิธีแก้ไขปัญหอย่างไร

5. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้นในเรื่อง พร้อมทั้งสรุปลงในแบบฟอร์ม (ภาคผนวก)

6. สื่อและอุปกรณ์

ภาพ

- ป่าไม้ที่ถูกทำลาย
- ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์
- น้ำเน่า
- ชายทะเลที่สวยงาม
- ชายทะเลที่มีขยะ
- บ้านเรือนที่ไม่ถูกสุขลักษณะ

- บ้านเรือนที่ถูกสุขลักษณะ ฯลฯ

7. การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกต

- ความมีเหตุผลในการอธิบายและแสดงความคิดเห็น
- การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

2. ตรวจสอบผลงานภาคปฏิบัติ

- ข้อมูลที่สรุปลงแบบฟอร์ม
- ตรวจสอบแบบฝึกหัด

ภาคผนวก

การกรอกข้อมูลสรุปปัญหาสิ่งแวดล้อม

1. ปัญหาสิ่งแวดล้อม.....

2.

สาเหตุของปัญหา	ผลกระทบ
.....
.....
.....

3. แนวทางแก้ไขปัญหา

4. จากแนวทางแก้ไขปัญหามุ่งชนในข้อ 3 แนวทางที่นักเรียนตัดสินใจเลือกเป็น
 แนวทางแก้ไขปัญหาคือ.....

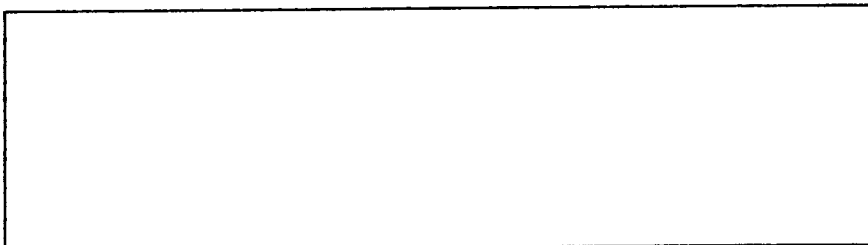
5. เพื่อแก้ไขปัญหโดยใช้นแนวทางที่นักเรียนตัดสินใจเลือกในข้อ 4 นักเรียนมีขั้นตอนใน
 การดำเนินงาน ดังนี้ (บอกเป็นข้อ ๆ ตามลำดับก่อน-หลัง)

6. ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ปัญหาที่นักเรียนคาดว่าจะประสบคือ

7. นักเรียนจะมีวิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาดังนี้

แบบฝึกหัด

เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นและแนวทางปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม
คำชี้แจง ให้นักเรียนหาภาพและข่าว เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เป็นพิษ แล้วนำมา
วิเคราะห์ 1 ข่าว

- ภาพแสดงปัญหามลภาวะเกี่ยวกับ.....
- ก. รายละเอียดของข่าว ตัดมาจากหนังสือ/เอกสารหน่วยงาน/ฉบับที่พิมพ์/วัน เดือน ปีที่พิมพ์.....
-
- ข. รายละเอียดของข่าวมีดังนี้.....
-
- ค. ความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัญหามลภาวะที่เสนอโดยย่อ.....
-
- ง. ผลกระทบของปัญหาที่อาจเกิดขึ้นต่อความเป็นอยู่ของคนในชุมชน.....
-
- จ. ความจำเป็นและแนวทางแก้ไข.....
-
- ฉ. ผลที่คาดว่าจะได้รับภายหลังป้องกันหรือแก้ไขปัญหาแล้ว.....
-
-

แผนการสอนที่ 9

เรื่อง การพัฒนาชุมชน

วิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คาบ

1. สาระสำคัญ

การพัฒนาชุมชน เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพของชุมชนให้ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน โดยมีจุดหมายที่วางไว้แน่นอน เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง อนามัย ความเป็นอยู่ อาชีพ การปกครอง ฯลฯ สมาชิกของชุมชนจะมีส่วนร่วมช่วยพัฒนาชุมชนของตนได้โดยช่วยกันรักษาความสะอาด ไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด เสริมสร้างความสวยงามให้ชุมชนด้วยการช่วยกันปลูกต้นไม้ ไม้ผล ไม้ประดับ นอกจากนี้อาจช่วยพัฒนาชุมชนด้วยการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน เช่น การขุดลอกคูคลอง การทำถนน การสร้างศาลาพักผ่อน การสร้างส้วมสาธารณะ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงจะไปสู่สภาพที่ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับค่านิยม ทักษะสติ ของผู้กระทำการพัฒนาซึ่งควรเป็นความคิดริเริ่มของประชากรในท้องถิ่นเองและเป็นผู้ที่ได้รับผลการพัฒนา การพัฒนาที่ถูกต้องวิธีจะเป็นผลที่ทำให้สิ่งแวดล้อมของชุมชนมีสภาพดีขึ้น

2. จุดประสงค์ปลายทาง

เสนอแนะวิธีการที่จะช่วยพัฒนาท้องถิ่นได้

3. จุดประสงค์นำทาง

1. มีแนวคิดในการพัฒนาชุมชนได้
2. มีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาชุมชน

4. เนื้อหา

การพัฒนาชุมชน

- วิธีการพัฒนาชุมชน

วิธีการพัฒนาชุมชน ความร่วมมือของสมาชิกในชุมชนที่พึงกระทำได้

ในการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่

- ด้านการพัฒนาอาชีพ สมาชิกอาจเข้าร่วมโดยเป็นวิทยากรให้แก่กลุ่มพัฒนาชุมชน หรือเข้าร่วมในการฝึกฝนอาชีพใหม่ที่ตนถนัด
- ด้านการพัฒนาสาธารณสุข สมาชิกอาจให้ความร่วมมือช่วยจัดสุขภาพในชุมชนหรือให้การบริการอนามัยแม่และเด็ก
- ด้านการพัฒนาการศึกษา สมาชิกให้ความร่วมมือโดยการส่งบุตรหลานเข้าเรียนหรือสมัครเป็นกรรมการโรงเรียนหรือวิทยากรให้แก่โรงเรียนในเรื่องที่ถนัด
- ด้านการพัฒนาการปกครอง สมาชิกอาจสมัครเป็นเจ้าหน้าที่ หรือกรรมการหมู่บ้าน หรือสมัครเป็นยามรักษาความปลอดภัยของชุมชน
- ด้านการพัฒนาสังคม สมาชิกอาจให้ความร่วมมือในการจัดงานบุญงานประเพณี หรือเทศกาลประจำปีของชุมชน เช่น งานฉลองวันสงกรานต์ งานวันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น
- ศึกษาติดตามโครงการพัฒนาหมู่บ้านของหน่วยงานของรัฐและเอกชน
- ประเด็นปัญหาเพื่อนำมาวางแผนแก้ปัญหา ผลที่ได้รับคือชุมชนได้รับการปรับปรุงและพัฒนา
 - ปัญหาทุณโชนาการ
 - ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด
 - ปัญหาการว่างงานหลังฤดูเพาะปลูก
 - ปัญหาหญิงโสเภณี
 - ปัญหาแพร่ระบาดของโรคเอดส์
 - ความเชื่อและค่านิยมที่ผิด ๆ ในการบริโภคอาหาร
 - การซื้อขายมากินเองโดยไม่ปรึกษาแพทย์และเภสัชกร
 (เลือกเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของนักเรียนเท่านั้น)

5. กิจกรรมการเรียนการสอน

(ขั้นตระหนักในปัญหาและความจำเป็น)

1. ขออาสาสมัครจำนวน 3 คน ออกมาแล้วเหตุการณ์ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้
 - ด้านอนามัย (เช่น เด็กที่ขาดสารอาหาร)
 - ด้านยาเสพติด (เช่น คนในชุมชนติดยาเล่นติดอะไรบ้าง)

- หญิงสาวที่ถูกล่อลวงไปขาย
- การแพร่ระบาดของโรคเอดส์
- การบุกรุกป่าสงวน
- การขายแรงงาน ฯลฯ

(ขั้นคิดวิเคราะห์วิจารณ์)

2. จากเหตุการณ์ที่นักเรียนออกมาเล่าหน้าชั้น ให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย และแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

- นักเรียนคิดว่าปัญหาเหล่านี้จะแก้ไขได้หรือไม่ และจะแก้ไขอย่างไร
- นักเรียนคิดว่าใครสามารถแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้บ้าง
- นักเรียนคิดว่ามีวิธีการอย่างไรจึงจะแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้

(ขั้นสร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย)

3. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

- นักเรียนจะพัฒนาชุมชนในด้านใดบ้าง
- ใครจะสามารถพัฒนาชุมชนได้บ้าง
- ควรจะขอความร่วมมือจากใคร
- จะมีวิธีการพัฒนาอย่างไร

4. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมา เสนอรายงานหน้าชั้นและสรุปลงแผ่นป้ายติดบนกระดานดำ

(ขั้นประเมินและเลือกทางเลือก)

5. จากแนวทางและวิธีปฏิบัติที่นักเรียนแต่ละกลุ่มเสนอมา ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงแนวทางและวิธีการที่สามารถกระทำได้ เป็นการแก้ปัญหาในชุมชนและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน

6. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปและเสนอรายงานหน้าชั้น

6. สื่อและอุปกรณ์

- อาสาสมัคร 3 คน

- ข่าวสารการพัฒนาชุมชน เช่น
 - ด้านการส่งเสริมอาชีพ
 - ด้านอนามัยแม่และเด็ก
- ภาพ
 - ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น แห่งเทียนพรรษา

7. การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกต
 - ความมีเหตุผลในการอภิปราย (สรุปลงแผ่นป้าย)
 - การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม (ภาคผนวก)
2. ตรวจสอบผลงานภาคปฏิบัติ
 - ตรวจสอบแบบฝึกหัด
 - ตรวจสอบการเขียนโครงการ (ภาคผนวก)

ภาคผนวก

แบบฝึกหัด

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแล้วฝึกเขียนโครงการและวางแผนเพื่อพัฒนาชุมชน

โครงการพัฒนาชุมชน กลุ่มที่.....

1. ปัญหา.....
2. วัตถุประสงค์.....
3. หลักการและเหตุผลของการพัฒนา.....
4. วิธีการแก้ไขปัญหา.....
5. วิธีดำเนินงาน.....
6. ระยะเวลาที่ใช้.....
7. บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....
8. ผู้รับผิดชอบโครงการ.....
9. งบประมาณและการดำเนินการ.....
10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....
11. การติดตามและประเมินผลโครงการนี้.....

แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

ให้ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ตามแบบจัดอันดับคุณภาพดังต่อไปนี้

รายการที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	2	1	0
1. เต็มใจในการทำงานกลุ่ม 2. เป็นผู้นำและผู้ตามแล้วแต่โอกาส 3. วางแผนงานอย่างมีระบบ 4. แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล 5. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 6. ปฏิบัติตามมติ/ข้อตกลงของกลุ่ม			

สรุปผลการประเมิน

--	--	--

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ระดับคุณภาพ

2 ดีมาก

1 พอใช้

0 ต้องปรับปรุง

แผนการสอนที่ 10

เรื่อง การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน (โรงเรียน)

วิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คาบ

1. สาระสำคัญ

การพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของคนในชุมชนในทุก ๆ ด้านให้ดีขึ้น ด้วยการที่ทุกคนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนอย่างจริงจังและถ้าเป็นไปได้ ต้องเป็นความคิดริเริ่มของประชาชนในท้องถิ่นเอง

โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ทุกคนในชุมชนเป็นเจ้าของโรงเรียน ดังนั้นจึงควรร่วมมือกันในการพัฒนาโรงเรียน และเมื่อโรงเรียนได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ย่อมทำให้ทุกคนในชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ ห่วงแค้น รักและภูมิใจในโรงเรียนของตนและจะร่วมมือกันพัฒนาตลอดไป

2. จุดประสงค์ปลายทาง

เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน (โรงเรียน) ในโอกาสอันควรได้

3. จุดประสงค์นำทาง

1. วิเคราะห์สภาพปัญหาของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ได้
2. เสนอแนะวิธีการปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนได้
3. ปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนได้

4. เนื้อหา

- ปัญหาที่ควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียน เช่น
 - ขยะมูลฝอย
 - ห้องน้ำห้องส้วม
 - โรงอาหาร
 - สนาม

- ห้องเรียน
- ห้องสมุด ฯลฯ
- วิธีการปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียน เช่น
 - แบ่งกลุ่มสีเพื่อแบ่งหน้าที่กันรักษาความสะอาดโรงเรียนในทุก ๆ บริเวณ
 - จัดตั้งชมรมดูแลรักษาความสะอาด
 - จัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนทุกคน ฯลฯ

5. กิจกรรมการเรียนการสอน

(ขั้นตระหนักในปัญหาและความจำเป็น)

1. ให้นักเรียนออกไปสำรวจภายในบริเวณโรงเรียน พร้อมทั้งจดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่พบเห็น เช่น

- ขยะมูลฝอยที่ทิ้งเกลื่อนกลาด
- โรงอาหารที่สกปรก
- สนามหญ้าที่มีหญ้ารก เศษแก้ว เศษหิน เศษไม้ หรือมีน้ำขัง
- ภายในห้องเรียน ห้องสมุด ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- โต๊ะ ฝาผนัง บริเวณต่าง ๆ ในโรงเรียนถูกขีดเขียน ฯลฯ

(ขั้นคิดวิเคราะห์วิจารณ์)

2. จากปัญหาที่นักเรียนได้พบเห็นมาจากการออกไปสำรวจ ให้นักเรียนช่วยกันคิดและอภิปรายแสดงความคิดเห็น ในประเด็นต่อไปนี้

- สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น
- จะมีวิธีแก้ไขปัญหาล่าช้าอย่างไร
- ใครบ้างจะช่วยแก้ปัญหาล่าช้าได้
- ควรขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากใครบ้าง
- นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรกับปัญหาล่าช้า

(ขั้นสร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย)

3. แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่อไปนี้

- ควรจะใช้วิธีการอย่างไรในการแก้ปัญหาล่าช้า

4. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาเสนอวิธีการแก้ไขปัญหานี้ชั้นเรียน

(ขั้นประเมินและเลือกทางเลือก)

5. จากแนวทางวิธีการแก้ไขปัญหานักเรียนแต่ละกลุ่มเสนอมา ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงวิธีการแก้ไขปัญหานักเรียนสามารถกระทำได้

6. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงผลดีของวิธีการแก้ไขปัญหานักเรียนร่วมกันสรุป
ในข้อ 5

(ขั้นกำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ)

7. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหากที่เกิดขึ้น จากที่
นักเรียนร่วมกันสรุป

บันทึกข้อมูลการวางแผนลงในแบบฟอร์ม (ภาคผนวก)

(ขั้นปฏิบัติด้วยความชื่นชม)

8. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา

(ขั้นประเมินระหว่างปฏิบัติ)

9. จากการปฏิบัติงาน ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ว่า ถูกต้องครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่

(ขั้นปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ)

10. จากการวิเคราะห์ผลหรือปัญหาที่เกิดขึ้น ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันพิจารณาว่าถูกต้องหรือไม่ เพียงใด จะมีวิธีการปรับปรุงอย่างไร เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์

(ขั้นประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ)

11. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปกิจกรรมที่ร่วมกันวางแผนและปฏิบัติจนสามารถทำให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ

6. สื่อและอุปกรณ์

- บริเวณโรงเรียน
- เครื่องมือทำความสะอาด
- แบบกรอกข้อมูล
- ซีดีเมจิก
- กระดาษชาร์ต

7. การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกต

- ความมีเหตุผลในการอภิปรายแสดงความคิดเห็น
- การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

ภาคผนวก

แบบกรอกข้อมูล

1. ปัญหา.....
.....
.....
2. วัตถุประสงค์ของการแก้ปัญหา.....
.....
.....
3. ขั้นตอนในการดำเนินการ.....
.....
.....
4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....
.....
.....
5. การปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติ.....
.....
.....

แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

ให้ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ตามแบบจัดอันดับคุณภาพดังต่อไปนี้

รายการที่ประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	2	1	0
1. เต็มใจในการทำงานกลุ่ม 2. เป็นผู้นำและผู้ตามแล้วแต่โอกาส 3. วางแผนงานอย่างมีระบบ 4. แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล 5. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 6. ปฏิบัติตามมติ/ข้อตกลงของกลุ่ม			

สรุปผลการประเมิน

--	--	--

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ระดับคุณภาพ

2 ดีมาก

1 พอใช้

0 ต้องปรับปรุง

ภาคผนวก ค

แผนการสอนปกติ

แผนการสอนที่ 1

เรื่อง สภาพความเป็นอยู่ในชุมชนในด้านต่าง ๆ

วิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คาบ

1. สาระสำคัญ

สภาพความเป็นอยู่ทั่วไปในชุมชนแต่ละชุมชนย่อมมีความแตกต่างกันไป เมื่อบุคคลมาอยู่รวมกันมาก ๆ จำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านอาชีพ รายได้ เศรษฐกิจ และปัญหาต่าง ๆ

2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกสภาพความเป็นอยู่ที่ตนอาศัยอยู่ในเรื่อง อาชีพ รายได้ เศรษฐกิจ สังคมและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้
2. ปฏิบัติตนในสังคมได้อย่างเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

3. เนื้อหา

ชุมชนเป็นกลุ่มคนที่อาศัยอยู่บริเวณเดียวกัน โดยตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกันในอาณาเขตที่แน่นอน มีรายได้เลี้ยงตัวเองได้ มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ซึ่งในชุมชนจะมีอาชีพต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะเศรษฐกิจมีความสำคัญและสัมพันธ์กับความเจริญด้านอื่น ๆ เช่น การเมือง สังคม วัฒนธรรม ในชุมชนจะมีอาชีพที่แตกต่างกันไป โดยเฉพาะในประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ รับราชการ ค้าขาย ประมง ฯลฯ

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูนำภาพเกี่ยวกับชุมชนมาให้ให้นักเรียนดูและสนทนาถึงความแตกต่างของชุมชน

เมือง และชุมชนชนบทในด้านต่าง ๆ

ขั้นสอน

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ในด้าน
 - อาชีพ
 - รายได้
 - เศรษฐกิจ
 - สังคม
 - ปัญหาต่าง ๆ
2. ให้นักเรียนบอกวิธีปฏิบัติตนในสังคมที่นักเรียนอาศัยอยู่ว่าควรปฏิบัติตนอย่างไรบ้าง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงสภาพความเป็นอยู่ในด้านต่าง ๆ ในชุมชน และวิธีการปฏิบัติตนในชุมชน

5. สื่อและอุปกรณ์

- ภาพชุมชนเมือง
- ภาพชุมชนชนบท

6. การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกต
 - การแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่อภิปราย
2. ตรวจสอบแบบฝึกหัด

แบบฝึกหัด

เรื่อง สภาพความเป็นอยู่ทั่วไปในชุมชนที่อาศัยอยู่

คำชี้แจง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย x ทับหน้าข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดคือการเสียดสีเพื่อชุมชน
 - ก. ถือศิลปินใจ
 - ข. ยกทรัพย์สินให้บุตรหลาน
 - ค. ช่วยซ่อมแซมสิ่งสาธารณะ
 - ง. ยามแก่ทำบุญทำทาน
2. นอกจากความเสียดสีแล้ว ทุกคนจะต้องมีสิ่งใดอีก ท้องถิ่นจึงจะสงบสุข
 - ก. ความอิสระ
 - ข. ความเป็นระเบียบ
 - ค. ความสามัคคี
 - ง. ความเคารพต่อกัน
3. สิ่งใดมีความสำคัญที่สุด ต่อการดำรงชีวิตในสังคม
 - ก. การมีอาชีพเลี้ยงตัวได้
 - ข. การมีที่ดินมาก ๆ
 - ค. การมีเพื่อนฝูงมาก
 - ง. การมีบ้านที่สวยงาม
4. อาชีพใดที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยมากที่สุด
 - ก. ค้าขาย
 - ข. ทำนา
 - ค. อุตสาหกรรม
 - ง. รับราชการ
5. ถ้าปุ๋ยมีราคาแพง เราสามารถใช้วิธีใดเพิ่มปุ๋ยในดิน
 - ก. รดน้ำให้ชุ่ม
 - ข. ปลูกพืชคลุมดิน
 - ค. ปลูกพืชหมุนเวียน
 - ง. พรวนดินบ่อย ๆ

แผนการสอนที่ 2

เรื่อง ความสำคัญของอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน

วิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คาบ

1. สาระสำคัญ

ในชุมชนใดก็ตาม การประกอบอาชีพย่อมมีความสำคัญมาก ในชุมชนจะขาดอาชีพหนึ่งอาชีพใดไม่ได้ อาชีพทุกอาชีพมีความสำคัญเท่าเทียมกัน แต่แตกต่างกันที่ความรับผิดชอบในแต่ละสาขาอาชีพ และเป็นสิ่งที่นำมาของรายได้ต่อตนเองและครอบครัว สามารถทำให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ดังนั้นผู้ประกอบอาชีพจึงควรรักงาน ยืนยันหนักแน่นทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เห็นอกเห็นใจกันและเห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ

2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. อธิบายถึงอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนได้
2. บอกความสำคัญของอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนได้
3. สรุปถึงปัญหาในชุมชนและวิธีแก้ไขได้

3. เนื้อหา

ความสำคัญของอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน

- อาชีพในชุมชน เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ ประมง ช่างไม้ ช่างปูน รับจ้าง รับราชการ ฯลฯ
- ความสำคัญของอาชีพต่าง ๆ
 - อาชีพเป็นพื้นฐานที่จะสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ
 - อาชีพต่างๆ มีความสำคัญต่อชุมชน เพราะทุกคนต้องพึ่งพาอาศัยกัน
 - อาชีพสามารถทำให้ทุกคนอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ครูนำภาพอาชีพต่าง ๆ มาให้นักเรียนดูและบอกว่า เป็นอาชีพอะไรบ้าง

ขั้นสอน

1. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายในเรื่องต่อไปนี้
 - ในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่มีอาชีพอะไรบ้าง
 - อาชีพต่าง ๆ มีความสำคัญต่อผู้ประกอบการอาชีพอย่างไรบ้าง
 - อาชีพนั้น ๆ มีความสำคัญต่อชุมชนอย่างไร
 - ผู้ปกครองของนักเรียนประกอบอาชีพอะไร
 - มีผลผลิตเป็นอย่างไร

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงความสำคัญของอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน

5. สื่อและอุปกรณ์

- ภาพอาชีพต่าง ๆ

6. การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกต
 - การร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่อภิปราย
2. ตรวจสอบบันทึก

แบบฝึกหัด

เรื่อง ความสำคัญของอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน

คำชี้แจง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย x ทับหน้าข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. การที่คนในชุมชนประกอบอาชีพต่าง ๆ กัน เป็นข้อดีในด้านใด
 - ก. ได้พึ่งพาอาศัยกัน
 - ข. ได้มีเงินทองพอ ๆ กัน
 - ค. ได้มีโอกาสเป็นผู้นำทุกคน
 - ง. ได้แสดงความสามารถแตกต่างกัน
2. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของชุมชน
 - ก. มีบ้านเรือนอยู่ร่วมกัน
 - ข. คนประกอบอาชีพต่าง ๆ กัน
 - ค. คนมีความสามารถคล้าย ๆ กัน
 - ง. ทุกคนต่างพึ่งพาอาศัยกัน
3. ถ้าต้องการตัดเย็บเสื้อผ้า ควรติดต่อกับหน่วยงานใด
 - ก. หน่วยงานศึกษาออกโรงเรียน
 - ข. กรมวิชาการ
 - ค. กรมการพัฒนาชุมชน
 - ง. กรมการค้าภายในประเทศ
4. ผลผลิตข้าวตกตำในท้องถื่น ควรแก้ไขอย่างไร
 - ก. เก็บไว้ขายเมื่อราคาดี
 - ข. ขนย้ายไปขายในเมือง
 - ค. รวมกลุ่มเกษตรวางแผนแก้ไข
 - ง. ออวนอนพ่อค้าให้ซื้อผลผลิตในราคาสูง
5. สิ่งใดที่มีความสำคัญที่สุดในการดำรงชีวิตในชุมชน
 - ก. การมีอาชีพเลี้ยงตัว
 - ข. การมีที่ดินมาก ๆ
 - ค. การมีเพื่อนฝูงมาก
 - ง. การมีบ้านที่สวยงาม

แผนการสอนที่ 3

เรื่อง การพัฒนาอาชีพของบุคคลต่างๆ ในชุมชน

วิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คาบ

1. สาระสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของสังคม สมาชิกของสังคมจำเป็นต้องพัฒนาความเป็นอยู่ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม การประกอบอาชีพมีความสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งรายได้ต่อตนเองและครอบครัว เมื่อเทคโนโลยีในการประกอบอาชีพเปลี่ยนไป ทุกคนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอาชีพ เพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ

2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกความสำคัญของอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนได้
2. บอกความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนได้
3. เสนอแนะแนวทางที่จะช่วยพัฒนาอาชีพในชุมชนได้

3. เนื้อหา

การพัฒนาอาชีพของบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน

- ปัญหาที่เกิดขึ้นกับอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน

- ราคาผลผลิตตกต่ำ

- หนี้สิน

- พันธุ์พืชไม่มีคุณภาพ

- ขาดน้ำ

- ไม่รู้จักวิธีบำรุงรักษา

- วิธีการพัฒนาอาชีพของบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน

- การแนะนำอาชีพเสริมหรืออาชีพใหม่ ๆ

- การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อให้ผลผลิตสูงขึ้น

- ความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการอาชีพ
- การให้ความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น เกษตรอำเภอ พัฒนาการ ข้าราชการในท้องถิ่น ฯลฯ

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ให้นักเรียนทบทวนอาชีพในท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่ว่ามีอาชีพอะไรบ้าง

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนดูภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน เช่น การใช้เครื่องจักรกล วัสดุการเกษตร การขยายการศึกษา การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ การติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย เป็นต้น
2. ครูให้นักเรียนบอกความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมในด้าน อาชีพ เศรษฐกิจสังคม การเมือง การศึกษา อนามัย ประชากร
3. ครูให้นักเรียนบอกชื่ออาชีพมาคนละ 1 อาชีพ และบอกถึงปัญหาของอาชีพนั้น ๆ
4. ครูให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นแนวทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาอาชีพนั้น ๆ ให้มีความเจริญก้าวหน้า

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปวิธีการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมกับท้องถิ่น

5. สื่อและอุปกรณ์

ภาพการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น

- ด้านการติดต่อสื่อสาร
- คอมพิวเตอร์

6. การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกต
 - การแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อภิปราย
2. ตรวจสอบแบบฝึกหัด

แบบฝึกหัด

เรื่อง การพัฒนาอาชีพของบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน

คำชี้แจง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย X ทับหน้าข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. บุคคลที่มีส่วนสำคัญที่ช่วยให้สังคมในชนบทเจริญมากที่สุดคือใคร
 - ก. พัฒนาการ
 - ข. ผู้จัดการธนาคาร
 - ค. นักธุรกิจ
 - ง. ประชาสงเคราะห์
2. วิธีการใดที่จะช่วยพัฒนาอาชีพของบุคคลในชุมชนได้ดีที่สุด
 - ก. ร้องทุกข์รัฐบาลให้ประกอบอาชีพ
 - ข. จัดสร้างตลาดนัดขึ้นในชุมชน
 - ค. จัดอบรมฝึกฝนอาชีพให้คนในท้องถิ่น
 - ง. สร้างโรงเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ให้มากแห่งขึ้น
3. ข้อใดที่สามารถพัฒนาท้องถิ่นได้มากที่สุด
 - ก. คนในชุมชนมีการศึกษาสูง
 - ข. คนในชุมชนมีฐานะแตกต่างกันมาก ๆ
 - ค. มีการอบรมลูกเสือชาวบ้านบ่อย ๆ
 - ง. มีข้าราชการและเจ้าหน้าที่จำนวนมาก
4. การพัฒนาอาชีพของคนในชุมชนเป็นหน้าที่โดยตรงของหน่วยงานใด
 - ก. กระทรวงมหาดไทย
 - ข. กระทรวงศึกษาธิการ
 - ค. กระทรวงการคลัง
 - ง. กระทรวงกลาโหม
5. การกระทำใดเป็นการพัฒนาอาชีพนับถ่วงกระดาษ
 - ก. ใช้กระดาษหนังสือพิมพ์นับถ่วงกระดาษ
 - ข. ส่งถ่วงกระดาษไปขายที่ชุมชนอื่น
 - ค. เปลี่ยนวิธีนับถ่วงกระดาษใหม่
 - ง. สอนนักเรียนให้นับถ่วงกระดาษ

แผนการสอนที่ 4

เรื่อง บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกที่มีต่อชุมชน

วิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คาบ

1. สาระสำคัญ

ชุมชนเป็นกลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งเดียวกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของตนเอง สมาชิกทุกคนในชุมชนต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ดังนั้นเพื่อความสงบสุขในชุมชน ทุกคนจึงต้องมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อชุมชนของตนเอง

2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนตามบทบาทของตนเอง
2. ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนในชุมชนนั้นได้
3. ให้ความร่วมมือในการรักษาความปลอดภัยของชุมชน

3. เนื้อหา

บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกที่มีต่อชุมชน

1. เคารพและปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนนั้น ๆ
2. รักและภูมิใจในชุมชนของตนเอง
3. เมื่อมีรายได้ควรเสียภาษีให้ครบถ้วน เพื่อให้ชุมชนของตนมีเงินที่หมุนเวียนมาพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้า
4. ช่วยกันดูแลรักษาสาธารณสมบัติ ตลอดจนรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน
5. สร้างสรรค์ความสามัคคีและช่วยกันดูแลรักษาความปลอดภัยของชุมชน
6. อุทิศแรงงานเต็มที่เพื่อพัฒนาชุมชน
7. ช่วยกันสร้างสรรค์และพัฒนาชุมชนให้มีความสะอาดและน่าอยู่ยิ่งขึ้น ตามกำลังความสามารถ เช่น เสียสละร่างกาย ทรัพย์สิน ปัญญา ฯลฯ
8. สนับสนุนนโยบายของรัฐบาล

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ให้นักเรียนดูภาพสาธารณสมบัติที่ถูกทำลาย และที่เรียบร้อยสวยงาม เช่น การทิ้งขยะไม่เป็นที่ การช่วยกันปลูกต้นไม้ ฯลฯ

ขั้นสอน

1. ครูถามนักเรียนว่า เมื่อนักเรียนอยู่ที่บ้าน นักเรียนมีหน้าที่อะไรบ้างที่ช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัว

2. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่อไปนี้

- หน้าที่ของนักเรียนที่มีต่อชุมชน เช่น

- รักและภูมิใจในท้องถิ่นของตน

- เคารพและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ระเบียบข้อบังคับ

ของชุมชนนั้น ๆ

- เมื่อมีรายได้ควรเสียภาษีให้ครบถ้วน เพื่อให้ชุมชนของตนมีเงินหมุนเวียนมาพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเจริญก้าวหน้า

- ช่วยกันดูแลรักษาสาธารณสมบัติ

- มีความสามัคคีและรักษาความปลอดภัยของชุมชน

- อุทิศแรงงานอย่างเต็มที่เพื่อพัฒนาชุมชน

- ช่วยกันสร้างสรรค์พัฒนาชุมชน ให้มีความสวยงามและสะอาดน่าอยู่ยิ่งขึ้น

3. ครูให้นักเรียนบอกบทบาทและหน้าที่ของนักเรียนที่มีต่อชุมชนที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุป สติและหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อชุมชนและบทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่สามารถปฏิบัติได้

5. สื่อและอุปกรณ์

ภาพ ชุมชนที่สวยงาม

ภาพ ชุมชนที่ไม่น่าอยู่

6. การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกต

- การแสดงความคิดเห็นในเรื่องบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกที่มีต่อชุมชน

2. ตรวจสอบใบฝึกหัด

แบบฝึกหัด

เรื่อง บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกที่มีต่อชุมชน

คำชี้แจง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย x กับหน้าข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดเป็นหน้าที่ของนักเรียนที่จะช่วยให้ชุมชนเจริญขึ้นได้
 - ก. เชื้อฟงคำสั่งผู้ปกครอง
 - ข. ยืนยันแข็งในการประกอบอาชีพ
 - ค. เคารพกฎหมายบ้านเมือง
 - ง. รักษาความสงบภายในประเทศ
2. ข้อใดไม่ใช่บทบาทของตนเองต่อชุมชน
 - ก. ปฏิบัติตามกฎหมาย
 - ข. รักษาความสามัคคีของหมู่คณะ
 - ค. ลงโทษผู้ละเมิดกฎเกณฑ์ของชุมชน
 - ง. ดูแลรักษาสาธารณสมบัติไม่ให้สูญหาย
3. หน้าที่ต่อชุมชนที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม หลีกเลียงไม่ได้คือข้อใด
 - ก. รักษาสาธารณสมบัติ
 - ข. เป็นทหารรับใช้ชาติ
 - ค. พัฒนาท้องถิ่นของตน
 - ง. เสียภาษีให้แก่รัฐ
4. ทำไมทุกคนจึงต้องมีบทบาทและหน้าที่ของตนเพื่อชุมชน
 - ก. เพราะทุกคนมีปัญหาแตกต่างกันไป
 - ข. เพราะทุกคนมีเวลาว่างพอจะกระทำได้
 - ค. เพราะแต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน
 - ง. เพราะแต่ละคนต้องรับผิดชอบตนเอง
5. ข้อใดไม่ใช่หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อชุมชน
 - ก. ช่วยเหลือเพื่อน
 - ข. กระทบตื้อต่อเพื่อน
 - ค. ช่วยสะสมทรัพย์สินของผู้อื่น
 - ง. ปรับปรุงชุมชนให้เจริญขึ้น

แผนการสอนที่ 5

เรื่อง สาเหตุการย้ายถิ่นที่อยู่

วิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คาบ

1. สาระสำคัญ

การย้ายถิ่นที่อยู่ย่อมเกิดจากปัญหาในถิ่นฐาน ซึ่งมีหลายสาเหตุ การศึกษาถึงสาเหตุของการย้ายถิ่นที่อยู่และการหาวิธีป้องกัน ย่อมทำให้การย้ายถิ่นที่อยู่ลดน้อยลงหรือหยุดยั้งการย้ายถิ่นได้ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อชุมชนและประเทศชาติ

2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกถึงปัญหาที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่นที่อยู่ได้
2. บอกวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดการย้ายถิ่นที่อยู่ได้

3. เนื้อหา

- สาเหตุการย้ายถิ่นที่อยู่
 - เนื่องการประกอบอาชีพ
 - ผลผลิตตกต่ำ
 - การขาดแคลนทรัพยากร
 - การขาดแคลนแรงงาน
 - ปัญหาด้านอนามัยชุมชน
 - ปัญหาด้านการบริการสาธารณสุขไปไกล
 - ปัญหาด้านอาชญากรรม
 - การศึกษา
 - ศาสนา ฯลฯ
- ปัญหาที่เกิดจากการย้ายถิ่น
 - ปัญหาสังคม
 - ปัญหาไร้ญาติกษัตริ่ง

- ปัญหาเด็กและคนชรา
- ปัญหาผู้หญิงที่อยู่ในชนบท ฯลฯ
- วิธีป้องกันการย้ายถิ่นที่อยู่
 - ประชาชนทุกคนในชุมชนต้องร่วมมือกันแก้ปัญหาต่าง ๆ
 - ร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น
 - การสร้างสะพาน
 - การขุดลอกคูคลอง
 - การรักษาความสะอาดของชุมชน
 - ประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำแก่ชาวชนบทให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องทันสมัย
 - พัฒนาและฝึกอาชีพเพิ่มเติม
 - ขยายแหล่งอุตสาหกรรมไปยังภูมิภาค
 - สนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดเล็กหรืออุตสาหกรรมพื้นบ้านของท้องถิ่น
 - กำหนดแนวทางที่จะให้หลักประกันสังคมแก่ผู้ใช้แรงงาน ฯลฯ

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูนำภาพหรือข่าวของราคาพืชตกต่ำ พืชไร่เสียหาย การปล้นฆ่า ฯลฯ มาให้นักเรียนดู

ขั้นสอน

1. ครูสนทนถึงการอพยพโยกย้ายของประชากร ในภาคต่าง ๆ เนื่องมาจากมีหลายสาเหตุ
2. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้
 - เพราะเหตุใดจึงต้องมีการย้ายถิ่นที่อยู่
 - ประชากรส่วนมากจะย้ายถิ่นไปที่ไหน
 - ผู้ที่ย้ายถิ่นมีความมุ่งหวังอย่างไร
 - ก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมาอย่างไร
3. ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นในเรื่องวิธีการป้องกันการย้ายถิ่นที่อยู่ของประชากร

5. สื่อและอุปกรณ์

ภาพและข่าวที่เป็นเหตุให้มีการย้ายถิ่นที่อยู่ เช่น

- ภาพไร่นาแห้งแล้ง
- ภาพพืชไร่เสียหาย ฯลฯ

6. การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกต

- การแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ร่วมกันอภิปราย

2. ตรวจสอบบันทึก

แบบฝึกหัด

เรื่อง สาเหตุการย้ายถิ่นที่อยู่

คำชี้แจง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย X กับหน้าข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ปัจจุบันผู้คนในภาคใตอพยพเข้ามาประกอบอาชีพในกรุงเทพฯ มากที่สุด
 - ก. ภาคเหนือ
 - ข. ภาคใต้
 - ค. ภาคอีสาน
 - ง. ภาคตะวันออก
2. ปัญหาใดที่ทำให้คนย้ายที่อยู่
 - ก. การศึกษา
 - ข. เศรษฐกิจ
 - ค. วัฒนธรรม
 - ง. การปกครอง
3. ข้อใดทำให้ท้องถิ่นไม่มีความสงบสุข
 - ก. ทุกคนทำแต่หน้าที่ของตน
 - ข. ทุกคนเห็นแก่ตัว
 - ค. ทุกคนเคารพกฎหมาย
 - ง. ทุกคนเชื่อมั่นในตนเอง
4. ปัญหาใดมีส่วนสำคัญให้คนย้ายถิ่นที่อยู่กันมาก
 - ก. ขาดแหล่งทำมาหากิน
 - ข. ขาดทรัพยากรธรรมชาติ
 - ค. มีโจรผู้ร้ายชุกชุม
 - ง. มีข้าราชการโกงกินกันมาก
5. ข้อใดคือศูนย์กลางของชุมชน
 - ก. วัด
 - ข. ที่งนา
 - ค. ร้านค้า
 - ง. ศาลาพักผ่อน

แผนการสอนที่ 6

เรื่อง ความรักถิ่นที่อยู่

วิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คาบ

1. สาระสำคัญ

การดำรงชีวิตของมนุษย์ที่อยู่รวมกันมาก ๆ จำเป็นต้องมีความรับผิดชอบและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน รวมทั้งต้องมีการร่วมมือกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันพัฒนาชุมชน เพื่อป้องกันการละทิ้งที่อยู่ จะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและรักถิ่นที่อยู่

2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกเหตุผลที่ทำให้คนรักถิ่นที่อยู่ได้
2. มีทัศนคติที่ดีต่อท้องถิ่นของตนเอง
3. ปฏิบัติกิจกรรมที่ส่งเสริมให้คนรักถิ่นที่อยู่ได้

3. เนื้อหา

- ความรักถิ่นที่อยู่
 - กิจกรรมที่ส่งเสริมให้คนรักถิ่นที่อยู่
 - การรักษาความสะอาดของชุมชน
 - การสร้างสะพาน
 - การสร้างถนน
 - การขุดลอกคูคลอง
 - การลงแขกเกี่ยวข้าว
 - การแนะนำอาชีพเสริม
 - การร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา
 - การให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ฯลฯ
- แนวทางที่ส่งเสริมให้คนรักถิ่นที่อยู่
 - พัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ในทุก ๆ ด้าน

- ผักฝนอาชีพเสริมหรืออาชีพใหม่
- มีผู้นำที่มีความสามารถใ้มน้าวจิตใจให้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูและนักเรียนร่วมกันทบทวนเรื่องที่เรียนผ่านมาคือ สาเหตุที่ทำให้คนย้ายถิ่นที่อยู่และวิธีการแก้ไขปัญหาการย้ายถิ่น

ขั้นสอน

1. ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์หรือรวบรวมภาพจากหนังสือพิมพ์ วารสารต่าง ๆ หรือภาพถ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือกัน เช่น
 - การลงแขกเกี่ยวข้าว
 - การตัดถนนเข้าสู่หมู่บ้าน
 - การขุดลอกคูคลอง
 - การซ่อมแซมถนน
 - การให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง
 - การร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา
2. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้
 - กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้ท้องถิ่นน่าอยู่อย่างไร
 - นักเรียนควรให้ความร่วมมือในกิจกรรมของท้องถิ่นอย่างไร
3. ให้นักเรียนออกแบบโฆษณาเชิญชวนให้ร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นของตนให้น่าอยู่ หรือเขียนคำขวัญเชิญชวนให้เกิดความรักถิ่นที่อยู่ แล้วนำผลงานมาจัดป้ายนิเทศ

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปวิธีที่ทำให้คนรักถิ่นที่อยู่

5. สื่อและอุปกรณ์

- ภาพเกี่ยวกับการส่งเสริมการรักถิ่นที่อยู่
- การดาษโปสเตอร์
- สีเมจิก

- ป้ายนิเทศ

6. การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกต

- การร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่อภิปราย

2. การออกแบบโฆษณาหรือคำขวัญ

3. ตรวจสอบฝึกหัด

แบบฝึกหัด

เรื่อง ความรักถิ่นที่อยู่

คำชี้แจง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย X ทับหน้าข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. วิธีการใดที่จะช่วยให้คนรักถิ่นที่อยู่เพิ่มขึ้น
 - ก. ให้การศึกษาสูง ๆ แก่คนในท้องถิ่น
 - ข. สร้างสถานที่ราชการให้มีสง่าราศี
 - ค. สร้างงานพัฒนาท้องถิ่นให้มากขึ้น
 - ง. ให้รางวัลคนดีของท้องถิ่น
2. งานศาสนาใดที่ควรร่วมกิจกรรมมากที่สุด
 - ก. ทอดผ้าป่าสามัคคีในต่างแดน
 - ข. ไปเวียนเทียนในวันวิสาขบูชา
 - ค. ไปจุดธูปกับพระ
 - ง. ไปช่วยพระบิณฑบาต
3. ความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในการพัฒนาชุมชนแสดงออกได้ดีในงานใด
 - ก. จัดเรือเข้าแข่งขันผีพาย
 - ข. ลงแขกเกี่ยวข้าว
 - ค. ลงขันพนันขันต่อ
 - ง. เข้าแถวรักษาพยาบาลในสถานพยาบาล
4. ปัจจัยใดที่จะช่วยให้คนในท้องถิ่นอยู่กันอย่างสงบสุข
 - ก. การเน้นสิทธิและหน้าที่
 - ข. การรักษาความปลอดภัย
 - ค. การเสียภาษี การเกณฑ์ทหาร
 - ง. ความเสียสละ ความรับผิดชอบ
5. ข้อใดที่เป็นแรงจูงใจให้คนในท้องถิ่นอยู่อย่างสงบสุข
 - ก. ความรักอิสระ
 - ข. ความรักถิ่นที่อยู่
 - ค. การรักษาสิทธิหน้าที่
 - ง. การมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง

แผนการสอนที่ 7

เรื่อง สภาพแวดล้อมในชุมชนในด้านต่าง ๆ
 วิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คาบ

1. สาระสำคัญ

สภาพโดยทั่วไปของท้องถิ่นแต่ละแห่ง นอกจากจะมีสภาพภูมิศาสตร์แตกต่างกันแล้วยังมีปัจจัยอื่น ๆ แตกต่างกันด้วย เช่น สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม การทำมาหากิน ประชากร ความเป็นอยู่ การสาธารณสุขและอนามัยชุมชน ฯลฯ การศึกษาถึงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย จะทำให้ทุกคนตระหนักถึงคุณค่าของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ จะทำให้สังคมอยู่กันอย่างสงบสุข

2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกถึงสภาพแวดล้อมในชุมชนได้
2. สรุปลงถึงข้อมูลของสภาพแวดล้อมในชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้

3. เนื้อหา

- สภาพแวดล้อมในชุมชนในด้านต่าง ๆ
 - สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ
 - สังคม
 - การทำมาหากิน
 - ความเป็นอยู่ของบุคคลในชุมชน
 - ประชากร
 - การสาธารณสุขและอนามัยชุมชน ฯลฯ
- ความสำคัญของสภาพแวดล้อมในชุมชน
 - เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ
 - เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน
 - การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมในชุมชนทำให้บุคคลในชุมชนอยู่กันอย่าง

สงบสุข ฯลฯ

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูและนักเรียนสนทนากันในเรื่อง สภาพแวดล้อมในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่
ว่ามีสภาพอย่างไร

ขั้นสอน

1. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น ในเรื่องสภาพแวดล้อมใน
ชุมชนของตน เช่น

- สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ
 - สังคม
 - การทำมาหากิน
 - ความเป็นอยู่ของบุคคลในชุมชน
 - ประชากร
 - การสาธารณสุขและอนามัยชุมชน ฯลฯ
2. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมในชุมชน เช่น
- เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ
 - เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน ฯลฯ

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึง สภาพแวดล้อมในชุมชนในด้านต่าง ๆ และ
ความสำคัญของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในชุมชน

5. สื่อและอุปกรณ์

- ภาพถ่าย
 - ทุ่งนา
 - ตลาด
 - ลวนยาง
 - สถานีอนามัย

- แหล่งน้ำ ฯลฯ

6. การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกต

- การร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น

2. ตรวจสอบผลงาน

- ตรวจสอบแบบฝึกหัด

แบบฝึกหัด

เรื่อง สภาพแวดล้อมในชุมชนในด้านต่าง ๆ

คำชี้แจง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย X ที่หน้าข้อที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

1. ชุมชนชนบทส่วนมาก ประชากรประกอบอาชีพอะไร
 - ก. ค้าขาย
 - ข. ทำนา
 - ค. ตัดผม
 - ง. รับจ้าง
2. ข้อใดคือศูนย์กลางของชุมชน
 - ก. วัด
 - ข. หุ่นา
 - ค. ร้านค้า
 - ง. ศาลาพักผ่อน
3. คนในชุมชนมีปัญหาด้านใดมาก
 - ก. ภูมิอากาศ
 - ข. การเจ็บป่วย
 - ค. ความปลอดภัย
 - ง. การประกอบอาชีพ
4. ปัจจัยในข้อใดที่ทำให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข
 - ก. การมีฐานะร่ำรวย
 - ข. การมีสิทธิและหน้าที่
 - ค. การมีความรับผิดชอบ
 - ง. การมียามรักษาความปลอดภัย
5. ข้อใดเป็นประโยชน์ที่เป็นการกระทำต่อท้องถิ่นส่วนรวมมากที่สุด
 - ก. การลงแขกเกี่ยวข้าว
 - ข. การรักษาประเพณีท้องถิ่น
 - ค. การใช้สินค้าที่ผลิตในท้องถิ่น
 - ง. การปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ของตน

แผนการสอนที่ 8

เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

วิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คาบ

1. สาระสำคัญ

ทุก ๆ ชีวิตจะได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกันการดำรงชีวิตของมนุษย์ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมขึ้นเช่นกัน การตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อม และการหาวิธีการปฏิบัติตนต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมเท่านั้นที่จะช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้

2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกถึงสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่อาศัยอยู่ได้
2. บอกผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้

3. เนื้อหา

- ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน
 - การตัดไม้ทำลายป่า
 - ขยะมูลฝอย
 - บ้านเรือนที่ไม่ถูกสุขลักษณะ
 - น้ำเน่า
 - มลพิษในอากาศ
 - เสียงรบกวน
 - มีแหล่งอบายมุข ฯลฯ
- สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม
 - คนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ของสิ่งแวดล้อม
 - ความเจริญด้านอุตสาหกรรมซึ่งทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น
 - เกิดควันพิษ

- น้ำเน่า
- เสียงรบกวน ฯลฯ
- เกษตรแผนใหม่ทำให้บุกรุกทำลายสิ่งแวดล้อมเพื่อการเกษตร ผลกระทบที่เกิดจากปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน
 - ความแห้งแล้ง
 - น้ำท่วม
 - เกิดโรคต่าง ๆ
 - เกิดความไม่สงบสุข เช่น ลักขโมย
 - ทำให้เกิดการย้ายถิ่น
- วิธีการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม
 - ให้ความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ของสิ่งแวดล้อม
 - ควบคุมมาตรฐานของโรงงานอุตสาหกรรม
 - ทุกคนในชุมชนต้องตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและร่วมมือกันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูให้นักเรียนดูภาพ เช่น ภาพป่าไม้ที่ถูกทำลาย ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ภาพชายหาดที่สวยงาม ภาพชายหาดที่เต็มไปด้วยขยะ ฯลฯ

ขั้นสอน

1. เมื่อนักเรียนดูภาพต่าง ๆ แล้ว ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายตอบคำถาม

ต่อไปนี้

- ชายหาดสวยงามแห่งนี้เต็มไปด้วยขยะ เพราะอะไร
 - ป่าไม้ถูกทำลาย เพราะอะไร ใครเป็นผู้ทำลาย
 - ทำไมน้ำจึงเน่า เพราะอะไร ใครเป็นผู้กระทำ
 - ทำไมจึงเกิดมลพิษในอากาศ ใครเป็นผู้กระทำ ฯลฯ
2. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงปัญหาของสิ่งแวดล้อม
 3. ให้นักเรียนบอกถึงปัญหาของสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนอาศัยอยู่ เช่น
 - น้ำเน่า

- กองขยะที่สกปรก
- บ้านเรือนที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ฯลฯ

4. ให้นักเรียนสรุปถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเป็นข้อ ๆ ตามลำดับความรุนแรงต่อท้องถิ่น

5. ให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นถึงผลกระทบที่เกิดจากปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น แล้วช่วยกันสรุปเป็นข้อ ๆ

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ผลกระทบที่เกิดจากปัญหาสิ่งแวดล้อมและแนวทางในการแก้ปัญหา

5. สื่อและอุปกรณ์

- ภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ฯลฯ
- ภาพสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลาย เช่น ป่าไม้ที่ถูกทำลาย ฯลฯ

6. การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกต

- การแสดงความคิดเห็นในการอภิปรายอย่างมีเหตุผล

2. ตรวจผลงาน

- ตรวจแบบฝึกหัด

แผนการสอนที่ 9

เรื่อง การพัฒนาชุมชน

วิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คาบ

1. สาระสำคัญ

การพัฒนาชุมชนเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพของชุมชนให้ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน โดยมีจุดมุ่งหมายที่วางไว้นั่นเอง เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง อนามัย ความเป็นอยู่ อาชีพ การปกครอง ฯลฯ สมาชิกของชุมชนจะมีส่วนร่วมช่วยพัฒนาชุมชนของตนได้โดยช่วยกันรักษาความสะอาด ไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด เสริมสร้างความสวยงามให้ชุมชนช่วยกันปลูกต้นไม้ ไม้ผล ไม้ประดับ นอกจากนี้อาจช่วยพัฒนาชุมชนด้วยการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน เช่น การขุดลอกคูคลอง การทำถนน การสร้างศาลาพักผ่อน การสร้างส้วมสาธารณะ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงจะไปสู่สภาพที่ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับค่านิยม ทศนคติของผู้กระทำการพัฒนา ซึ่งควรเป็นความคิดริเริ่มของประชากรในท้องถิ่นเอง และเป็นผู้ที่ได้รับผลการพัฒนา การพัฒนาที่ถูกวิธีจะเป็นผลที่ทำให้สิ่งแวดล้อมของชุมชนมีสภาพที่ดีขึ้น

2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกถึงสภาพชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ได้
2. บอกแนวทางในการพัฒนาชุมชนได้
3. บอกถึงผลดีของการพัฒนาชุมชนได้

3. เนื้อหา

การพัฒนาชุมชน

- วิธีการพัฒนาชุมชน

วิธีการพัฒนาชุมชน ความร่วมมือของสมาชิกในชุมชนพึงกระทำได้ ในการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่

- ด้านการพัฒนาอาชีพ สมาชิกอาจเข้าร่วมโดยเป็นวิทยากรให้แก่กลุ่ม

พัฒนาชุมชน หรือเข้าร่วมในการฝึกฝนอาชีพใหม่ที่ตนถนัด

- ด้านการพัฒนาสาธารณสุข สมาชิกอาจให้ความร่วมมือช่วยจัดสุขภาพภายในชุมชน หรือให้การบริการอนามัยแม่และเด็ก
- ด้านการพัฒนาการศึกษา สมาชิกให้ความร่วมมือโดยการส่งบุตรหลานเข้าเรียน หรือสมัครเป็นกรรมการโรงเรียน หรือวิทยากรให้แก่โรงเรียนในเรื่องที่ถนัด
- ด้านการพัฒนาการปกครอง สมาชิกอาจสมัครเป็นเจ้าหน้าที่ หรือกรรมการหมู่บ้าน หรือสมัครเป็นยามรักษาความปลอดภัยของชุมชน
- ด้านการพัฒนาสังคม สมาชิกอาจให้ความร่วมมือในการจัดงานบุญงานประเพณี หรือเทศกาลประจำปีของชุมชน เช่น งานฉลองวันสงกรานต์ งานวันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น
- ศึกษาติดตามโครงการพัฒนาหมู่บ้านของหน่วยงานของรัฐและเอกชน
- ประเด็นปัญหาเพื่อนำมาแก้ปัญหา ผลที่ได้รับคือชุมชนได้รับการปรับปรุงและพัฒนา

- ปัญหาทุนโภชนาการ
- ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด
 - ปัญหาว่างงานหลังฤดูกาลเพาะปลูก
 - ปัญหาหญิงโสเภณี
 - ปัญหาแพร่ระบาดของโรคเอดส์
 - ความเชื่อและค่านิยมที่ผิด ๆ ในการบริโภคอาหาร
 - การซื้อยามากินเองโดยไม่ปรึกษาแพทย์และเภสัชกร

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาถึงสภาพของชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ ว่ามีสภาพอย่างไร นักเรียนพึงพอใจหรือไม่

ขั้นสอน

1. เมื่อนักเรียนบอกถึงสภาพชุมชนในด้านต่าง ๆ แล้ว ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายในประเด็นคำถามต่อไปนี้

- สภาพชุมชนของนักเรียน ควรจะมีการพัฒนาแก้ไขปรับปรุงในเรื่องใด

บ้าง

- จะมีวิธีการปรับปรุงอย่างไร
 - มีใครบ้างที่สามารถช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชน
2. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปว่า ควรจะพัฒนาชุมชนในด้านใดบ้าง และควรจะพัฒนาอย่างไร
3. ให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นว่า นักเรียนสามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างไรบ้าง ตามความสามารถของนักเรียน เช่น
- รักษาความสะอาดของชุมชน
 - ช่วยกันปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ
 - ตั้งใจเรียนหนังสือ
 - ช่วยกันขุดลอกคูคลอง ฯลฯ

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึง การพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ และมีวิธีการพัฒนาอย่างไร

5. สื่อและอุปกรณ์

- ข่าวสารการพัฒนาชุมชน
 - ด้านส่งเสริมอาชีพ
 - ด้านอนามัยแม่และเด็ก ฯลฯ
- ภาพ
 - ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ในชุมชน เช่น การแห่เทียนพรรษา ฯลฯ

6. การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกต
 - ความมีเหตุผลในการอภิปรายแสดงความคิดเห็น
2. ตรวจผลงาน
 - ตรวจแบบฝึกหัด

แบบฝึกหัด

เรื่อง การพัฒนาชุมชน

คำชี้แจง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย X กับหน้าข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. การเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาด้านใดมากที่สุด
 - ก. การศึกษา
 - ข. การเมือง
 - ค. เศรษฐกิจ
 - ง. การพัฒนา
2. สภาพของโรงเรียนที่เต็มไปด้วยขยะ ล่อให้เห็นลักษณะนิสัยของนักเรียนว่าเป็นอย่างไร
 - ก. นิ่งดูตาย
 - ข. มั่งง่าย
 - ค. เห็นแก่ตัว
 - ง. เอาเปรียบผู้อื่น
3. นักเรียนจะทำอย่างไรเพื่อให้โรงเรียนร่มรื่น
 - ก. ช่วยกันปลูกไม้ประดับ
 - ข. วางถังขยะให้เป็นที่
 - ค. เขียนป้ายไว้ทุก ๆ จุด
 - ง. วางม้านั่งใต้ต้นไม้
4. ในหมู่บ้านของนักเรียนที่เต็มไปด้วยขยะมูลฝอย ถ้านักเรียนเป็นผู้นำหมู่บ้านนักเรียนจะแก้ปัญหาอย่างไร
 - ก. จัดสร้างที่เผาขยะ
 - ข. จักซื้อถังขยะมาวางไว้
 - ค. บอกรถขยะมาขนขยะทุกวัน
 - ง. เชิญชวนช่วยกันรักษาความสะอาด
5. นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรกับคำขวัญที่ว่า "ทิ้งขยะไม่เป็นที่หมดราศีทั้งตำบล"
 - ก. ไม่มีความคิดเห็น
 - ข. เห็นด้วย
 - ค. ไม่ใช้หน้าที่ของเด็ก
 - ง. ผู้ใหญ่ต้องรับผิดชอบ

แผนการสอนที่ 10

เรื่อง การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน (โรงเรียน)

วิชา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คาบ

1. สาระสำคัญ

การพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของคนในชุมชนในทุก ๆ ด้านให้ดีขึ้น ด้วยการที่ทุกคนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างจริงจัง และถ้าเป็นไปได้ต้องเป็นความคิดริเริ่มของประชากรในท้องถิ่นเอง

โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ทุกคนในชุมชนเป็นเจ้าของโรงเรียน ดังนั้นจึงควรร่วมมือกันในการพัฒนาโรงเรียน และเมื่อโรงเรียนได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ย่อมทำให้ทุกคนในชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ ห่วงแหน รักและภูมิใจในโรงเรียนของตน และร่วมมือกันพัฒนาตลอดไป

2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกสภาพปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียนได้
2. เสนอแนะแนวทางพัฒนาโรงเรียนได้
3. ปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนได้

3. เนื้อหา

- ปัญหาที่ควรได้รับการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน เช่น
 - ขยะมูลฝอย
 - ห้องน้ำห้องส้วม
 - โรงอาหาร
 - สนาม
 - ห้องเรียน
 - ห้องสมุด ฯลฯ
- วิธีการปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียน เช่น

- แบ่งกลุ่มสี่เพื่อแบ่งหน้าที่กันรักษาความสะอาดของโรงเรียนในทุก ๆ บริเวณ
- จัดตั้งชมรมดูแลรักษาความสะอาด
- จัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียน ฯลฯ

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาถึงสภาพต่าง ๆ ในโรงเรียน ว่ามีปัญหาอย่างไรบ้าง

ขั้นสอน

1. ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า โรงเรียนของเรามีสภาพต่าง ๆ อย่างไร และมีที่โหนดไหนที่ควรปรับปรุงแก้ไขพัฒนาบ้าง เช่น

- ห้องน้ำห้องส้วม
- โรงอาหาร
- สนาม
- ในห้องเรียน
- ห้องสมุด ฯลฯ

2. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปว่า ที่ใดควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขบ้าง

3. แบ่งกลุ่มนักเรียน ตามสภาพปัญหาของโรงเรียนที่ควรได้รับการพัฒนา

โดยการจับฉลาก

4. ให้นักเรียนพัฒนาสถานที่ ที่นักเรียนจับฉลากได้

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียน ร่วมกันสรุปถึงความสำคัญของการพัฒนาโรงเรียน และประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาโรงเรียน

5. สื่อและอุปกรณ์

- สถานที่ต่าง ๆ ในโรงเรียนวัดโคกหาด
- เครื่องมือทำความสะอาด

6. การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตการร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น
2. ตรวจผลงานภาคปฏิบัติ
 - แผนงานการพัฒนาโรงเรียน

ภาคผนวก ง

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
หน่วยย่อยที่ 1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนเขียนชื่อ-นามสกุล ลงในกระดาษคำตอบ
2. แบบทดสอบนี้เป็นแบบเลือกตอบ มีทั้งหมด 30 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง
3. แบบทดสอบทั้งหมดเป็นแบบเลือกตอบ คำถามแต่ละข้อมี 4 ตัวเลือก คือ ก. ข. ค. และ ง. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยทำเครื่องหมาย X ลงในช่อง ให้ตรงกับข้อ ก. ข. ค. และ ง. ในกระดาษคำตอบ

ตัวอย่าง

- ๐) ผู้ใดมีบทบาทสูงสุดในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น
- ก. ครู
 - ข. นักเรียน
 - ค. รัฐบาล
 - ง. คนในท้องถิ่น

กระดาษคำตอบแบบทดสอบ

ข้อ	ก	ข	ค	ง
				X

ถ้านักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบจาก ข้อ ง. ให้เป็นข้อ ค. ให้ทำดังนี้

ข้อ	ก	ข	ค	ง
			X	≠

คำชี้แจง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย X กับหน้าข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

จุดประสงค์ที่ 1 สังเกตสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้ (ความจำ)

*1. อาชีพสำคัญของชุมชนชนบทคืออะไร

- ก. ธุรกิจ
- ข. บริการ
- ค. ข้าราชการ
- ง. เกษตรกรรม

*2. ข้อใดคือศูนย์กลางของชุมชน

- ก. วัด
- ข. สภาตำบล
- ค. ที่อ่านหนังสือพิมพ์
- ง. หอกระจายข่าว

จุดประสงค์ที่ 2 ระบุข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้ (ความเข้าใจ)

*3. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของชุมชนชนบท

- ก. รายได้ไม่แน่นอน
- ข. ต่างคนต่างอยู่แบ่งงานกันทำ
- ค. การศึกษาโดยเฉลี่ยไม่สูงนัก
- ง. ความหนาแน่นของประชากรน้อย

*4. เหตุใดรายได้ของคนในชุมชนชนบทจึงไม่ค่อยแน่นอน

- ก. เป็นเขตยากจน
- ข. มีอาชีพน้อยมาก
- ค. การศึกษาโดยเฉลี่ยไม่สูงนัก
- ง. ความหนาแน่นของประชากรน้อย

จุดประสงค์ที่ 3 สรุปสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้ (ความเข้าใจ)

*5. สิ่งใดที่มีความสำคัญที่สุดในการดำรงชีวิตของชุมชน

- ก. การมีอาชีพเลี้ยงตนเอง
- ข. การมีที่ดินมาก ๆ
- ค. การมีเพื่อนฝูงมาก ๆ

ง. การมีบ้านที่สวຍงาม

*6. ในชุมชนชนบทควรได้รับความช่วยเหลือด้านใดมากที่สุด

ก. การศึกษา

ข. สาธารณสุข

ค. พัฒนาอาชีพ

ง. ด้านการปกครอง

จุดประสงค์ที่ 4 บอกชื่ออาชีพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนได้ (ความจำ)

*7. ชุมชนชนบทส่วนมากประชากรประกอบอาชีพอะไร

ก. ค้าขาย

ข. ทำนา

ค. รับจ้าง

ง. ตัดผม

จุดประสงค์ที่ 5 สรุปความสำคัญของอาชีพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนได้ (ความเข้าใจ)

*8. การที่คนในชุมชนประกอบอาชีพแตกต่างกันเป็นข้อดีในด้านใด

ก. ได้พึ่งพาอาศัยกัน

ข. ได้มีเงินมากพอ ๆ กัน

ค. ได้มีโอกาสเป็นผู้นำทุกคน

ง. ได้แสดงความสามารถแตกต่างกัน

จุดประสงค์ที่ 6 ระบุถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับอาชีพต่าง ๆ ได้ (ความเข้าใจ)

*9. ผลผลิตข้าวตกต่ำในท้องถิ่นควรแก้ไขอย่างไร

ก. เก็บไว้ขายเมื่อราคาดี

ข. ขนย้ายไปขายในเมือง

ค. รวมกลุ่มเกษตรวางแผนแก้ไข

ง. รวมกลุ่มกันประท้วงรัฐบาล

จุดประสงค์ที่ 7 เสนอวิธีการที่จะช่วยพัฒนาอาชีพต่าง ๆ ได้ (นำไปใช้)

*10. เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกในชุมชนควรจัดกิจกรรมใด

ก. พัฒนาที่ดิน

ข. จัดระบบสหกรณ์

ค. ฝึกอบรมอาชีพ

ง. จัดการศึกษาออกโรงเรียน

11. การกระทำใดเป็นการพัฒนาอาชีพนักบัญชี
 ก. เปลี่ยนวิธีนับถ่วงกระดาษใหม่
 ข. สอนนักเรียนให้นับถ่วงกระดาษ
 ค. ส่งถ่วงกระดาษไปขายที่ชุมชนอื่น
 ง. ใช้กระดาษหนังสือพิมพ์นับถ่วงกระดาษ

จุดประสงค์ที่ 8 ขอบบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกที่มีต่อชุมชนได้ (ความเข้าใจ)

12. ข้อใดไม่ถือว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนในชุมชน
 ก. การช่วยเหลือพัฒนาชุมชน
 ข. การปฏิบัติตามหน้าที่ของตน
 ค. การประกอบพิธีทางศาสนาในชุมชน
 ง. การหารายได้ให้ตนเองให้มาก

- *13. เหตุใดเราจึงต้องมีหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อชุมชน
 ก. เพราะเราต้องรับผิดชอบตนเอง
 ข. เพราะเรามีเวลาว่างพอจะกระทำได้
 ค. เพราะเราเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน
 ง. เพราะเราจะได้รับผลประโยชน์จากชุมชน

- *14. การเสียภาษีอากรให้รัฐเป็นหน้าที่ของใคร
 ก. ชาวสวน
 ข. ข้าราชการ
 ค. บิดา-มารดา
 ง. ผู้มีรายได้ทุกคน

จุดประสงค์ที่ 9 ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนได้ (การปฏิบัติ)

15. สมาชิกที่ดีควรมีบทบาทต่อชุมชนอย่างไร
 ก. ขโมยของเพื่อนบ้าน
 ข. ทิ้งเศษกระดาษลงบนถนน
 ค. ยุยงให้เพื่อนบ้านแตกความสามัคคี
 ง. สอดส่องดูแลคนร้ายเพื่อส่งให้เจ้าหน้าที่

16. ใครไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย
 ก. ศรีติ่มสุราทุกวัน
 ข. นายดำชอบนอนกลางวัน

- ค. นายขาวหลบหลีกเลี่ยงการคัดเลือกทหาร
 - ง. นายเขียวไม่ยอมแต่งงาน
17. ถ้านักเรียนเห็นคนกำลังขโมยของของเพื่อนบ้าน นักเรียนควรจะทำอย่างไรจึงจะดีที่สุด
- ก. อยู่เฉย ๆ
 - ข. เข้าไปจับขโมย
 - ค. ตะโกนให้คนช่วย
 - ง. วิ่งหลบไปที่อื่น
18. ถ้านักเรียนเห็นเด็กกำลังขีดเขียนฝาผนัง นักเรียนจะทำอย่างไร
- ก. ยืนดูเฉย ๆ
 - ข. หาผ้าชุบน้ำมาเช็ด
 - ค. ช่วยขีดเขียนต่อให้สวยงาม
 - ง. เข้าไปตักเตือนและเช็ดออกให้หมด

จุดประสงค์ที่ 10 เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนในโอกาสอันควรได้ (การปฏิบัติ)

19. นักเรียนสามารถช่วยเสริมสร้างความสวยงามให้แก่ชุมชนได้อย่างไร
- ก. แต่งกายสะอาดสวยงาม
 - ข. ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ
 - ค. ไม้ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด
 - ง. ไม่ทำลายสาธารณสมบัติ
- *20. ในฐานะเป็นนักเรียน นักเรียนจะช่วยพัฒนาชุมชนได้อย่างไร
- ก. ตั้งใจเรียนเพื่อให้ได้คะแนนสูงกว่าชุมชนอื่น ๆ
 - ข. รักษาความสะอาดในบ้านและสาธารณสมบัติ
 - ค. ตั้งกล่องรับบริจาคเงินจากสมาชิกในชุมชน
 - ง. สละทรัพย์สินสร้างศาลาพักผ่อนในชุมชน
21. นักเรียนจะช่วยพัฒนาชุมชนได้อย่างไร
- ก. เลี้ยงภาชี
 - ข. ช่วยสร้างสะพาน
 - ค. เป็นกรรมการหมู่บ้าน
 - ง. ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี

จุดประสงค์ที่ 11 บอกสาเหตุที่ทำให้คนย้ายถิ่นที่อยู่ได้ (วิเคราะห์)

*22. ปัญหาใดที่มีส่วนสำคัญให้คนย้ายถิ่นที่อยู่กันมาก

- ก. ขาดแหล่งทำมาหากิน
- ข. ขาดทรัพยากรธรรมชาติ
- ค. มีโจรผู้ร้ายชุกชุม
- ง. ข้าราชการโกงกินกันมาก

*23. สาเหตุที่คนอพยพย้ายถิ่นเพื่อประกอบอาชีพคืออะไร

- ก. ขาดแรงงาน
- ข. ผลผลิตตกต่ำ
- ค. การคมนาคมไม่สะดวก
- ง. มีระดับการศึกษาต่ำ

จุดประสงค์ที่ 12 สรุปปัญหาที่เกิดจากการย้ายถิ่นที่อยู่ได้ (ความเข้าใจ)

*24. วิธีการใดที่จะช่วยให้คนรักถิ่นที่อยู่เพิ่มขึ้น

- ก. ให้การศึกษาสูง ๆ แก่คนในท้องถิ่น
- ข. สร้างสถานที่ราชการให้มีสง่าราศรี
- ค. สร้างงานพัฒนาท้องถิ่นให้มากขึ้น
- ง. ให้รางวัลคนดีของท้องถิ่น

จุดประสงค์ที่ 13 เสนอแนะวิธีการป้องกันการย้ายถิ่นที่อยู่ได้ (นำไปใช้)

25. การกระทำในข้อใดที่จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในชุมชนเป็นไปอย่าง

สงบสุข

- ก. ขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ
- ข. ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกฎหมาย
- ค. บริจาคทรัพย์ช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ
- ง. ดูแลรักษาสาธารณสมบัติภายในชุมชน

*26. ข้อใดไม่ใช่แนวทางส่งเสริมให้คนรักถิ่นที่อยู่

- ก. ออกกฎหมายห้ามย้ายถิ่น
- ข. ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น
- ค. จัดบริการด้านสาธารณสุข
- ง. ให้คนในท้องถิ่นปกครองกันเอง

*27. สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ชุมชนคืออะไร

- ก. กำลังทรัพย์
- ข. ความสามัคคีร่วมมือกัน
- ค. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- ง. ความช่วยเหลือจากรัฐหรือเอกชน

*28. คนในชุมชนจะอยู่เป็นสุขขึ้นอยู่กับข้อใด

- ก. ต่างคนต่างอยู่
- ข. ต่างคนต่างมีอาชีพ
- ค. ทุกคนเป็นญาติกัน
- ง. ทุกคนเคารพกฎหมาย

*29. ลักษณะสังคมตามข้อใดที่จะทำให้สังคมสงบสุข

- ก. ทุกคนในสังคมฐานะดี
- ข. ทุกคนในสังคมมีอาชีพเป็นของตนเอง
- ค. ทุกคนในสังคมไม่สนใจกันและกัน
- ง. ทุกคนในสังคมทำตามหน้าที่ของตนเองดีที่สุด

จุดประสงค์ที่ 14 จำแนกสภาพแวดล้อมในชุมชนได้ (วิเคราะห์)

30. เหตุประชากรในชุมชนชนบทจึงไม่หนาแน่น

- ก. มีคนน้อย
- ข. มีพื้นที่มาก
- ค. ด้อยความเจริญ
- ง. อัตราการเกิดต่ำ

31. วัฒนธรรมในชุมชนชนบทมักเกี่ยวข้องกับอะไร

- ก. ศาสนา
- ข. การดำรงชีวิต
- ค. การประกอบอาชีพ
- ง. วัฒนธรรมจากภายนอก

32. ลักษณะใดที่ชุมชนชนบทเด่นกว่าชุมชนเมือง

- ก. รายได้
- ข. การศึกษา

- ค. สิ่งอำนวยความสะดวก
- ง. สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

จุดประสงค์ที่ 15 สรุปรถึงข้อมูลของสภาพแวดล้อมในชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้
(ความเข้าใจ)

33. ลักษณะใดเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ชุมชนมีสภาพที่น่าอยู่ที่สุด
- ก. ความรู้ในการพัฒนา
 - ข. ความรักท้องถิ่น
 - ค. ความคิดสร้างสรรค์
 - ง. ความร่วมมือกันในทุกด้าน

จุดประสงค์ที่ 16 วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้ (วิเคราะห์)

34. ผู้มีส่วนทำลายสิ่งแวดล้อมมากที่สุดคือใคร
- ก. มนุษย์
 - ข. แมลง
 - ค. วัชพืช
 - ง. โรคระบาด

35. การกระทำในข้อใดทำลายสิ่งแวดล้อม
- ก. ใช้ยาฆ่าแมลงฉีดผัก
 - ข. ใช้ไบน้อยหน้าฆ่าเหา
 - ค. ใช้กิ่งยี่โถไล่แมลงสาป
 - ง. ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ใส่แปลงผัก

- *36. วิธีป้องกันการเสียสมดุลของสิ่งแวดล้อมทุกชนิดที่ดีที่สุดต้องอาศัยข้อใด
- ก. ต้องมีเงินมากพอ
 - ข. ต้องไม่ยุ่งง่าย
 - ค. ต้องมีกฎหมายที่เจ็บขาดรุนแรง
 - ง. ต้องเกิดจากความร่วมมืออย่างจริงจัง

- *37. น้ำเสียจากแหล่งใดมีผลต่อแหล่งน้ำธรรมชาติมากที่สุด
- ก. บ้านเรือน
 - ข. การเกษตร
 - ค. โรงพยาบาล
 - ง. โรงงานอุตสาหกรรม

จุดประสงค์ที่ 17 บอกผลกระทบที่เกิดจากปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้ (วิเคราะห์)

38. ถ้าในท้องถิ่นของนักเรียนมีรถวิ่งมาก ทำให้อากาศเป็นพิษ นักเรียนจะแก้ปัญหาอย่างไร

- ก. ย้ายออกจากท้องถิ่น
- ข. ห้ามรถวิ่งในเวลากลางวัน
- ค. ช่วยกันปลูกต้นไม้มาก ๆ
- ง. แจ้งตำรวจจับรถควันดำ

39. ข้อใดเป็นสาเหตุของน้ำเสีย

- ก. คนทิ้งสิ่งโสโครกลงแม่น้ำ
- ข. ฝนชะล้างสิ่งโสโครกลงแม่น้ำ
- ค. โรงงานปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำ
- ง. ถูกทั้ง ก. ข. และ ค.

จุดประสงค์ที่ 18 เสนอวิธีการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้ (นำไปใช้)

40. การรักษาน้ำลำคลองในชุมชนเป็นหน้าที่ของใคร

- ก. เกษตรอำเภอ
- ข. กำนันผู้ใหญ่บ้าน
- ค. เจ้าหน้าที่ชลประทาน
- ง. ประชาชนทุกคนในท้องถิ่น

*41. วิธีใดที่จะแก้ปัญหาการทำลายป่าได้ดีที่สุด

- ก. ห้ามคนเข้าป่า
- ข. จัดที่ทำกินให้ประชาชน
- ค. จัดเจ้าหน้าที่รักษาป่ามาก ๆ
- ง. ออกกฎหมายห้ามทำลายป่า

42. เมื่อนพบว่าชุมชนสกปรกเราควรทำอย่างไรจึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้นุรักษ์สิ่งแวดล้อม

- ก. แจ้งให้ผู้ใหญ่บ้านทราบ
- ข. จ้างคนทำความสะอาด
- ค. ปล่อยทิ้งให้ย่อยสลายไปเอง
- ง. รวบรวมเพื่อน ๆ ไปทำความสะอาด

43. วิธีการใดช่วยป้องกันอุทกภัยได้ดีที่สุด

- ก. การสร้างเขื่อน
- ข. การปลูกป่าเพิ่ม
- ค. ไม่ตัดต้นไม้
- ง. ให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของอุทกภัย

จุดประสงค์ที่ 19 มีแนวคิดในการพัฒนาชุมชน (นำไปใช้)

*44. ข้อใดเป็นคำกล่าวที่ถูกต้องที่สุด

- ก. ก.ส.ช. เป็นโครงการพัฒนาท้องถิ่น
- ข. คนในชุมชนมักมีสุขภาพดีมาก
- ค. กำนันไม่มีส่วนในการพัฒนาหมู่บ้าน
- ง. ปัจจุบันควายไม่มีความสำคัญต่อชาวนา

45. ข้อแนะนำที่ดีที่สุดสำหรับการริเริ่มพัฒนาชุมชนคือข้อใด

- ก. จัดทำโครงการต่าง ๆ
- ข. แบ่งกลุ่มกันรับผิดชอบ
- ค. เรียกประชุมสมาชิกเพื่อชี้แจง
- ง. ถูกทุกข้อ

*46. ในการพัฒนาชุมชนจะต้องกระทำข้อใดก่อน

- ก. ศึกษาสภาพของชุมชน
- ข. ดำเนินงานในการพัฒนาชุมชน
- ค. ขอความร่วมมือจากชุมชน
- ง. กำหนดขั้นตอนในการพัฒนา

*47. การพัฒนาชุมชนจะให้ได้ผลดีนั้นนั้นควรเริ่มพัฒนาข้อใดก่อน

- ก. พัฒนาตนเอง
- ข. พัฒนาบ้านเรือน
- ค. พัฒนาที่ทำงาน
- ง. พัฒนาโรงเรียน

จุดประสงค์ที่ 20 มีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาชุมชน (เจตคติ)

48. บุคคลในข้อใดต่อไปนี้ให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน

- ก. วิชยั้งขยะลงในลำคลอง
- ข. วินัยสร้างโรงงานรีมน้ำ

- ค. สมบัติช่วยกวาดขยะบนถนน
ง. สมปองเลี้ยงสัตว์ในคลอง
49. การพัฒนาชุมชนจะให้ได้ผลดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับสิ่งใดของคนในชุมชนนั้น
- ก. ความสนใจ
ข. ความร่ำรวย
ค. ความเสียสละ
ง. ความรักในท้องถิ่น
50. ชุมชนจะเจริญรุ่งเรืองได้เพราะคนในชุมชนเป็นอย่างไรร
- ก. รักกัน
ข. ชอบทำงาน
ค. ไปมาหาสู่กันเสมอ
ง. ประกอบอาชีพคล้าย ๆ กัน

จุดประสงค์ที่ 21 วิเคราะห์สภาพปัญหาของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ได้ (วิเคราะห์)

51. วิธีการใดที่จะช่วยพัฒนาโรงเรียนได้ถูกต้องที่สุด
- ก. ทิ้งขยะออกนอกรั้วโรงเรียน
ข. ขีดเขียนฝาผนังให้สวยงาม
ค. สลักชื่อโรงเรียนบนต้นไม้
ง. ปิดฝุ่นชอล์กบนโต๊ะครู
52. ในฐานะที่เป็นนักเรียนจะช่วยพัฒนาชุมชนได้อย่างไร
- ก. เชื้อฟุ้งผู้อาวุโสในชุมชน
ข. รักษาความสะอาดในชุมชน
ค. ดูแลความปลอดภัยในชุมชน
ง. เป็นวิทยากรในการฝึกอาชีพให้แก่สมาชิกในชุมชน

จุดประสงค์ที่ 22 เสนอแนะวิธีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขชุมชนได้ (นำไปใช้)

53. ลักษณะใดเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กิจกรรมพัฒนาประสบความสำเร็จมากที่สุด
- ก. ความร่วมมือ
ข. ความรักท้องถิ่น
ค. ความคิดสร้างสรรค์
ง. ความรู้ในการพัฒนา

54. ในการให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน เราควรทำอย่างไร
- ทำให้มากกว่าที่คนอื่นทำ
 - ทำตามความพอใจของเรา
 - ทำเท่า ๆ กับที่คนอื่นทำ
 - ทำตามกำลังความสามารถของเรา
55. การกระทำของใครที่จะช่วยพัฒนาชุมชนได้มากที่สุด
- สมบริจาคเงินให้วัด
 - ศรีจัดงานแข่งเรือประจำปี
 - มีเปิดสำนักงานจัดหางานส่งไปนอก
 - สุขยกที่ดินให้สร้างโรงเรียน

จุดประสงค์ที่ 23 ปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาชุมชนได้ (ปฏิบัติ)

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ต่อไปนี้ แล้วตอบคำถามข้อ 56-57

ชูชาติจบการศึกษา แล้วกลับมาประกอบอาชีพที่บ้านเกิดเพื่อหวังจะพัฒนาบ้านเกิด โดยทำไร่นาสวนผสมและเป็นตัวอย่างของเพื่อนบ้าน ส่วนสมศักดิ์จบการศึกษาแล้ว เข้าทำงานในเมืองใหญ่ เพราะชอบความหรูหราฟุ้งเฟ้อและสะดวกสบาย

- *56. ถ้านักเรียนเป็นชูชาติ นักเรียนจะอย่างไร
- สอนชาวบ้านแล้วเก็บเงิน
 - ขยายพื้นที่ให้กว้างยิ่งขึ้น
 - เก็บความรู้ไว้คนเดียว
 - เผยแพร่วิธีการให้ชาวบ้านต่อไป
- *57. ถ้านักเรียนเป็นสมศักดิ์ นักเรียนจะอย่างไร
- อยู่ในเมืองเพราะมีความสะดวกสบาย
 - นำความรู้ใหม่ ๆ มาพัฒนาบ้านเกิด
 - มาเปิดโรงงานที่บ้านเกิด

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ต่อไปนี้ แล้วตอบคำถามข้อ 58-60

กมลนั่งรอรถกลับบ้านที่ศาลาพร้อมเพื่อน เมื่อรถมารับ เพื่อน ๆ ต่างรีบขึ้นทีละคนสองคน โดยทิ้งแก้วน้ำ กระดาษห่อขนม เปลือกลูกอม ที่รับประทานแล้วในขณะที่รอรถที่ศาลา กมลกลับบ้านเป็นคนสุดท้าย จึงต้องเก็บเศษขยะทั้งหมดไปทิ้งที่ถังขยะ

- *58. นักเรียนคิดว่าข้อใดเป็นสาเหตุของปัญหาดังกล่าว
- ก. นักเรียนออกไปซื้อขนมนอกบริเวณโรงเรียน
 - ข. นักเรียนไม่รับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนกระทำ
 - ค. จำนวนถังขยะมีน้อยเกินไป
 - ง. ความรีบร้อนจะกลับบ้านของนักเรียน
- *59. วิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุดของเหตุการณ์นี้คือข้อใด
- ก. ทำโครงการตาวิเศษในโรงเรียน
 - ข. ไม่ให้นักเรียนออกไปซื้อขนมนอกโรงเรียน
 - ค. กรรมการนักเรียนวางกฎลงโทษผู้ที่ไม่ทิ้งขยะลงถัง
 - ง. ทำถังขยะเพิ่มอีกเป็นจำนวนมากและวางไว้ตามจุดต่าง ๆ
- *60. ถ้านักเรียนแก้ปัญหาแล้วจะเกิดผลเป็นอย่างไร
- ก. จะไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาดอยู่ตามที่ต่าง ๆ
 - ข. นักเรียนจะมีความรับผิดชอบต่อมากขึ้น
 - ค. นักเรียนจะดูแลความสะอาดของโรงเรียนเอง
 - ง. ถูกทุกข้อที่กล่าวมา

เฉลย

1. ง	21. ง	41. ข
2. ก	22. ก	42. ง
3. ข	23. ข	43. ค
4. ค	24. ค	44. ก
5. ก	25. ข	45. ก
6. ข	26. ก	46. ก
7. ข	27. ข	47. ก
8. ก	28. ง	48. ค
9. ค	29. ง	49. ค
10.ค	30. ข	50. ข
11.ค	31. ก	51. ง
12.ง	32. ง	52. ข
13.ค	33. ง	53. ก
14.ง	34. ก	54. ง
15.ง	35. ก	55. ง
16.ค	36. ง	56. ง
17.ค	37. ง	57. ข
18.ง	38. ค	58. ข
19.ข	39. ง	59. ข
20.ข	40. ง	60. ง

.....

ภาคผนวก จ

แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้
ทักษะกระบวนการ ๑ ประการ

แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้
ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

คำชี้แจง

1. แบบวัดนี้ต้องการวัดเกี่ยวกับความรู้สึก ความเห็นชอบของนักเรียนที่มีต่อการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ
2. ในแต่ละข้อจะมีช่องว่างให้นักเรียนเลือก 5 ช่อง ให้นักเรียนพิจารณาว่าข้อความในแต่ละข้อ ตรงกับความรู้สึกความคิดเห็นของนักเรียน มากน้อยเพียงใด แล้วให้นักเรียนกาเครื่องหมาย X ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนอย่างแท้จริง
3. คำตอบไม่มีคำตอบถูกหรือผิด และไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อนักเรียนแต่อย่างใด
4. โปรดทำทุกข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน
เห็นด้วย	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น อย่างยิ่ง
1. นักเรียนได้รับการฝึกการวางแผน การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาต่าง ๆ
2. นักเรียนกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดง ความคิดเห็น.....
3. นักเรียนได้ฝึกการยอมรับฟัง ความคิดเห็นของคนอื่น.....
4. นักเรียนสามารถเข้าใจบทเรียนจาก การเรียนการสอนโดยใช้ทักษะ กระบวนการ 9 ประการ.....
5. นักเรียนและเพื่อน ๆ มีส่วนช่วยเหลือ กันในการเรียน.....
6. นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง
7. นักเรียนมีความรู้สึกกระตือรือร้นที่จะ ติดตามบทเรียน.....
8. นักเรียนรู้จักสรุปความคิดเห็นจาก บทเรียน.....
9. นักเรียนชอบบรรยายภาคที่มีครูเป็น ที่ปรึกษา.....
10. นักเรียนคิดว่าเป็นการสอนที่ให้อิสระใหม่ แก่นักเรียน.....
11. นักเรียนคิดว่าเป็นวิธีการที่น่าสนใจ..
12. นักเรียนสนใจและพอใจที่จะเรียนด้วย การสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ.....

ภาคผนวก ฉ

การหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ตารางที่ 1 ค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. การหาความเที่ยงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. การหาค่าความเที่ยงของแบบวัดเจตคติต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ
4. ตารางที่ 2 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม
5. ตารางที่ 3 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม
6. ตารางที่ 4 คะแนนของแบบวัดเจตคติต่อการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ประการ

ตารางที่ 1 ค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อที่	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก
1	0.76	0.30	16	0.80	0.23
2	0.76	0.23	17	0.46	0.76
3	0.50	0.23	18	0.65	0.69
4	0.42	0.23	19	0.50	0.69
5	0.80	0.21	20	0.50	0.23
6	0.57	0.23	21	0.61	0.76
7	0.57	0.23	22	0.69	0.46
8	0.57	0.23	23	0.30	0.46
9	0.73	0.53	24	0.57	0.53
10	0.57	0.23	25	0.42	0.38
11	0.65	0.69	26	0.61	0.46
12	0.65	0.53	27	0.61	0.61
13	0.69	0.61	28	0.69	0.46
14	0.73	0.23	29	0.61	0.46
15	0.42	0.53	30	0.73	0.38

การหาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้าง-
เสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยที่ 3 หน่วยย่อยที่ 1 เรื่องสิ่งแวดล้อม
ทางสังคม จากสูตรของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (KR-20)

$$\text{จากสูตร } r_{kk} = \frac{N}{N-1} \left[\frac{1 - \sum pq}{S^2} \right]$$

r_{kk}	แทน	ความเที่ยงของแบบทดสอบ
N	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
S^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือวัดทั้งฉบับ
P	แทน	สัดส่วนของผู้สอบที่ตอบแต่ละข้อคำถามถูก
Q	แทน	สัดส่วนของผู้สอบที่ตอบแต่ละข้อคำถามไม่ถูก ซึ่งมีค่าเท่ากับ $1-P$

$$\text{แทนค่าในสูตร } r_{kk} = \frac{30}{30-1} \left[\frac{1 - 8.13}{S^2} \right]$$

เมื่อ N คือ จำนวนผู้สอบ
 ΣX คือ คะแนนรวมของผู้สอบแต่ละคน

$$\begin{aligned} \text{โดยที่ } S^2 &= \frac{N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{N(N-1)} \\ &= \frac{50(20002) - (988)^2}{50(50-1)} \\ &= 9.77 \\ r_{kk} &= \frac{30}{30-1} \left[\frac{1 - 8.13}{9.77} \right] \\ &= 0.73 \end{aligned}$$

ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบเท่ากับ 0.73

การหาค่าความเที่ยงของแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนที่ใช้ทักษะ
กระบวนการ 9 ประการ โดยใช้การหาลัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

$$\text{จากสูตร} \quad \alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S^2}{S^2} \right]$$

- เมื่อ α แทน ความเที่ยงของแบบทดสอบ
 K แทน จำนวนข้อคำถามในแบบทดสอบ
 S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนในข้อคำถามข้อที่ i
 S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

$$\text{โดยที่} \quad s^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X_i)^2}{N(N-1)}$$

- เมื่อ N แทน จำนวนผู้สอบ
 X_i แทน คะแนนของผู้สอบแต่ละคนที่ได้จากการตอบคำถามข้อที่ i

$$\begin{aligned} \sum S_i^2 &= 6.83 \\ s_i^2 &= \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)} \\ &= \frac{14 \times 36689 - (715)^2}{14(14-1)} \\ &= \frac{513646 - 511225}{182} \\ &= \frac{2421}{182} \\ &= 13.30 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{จากสูตร} \quad \alpha &= \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right] \\
 &= \frac{12}{12-1} \left[1 - \frac{6.83}{13.30} \right] \\
 &= 0.60
 \end{aligned}$$

ความเสี่ยงของแบบทดสอบวัดเจตคติ เท่ากับ 0.60

ตารางที่ 2 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ลำดับที่	กลุ่มทดลอง	X^2	กลุ่มควบคุม	X^2
1	16	256	16	256
2	23	529	14	196
3	20	400	20	400
4	16	256	14	196
5	23	529	15	225
6	9	81	17	289
7	18	324	19	289
8	12	144	15	225
9	20	400	16	256
10	19	361	18	324
11	14	196	15	225
12	20	400	15	225
13	17	289	22	484
14	14	196	17	289
15	14	196	8	64
16	20	400	22	484
17	20	400	20	400
18	19	361	16	256
19	10	100	24	576
20	20	400	24	576
21	19	361	21	441

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	กลุ่มทดลอง	X^2	กลุ่มควบคุม	X^2
22	10	100	12	144
23	22	484	15	225
24	23	529	22	484
25	22	484	14	196
26	24	576	15	225
27	22	484	15	225
26	24	576	22	484
27	10	100	22	484
30	12	144	20	400
รวม	$\Sigma X = 532$ $\bar{X} = 17.733$	$\Sigma X^2 = 10056$	$\Sigma X = 525$ $\bar{X} = 17.500$	$\Sigma X^2 = 9615$

ตารางที่ 3 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

คนที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	หลังเรียน	ก่อนเรียน	ความแตกต่าง(D)	หลังเรียน	ก่อนเรียน	ความแตกต่าง(D)
1	25	16	9	27	16	11
2	20	23	-3	26	14	12
3	24	20	4	21	20	1
4	24	16	8	17	14	3
5	19	23	-4	16	15	1
6	20	9	11	16	17	-1
7	17	18	-1	16	19	-3
8	19	12	7	14	15	-1
9	25	20	5	18	16	2
10	26	19	7	25	18	7
11	26	14	12	24	15	9
12	17	20	-3	19	15	4
13	23	17	6	19	22	-3
14	21	14	7	16	17	-1
15	21	14	7	15	8	7
16	20	20	0	17	22	-5
17	19	20	-1	15	20	-5
18	25	19	6	14	16	-2
19	22	10	12	24	24	0

ตารางที่ 3 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	หลังเรียน	ก่อนเรียน	ความแตกต่าง(D)	หลังเรียน	ก่อนเรียน	ความแตกต่าง(D)
20	17	20	-3	12	24	-12
21	21	19	2	14	21	-7
22	21	10	11	18	12	6
23	20	22	-2	17	15	2
24	19	23	-4	22	22	0
25	17	22	-5	14	14	0
26	22	24	-2	15	15	0
27	20	22	-2	20	15	5
28	21	24	-3	17	22	-5
29	23	10	13	17	22	-5
30	19	12	7	19	20	-1
ΣX	633	523	101	544	525	19
\bar{X}	21.10	17.733	3.366	18.133	17.50	0.633

ตารางที่ 4 (ต่อ)

นักเรียน คนที่	แบบวัดเจตคติต่อการสอนข้อที่											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
20	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
21	5	5	5	5	5	5	5	4	4	5	5	4
22	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
23	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
24	5	5	5	5	5	5	5	5	3	5	5	5
25	5	5	5	5	5	3	5	5	5	5	5	5
26	5	5	5	4	5	4	5	4	5	5	4	4
27	4	5	5	5	4	5	5	4	5	5	3	4
28	5	5	5	4	3	5	5	5	5	5	4	5
29	5	5	5	4	4	5	5	4	5	5	5	5
30	5	5	5	5	5	4	5	4	5	5	5	4
ΣX	143	146	150	131	137	135	150	138	134	143	136	142
\bar{X}	4.77	4.87	4.83	4.47	4.47	4.50	4.67	4.60	4.67	4.77	4.53	4.73
S.D.	0.43	0.34	0.38	0.68	0.68	0.73	0.71	0.56	0.71	0.43	0.73	0.58

$$\Sigma X = 1671$$

$$\Sigma X^2 = 93700$$

$$\bar{X} = 55.70$$

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สำนักงานบรรณสารสนเทศ
ประวัติผู้วิจัย

นางพียดา วันเพ็ญ เกิดวันที่ 28 ธันวาคม 2501 สำเร็จการศึกษา
ศึกษาศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เมื่อ พ.ศ. 2525
ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนบ้านสะพานหิน กิ่งอำเภอ
สำนักตะคร้อ จังหวัดนครราชสีมา